

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK
ANA BİLİM DALI

**POPÜLER KÜLTÜR ÜRÜNÜ OLARAK GAZETELERİN ASTROLOJİ
KÖŞELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Türkan Düztepe

Ankara-2005

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK
ANA BİLİM DALI

**POPÜLER KÜLTÜR ÜRÜNÜ OLARAK GAZETELERİN ASTROLOJİ
KÖŞELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Türkan Düztepe

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Nilgün Tatal Cheviron

Ankara-2005

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK
ANA BİLİM DALI

**POPÜLER KÜLTÜR ÜRÜNÜ OLARAK GAZETELERİN ASTROLOJİ
KÖŞELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nilgün TURAL CHEVIRON

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Korkmaz ALEMDAR

.....

Doç. Dr. Nurhan YILDIZ

.....

Yrd. Doç. Dr. Nilgün TURAL CHEVIRON

.....

Tez Sınavı Tarihi:

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	III
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM: POPÜLER KÜLTÜR

1. PopülerKültür: Tanım ve Kapsam	14
2. Kültür	14
3. PopülerKültürün Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	22
4. PopülerKültür Olgusu	28
5. PopülerKültürÜrünü Olarak Astroloji	45

II. BÖLÜM: ASTROLOJİ VE GELİŞİMİ

1. BatılınançlarınKökenleri	52
2. FalPratiğinin Doğuşu Ve Gelişimi	62
3. AstrolojininDoğuşu Ve Tarihsel Gelişimi.....	65
A) EskiKültürlerdeAstroloji	67
B) TürkGeleneği İçinde Astroloji.....	88
C) OsmanlıKültüründe Astroloji	96
4. AstrolojininTemelKavramları	101

III. BÖLÜM: MAGAZİN BASINI VE GAZETELERİN ASTROLOJİ KÖŞELERİ

- 1. Basın ve Popüler Kültür.....106**
- 2. Batıda Magazin Basımının Gelişimi.....112**
- 3. Türkiye’de Magazin Basımının Gelişimi.....117**
- 4. Gazetelerin Astroloji Köşeleri.....125**

IV. BÖLÜM: AMPİRİK ARAŞTIRMA: GAZETELERİN ASTROLOJİ KÖŞELERİNE OLAN İLGİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- 1. Ampirik Araştırmaya İlişkin Bulgular.....135**
 - A) Okur Kitleye İlişkin Bulgular.....136**
 - B) Gazetelerde Astroloji Köşelerini Yazarlara İlişkin Bulgular.....145**
- 2. Bulguların Değerlendirmesi.....155**

SONUÇ.....160

KAYNAKÇA.....168

EKLER173

ÖZET.....199

SUMMARY.....202

GİRİŞ

Konunun Tanımlanması

Popüler kültür, ortaya çıkışı daha eskilere dayanmakla birlikte özellikle teknolojik gelişmeler ve kentleşme ile beraber biçimlenen ve önem kazanan bir olgudur. Halkın içinden doğarak, ait olduğu toplumun yaşam pratiklerini, gelenek göreneklerini, beğenilerini yansıtan popüler kültür sahip olduğu geniş paylaşım alanı nedeniyle çoğulculuk ve çeşitlilik özelliğine sahiptir. Taşındığı bu özellikler nedeni ile her dönem ve toplumda farklı işlevler yüklenmiştir.

Astroloji kaynağını batıl inançlardan alan tüm pratikler gibi insanın kendi gücü ve kontrolü dışında kalan olayları yönlendirebilmek amacı ile başvurduğu bir pratiktir. Her dönem ve toplumda ilgi görmüş, varlığını sürdürmüş olan astroloji ait olduğu toplumun insanlarına dair bir görünüm sunar. İnsanların inanma ve düşünme biçimlerinin, alışkanlık ve tercihlerinin ifadesi olan bu pratik değişen koşullar ve endüstrileşme ile birlikte tüm folklorik alışkanlıklar gibi ticari bir görünüm alarak, alınıp satılan bir popüler kültür ürününe dönüşmüştür.

Özellikle son yıllarda dergilerden, kitaplara, TV programlarından, çeşitli özel programlara kadar yayın organlarında yaygın olarak yer alan astroloji ve astrolojiden doğmuş yıldız falının en çok ilgi gören popüler kültür ürünlerinden biri olduğu söylenebilir. Tüm popüler kültür ürünleri gibi kitle iletişim araçlarının da ilgisiz kalamadığı bir alan haline gelen astrolojiye olan

ilgi ekonomik anlamda da karşılığını bulmaktadır. Günümüzde gördüğü yoğun ilginin karşılığı önemli bir pazara sahip olan astroloji ile ilgili insanların maddi manevi yatırımlar yaptığı bir sektör oluşturulmuştur. Astroloji üzerine yazılmış sayısız yayın bulunmakta, çeşitli programlar hazırlanmakta, internet siteleri açılmakta, böylece alınıp satılan, popüler kültür ürünü bir tüketim aracına dönüştürülmektedir. Astrolog olarak adlandırılan ve bu alanda uzman olduğunu iddia eden çeşitli kişiler tarafından para karşılığı seanslarla özel doğum haritaları ve gelecek tahminleri çıkarılmakta, astrolojik danışmanlık yapılmaktadır.

Günlük gazetelerin hemen hepsi de astroloji köşeleri ve yıldız falı sütunlarına sayfalarında yer vererek bu sektöre dahil olmaktadır. İnsanları burçlarına göre ayırıp günlük yaşamlarına ve geleceğe dair bilgi vererek öngörülerde bulunan gazetelerin astroloji ve yıldız falı köşeleri her gün pek çok sayıda insan tarafından okunmaktadır. Bu sayfa ve köşelerin okur kitlesi üzerindeki etkileri okurun eğitim seviyesine, cinsiyetine, sosyoekonomik durumuna, kişilik özelliklerine ve başka faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bazı okurlar öylesine okuyup geçerken, bazıları psikolojik olarak etkilenmekte, bazı okurlar ise zaman zaman yaşamlarını buna göre yönlendirip kararlar almaktadır.

Tüm kültürel ürünlerin belli toplumsal ortamlarda belli kültürel oluşumların bir kesiti olarak ortaya çıktığı düşünülürse oluşum süreçlerinde etkin olan kültürel ve toplumsal pratikleri, yaşam deneyimlerini de ayrıntılı

olarak incelemek gerekir. Bu amaçla astroloji ve burçların tanımı, kavramsal ve kuramsal özellikleri ortaya koyulduktan sonra yıldız falına temel oluşturan batıl inançların kaynakları ve büyü, fal gibi pratiklerin hangi kültürel, toplumsal ve tarihsel koşullarda ortaya çıktığı ve geliştiği incelenerek farklı toplumlarda ve Türk toplumunda astrolojinin gelişimi, bu pratiğin toplumumuzda günümüzde sahip olduğu yer ele alınacaktır. Astrolojinin popüler kültür ürünü haline gelme süreci ve toplumdaki uygulamaları incelendikten sonra günlük gazetelerin astroloji ve burç falı köşelerinin popüler kültür ürünü olarak taşıdığı özellikler ve yansıtma biçimi detaylı olarak ele alınarak değerlendirilecektir. Gazetelerin astroloji ve burçlarla ilgili hazırladıkları sayfa ve köşeler, okur kitlenin yıldız falı ve astroloji sayfalarına gösterdikleri ilginin nedenleri ve boyutları bu sayfaları hazırlayanlar (astrologlar) ve bu köşeleri okuyanların yer aldığı anket uygulamasıyla ampirik olarak incelenecektir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

İçinde doğduğu toplumun genel özelliklerini, beğeni ve alışkanlıklarını yansıtan popüler kültür, sahip olduğu geniş paylaşım alanı nedeni ile üzerinde önemle durulması gereken bir kavramdır. Astrolojinin popüler kültür ürünü olarak ele alınacağı bu araştırmanın amacı, insanları yıldız falı pratiğine yönelten sebepleri, astroloji ve burç falı köşelerinin nasıl hazırlandığını, bu sayfaların gördüğü ilginin nedenlerini ve okur kitlesi üzerindeki etkilerini araştırarak astrolojinin nasıl popüler kültür ürünü haline geldiğini araştırmaktır.

Popüler kültür ürünleri kaynağını içinde oluştukları toplumun yaşam deneyimleri, gelenek ve göreneklerinden alarak biçimlenirler. Bundan dolayı popüler kültür ürünlerinin etkinlik alanı geniş ürünler olduğu söylenebilir. Bu ürünler içinde oluştukları toplumsal ve kültürel ortamlara dair önemli özellikler taşırlar. Bu özelliklerin değerlendirilmesi ile popüler kültür ürünlerinin topluma dair önemli ipuçları verecekleri düşünülmektedir. Bu görüşten hareketle bu tezin, üzerinde daha önce çalışılmamış bir konuya katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada gazetelerin astroloji köşeleri ve bu köşelere yönelik tutumlar niteliksel analiz ve niceliksel tanımlayıcı araştırma ile değerlendirilmiştir. Çalışma kuramsal ve ampirik olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Kuramsal kısımda öncelikle popüler kültür ve astroloji ile ilgili literatür değerlendirilmiştir. Kültür ve popüler kültür olguları, yıldız falının da batıl inanç ve bir fal türü olduğundan hareketle batıl inançların kökenleri ve oluşumuna neden oldukları pratikler incelenmiştir. Astrolojinin eski kültürlerden bu yana tarihsel gelişimi ele alınarak, gazetelerin astroloji köşeleri geçmişten günümüze uzanacak şekilde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ampirik bölümünde gazetelerin astroloji ile ilgili sayfaları ve günlük burç yorumu köşelerinin gördüğü ilginin nedenlerini ve düzeyini değerlendirmek amacı ile okur kitleye örnek olarak seçilen üniversite öğrencilerine anket uygulanmıştır. Anket sonuçları değerlendirilerek okurların sahip olduğu kişilik, sosyo ekonomik statü, cinsiyet gibi faktörlerin ilgi düzeyini biçimlendirmedeki etkileri ele alınmıştır. Gazetelerin astroloji köşelerinin nasıl hazırlandığını, astrologların mesleklerine bakış açılarını öğrenebilmek ve somut bilgiler elde etmek amacı ile çalışmamıza katılan astrologlara uygulanan anketle elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Bu amaçla lisans düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencilerine Ek-1’de gösterilen anket uygulanmıştır. Ankette, üniversite öğrencilerine demografik özellikleri ve astroloji ile ilgili düşünce ve tutumlarını tesbite yönelik sorular ile gazetelerin astroloji ve yıldız falı sayfalarını okuma sıklıkları ve okuma nedenlerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Üniversite öğrencilerine uygulanan ankette kullanılan Likert tipi ölçek her durum için 5 kademeli ölçeklerle ifade edilmiş tepkileri göstermektedir. Cevap seçenekleri kişisel görüşleri ölçmek amacı ile “tümüyle katılıyorum”dan “tümüyle katılmıyorum”a kadar, astroloji ile ilgili ilgi ve bilgi düzeyini ölçmek amacı ile “ileri derecede”den “hiç”e kadar dereceli bir biçimde hazırlanmıştır. Gazetelerde astroloji ile ilgili köşe hazırlayanlara yine 5 kademeli ölçekle ifade edilmiş sorularla, açık uçlu sorulardan oluşan Ek-2’de gösterilen anket uygulanmıştır. Ankette elde edilen veriler analiz edilerek genel bir

değerlendirme yapılmıştır. Sonuç kısmında ise araştırmada denenen varsayımlar değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırma 2003-2004 öğretim yılında Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde çeşitli bölümlerde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencileri ve gazetelerde astroloji köşelerini hazırlayan astrologları kapsamaktadır.

Araştırma örneklemini oluşturan ve okur grubuna örnek olarak seçilen grup Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerden seçkisiz (random) örnekleme yöntemiyle seçilen 153 öğrenciden oluşmaktadır. Gazetelerde astroloji köşelerini hazırlayan astrologlara uygulanacak anket için mevcut gazetelerde yazan astrologlara anket iletilmiş ancak yalnızca 5 tanesi anketi doldurmayı kabul etmiştir. Astroloji sayfalarını hazırlayanlara dair bilgiler bu anketler değerlendirilerek elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar;

- 1- Anket uygulamasına katılanların sayısının sınırlılığı göz önüne alınarak değerlendirilmelidir.
- 2- Elde edilen sonuçlar araştırma katılımcılarına benzer özellik taşıyan katılımcılar söz konusu olduğunda genellenebilir.

3- Araştırmada katılımcıların cevapları doğru kabul edilerek sonuçlar değerlendirilmiştir.

Çalışmayı Oluşturan Varsayımlar

Bu çalışmada popöler költürün toplumun her kesiminden gelen geniş tabanlı bir paylaşım alanına sahip, önemli bir költürel olgu olduğu görüşünden yola çıkılmaktadır. Astrolojinin de önemli bir popöler költür ürünü olduğu kabul edilmektedir. Çalışmaya temel oluşturan varsayımlar şunlardır:

Popöler költür ürünleri ait oldukları toplumun tarihi, toplumsal, költürel koşulları içinde biçimlenmektedir. Bu nedenle içinde buldukları toplumun yaşam süreçleri, gelenek görenekleri ve gündelik yaşam pratiklerinden etkilenirler.

Bu ürünlere içinde buldukları toplumda egemen olan düzene ait öğeler yer almaktadır, bu nedenle egemen düzenin pekiştirilmesine katkıda bulunurlar. Ancak popöler költür ürünlerinin zaman zaman varolan toplumsal ve költürel koşulları sorgulayan, karşı çıkan bir tavra sahip olduğu görülür.

Astrolojide önemli bir popöler költür ürünüdür. Popöler költür ürünlerinin taşıdığı genel özellikleri taşıdığı söylenebilir.

Bu varsayımlardan yola çıkarak araştırmada denenecek olan varsayımlar da şu şekilde oluşturuldu.

Astroloji merak, çaresizlik, geleceği öğrenme gibi nedenlerle ortaya çıkmış ancak zaman içinde geçirdiği değişmelerle geleneksel yapısından uzaklaşarak çok ve çabuk tuketlenen bir popüler kültür ürünü haline gelmiştir.

Astroloji ile ilgili yayınlar çoğu zaman varolan düzene ilişkin genel yapıyı destekleyerek ve egemen sistemin genel işleyişinin dışına çıkılmaması gereğinin altının çizerek, kurumsallaşmış ilişkileri, geleneksel rolleri pekiştirir yani varolan sınırları belirginleştirerek onları aşmamayı ğtler.

Gazetelerin astroloji sayfaları çoğunlukla popüler beğenilerin yansıtıldığı, moda olan ürünlerin yer aldığı sayfalardır ve insanları tüketime yönlendirerek daha çok satış, daha çok kar amaçlayan kapitalist endüstriye de hizmet eder. İnsanlar astrolojiye olan ilgilerinin karşılığı maddi ve manevi yatırımlarda bulunurlar.

I. BÖLÜM

POPÜLER KÜLTÜR

I. 1. Tanım ve Kapsam

Popüler kültür, üzerinde yapılan tüm çalışma ve tartışmalara karşın uzlaşma olmaksızın çok çeşitli bakış açılarıyla değerlendirilen bir kavramdır. Toplumun her kesiminden gelen geniş bir paylaşım alanına sahip olduğu için etkinlik alanı yaygındır. Çok çeşitli yaş, eğitim ve kültür düzeyine sahip pek çok insan popüler kültür ürünlerine ilgi göstermekte, tüketim sürecine dahil olmaktadır.

Yıldız falı geçmişten günümüze en çok ilgi görmüş popüler kültür ürünlerinden biridir. Gördüğü yoğun ilgi karşısında da kitle iletişim araçlarının da ilgisiz kalamadığı bir alan haline gelmiştir. Yıldız falının popüler kültür ürünü olarak ele alınacağı bu çalışmada gazetelerin astroloji ve yıldız falı köşeleri popüler kültür olgusu temelinde incelenecektir.

Popüler kültür olgusu çalışmada detaylı olarak ele alınacaktır. Ancak popüler kültür kavramına geçmeden önce kültür, folk kültürü, kitle kültürü kavramları üzerinde durulacaktır.

I. 2. Kültür

Kültür insanın toplumsal yaşamının her alanındaki kendisi ve kendisine ait olanın ifadesidir. İrfan Erdoğan kültürün insan yaşamının tümünü kapsayan egemenlik ve mücadele alanı olduğunu söyler çünkü kültür,

insanın kendi yaşamını, geçmişten gelen deneyimler ve birikimlerle ve kendinin yarattıklarıyla nasıl ürettiğini anlatır (Erdoğan, 1999: 19).

Erol Mutlu kültürü “insan topluluklarına kimliklerini veren ve onları birbirinden ayırt eden özellikler toplamı” biçiminde tanımlar. Yani kültür bütün bir toplumun yaşam biçimini oluşturur ve giyim, kuşam dili kullanma törenlerini, davranış normlarını ve inanç sistemlerini içerir (Mutlu, 1994: 145).

Kültürü anlamada sosyal üretimin yapılış tarzının getirdiği egemenlik ve mücadeledeki ilişkiler ve farklılaşmalar çok daha önemlidir. Yaratılan kültürel ürün, aynı zamanda materyal üretimin sürdürülmesi ve korunmasıyla ilgili siyasal, ekonomik ve sosyal faaliyetler ve düzenlemelerdir. Bu üretim ilişkileriyle bu ilişkileri destekleyen ve bu ilişkilere rağmen ve karşı çeşitli biçimlerdeki diğer kültürler kendilerini oluşturmaya ve kendi yaşam biçimlerini korumaya ve geliştirmeye çalışırlar. Dolayısıyla kültür alanı insan yaşamının tümünü kapsayan bir egemenlik ve mücadele alanıdır. Örneğin Anadolu’da insanın eskiden ürettiği ürün (maddi veya maddi olmayan üretilen ürün) ile bu ürünü açıklama (sembolsel ve kültürel anlatım) arasında doğrudan bir ilişki vardı (Erdoğan, 1999: 19).

Raymond Williams da kültürün belli bir zaman ve teknolojik yapıda insanların yaşam biçimlerinin tümü olarak genelleştirilebilmekle birlikte kültürle üretilenin belli bir biçimdeki maddi yaşam ve bu yaşamın ideoloji ve

bilinci olduğunu söyleyerek bu görüşü destekler. Dolayısıyla kültür toplum yaşamında, insan yaşamında geçerli olan her tür etkinliği kapsar. Sanatsal etkinliklerden, eğitime bağlı etkinliklere, gündelik yaşamın sıradan davranış kurallarından, toplumsal yaşamın deneyim alanı içinde gelişen gelenek ve göreneklere dek uzanarak geniş ve çeşitlilik gösteren bir etkinlik alanını içerir (Williams, 1990: 15).

Ünsal Oskay'a göre "kültür, herhangi bir toplumda yaşayan okumuşu okumamış, piyano çalmayı öğrenmiş öğrenmemiş, sinema günlerinde bayağı eziyetli bir ritüel olarak peş peşe sinemaları dolaşanı dolaşmayı, akşam yemeğine çağrılı olarak gittiği bir yere belirli kıyafetle gitmeyi ya da gitmemeyi bileni bilmeyeni, herkesin öğrenmiş olduğu, bildiği, ürettiği, üretimine katıldığı araç gereçler, değerler ve birlikte iş görme beceri ve yöntemleridir" (Oskay, 1992 : 2).

Dolayısıyla ister popüler, ister kitle, veya sınıf kültürü olsun, isterse maddi veya maddi olmayanın üretimi olsun, kültürle üretilen, belli biçimdeki maddi yaşam ve bu yaşamın ideoloji ve bilincidir. Yaşamın ideolojisi ve bilincinin üretimi de, materyal kültürün üretim özellikleriyle beraber gider, onun tarafından belirlendikten sonra, onunla etkileşime başlar. Bu etkileşim sürecinde, sadece egemen kültürler yeniden üretilip sürekliliği sağlanmaya çalışılmaz, aynı zamanda karşıt olan kültürler üretilir ve mücadele verirler (Erdoğan, 1999: 19-20).

Kültür belli bir yaşam biçimini anlattığında, bu yaşam biçimini yaşayanlar, kendilerinden farklı biçimde yaşayanlara farklı biçimde yaklaşmışlardır. Bu yaklaşımlardan önde gelen ikisi gıpta etme ve özenme, diğeri ise küçümsemedir. Kültürün üstünlüğü, kültürsüzlük ve kültürün bayağılığı gibi nitelermeler, yaşam biçimleri arasındaki mücadele ve iletişim tarzlarını anlatır. Bu bağlamda kültürün aşağı kültür ve yüksek kültür diye ikiye ayrılarak değerlendirildiğini görürüz (Erdoğan, 1999: 21).

Kültürün yüksek kültür ve halk kültürü diye ikiye ayrıldığı kapitalizm öncesi dönemdeki Avrupa toplumlarında halk kültürü büyük oranda dağınık, eve bağımlı ve izole edilmiş çiftliklerde yaşayan köylülere aittir ve halk kültürü “görünmez kültür”dür. Yüksek kültür ise, kent elitlerince geliştirilen bir kültür olarak tanımlanır. Kentte üretilen kültür, üretim, eğlence ve sanat ile gelişme kaydeder (Sözen, 2001: 57).

Genel anlamda Aydınlanma Düşüncesi'nin bize teslim ettiği bir kültürel tanımlama biçimi olarak yüksek (high) kültür, kendi dışındaki diğer tüm kültürleri, modernitenin dikotomik düşünme biçimine uygunluk ve indirgemeci bir mantıkla ikincil konuma itmiştir. Aydınlanma Düşünce'sinde yüksek kültür retoriğini, kültürde yaratıcılık şartını sağlamaya bağlarken, kültürün iki aşamadan geçmesinin gerekliliği vurgulanmıştır: İlki, kültür üretici olarak yorumlanabilir olmalı, ikincisi de, kültürün özgünlük (originality) fikrine sahip olmasıdır. Daha önceki yüzyıllarda kültürde köken (origin) fikri otorite konumunda iken, 18. ve 19. yüzyıla ilişkin, tarihsel

olandan kültürel olana geçiş sürecinde, köken (origin) otoritesi, yerini özgünlük talebine bırakmıştır (Robinson ve Rundell, 1999, aktaran Sözen, 2001: 57).

Folk yani halk kültürü tümüyle halkın yaşam biçiminden kaynağını alan bir kültürel etkinlik alanıdır. Sözlü kültür geleneği içindeki kırsal kesim insanının gündelik yaşamı içerisinde üretilmiş ve onu ifade eden bir kültürel süreç olarak değerlendirilebilir. Anadolu kültürüne baktığımızda belli ekonomik, siyasal ve kültürel üretim biçimlerinin ürünü olan popüler kavramının ve oluşturduğu popüler kültürün yerini yerellik veya ulusallık karakteri taşıyan folk /halk kültürünün aldığını görürüz. Folk kültürü kırsal kesimin kültürüdür. Bu nedenle popüler kültürden de çok daha eskiye dayanan bir oluşum süreci vardır. Çünkü kent ortamına geçmeden önce insanlar kırsal yaşam biçiminin içinde bulunmaktaydı. Eğitim ve okuma yazma olmadığı için sözlü iletişim egemendi, bu nedenle folk kültürü sözlü geleneğe dayalı bir kültürel etkinlik olarak ortaya çıkmıştır (Güngör, 1998: 24).

Elit, seçkin kültür diye nitelendirilen kültürel olgu da aristokrat geleneğe dayalı yazılı iletişimi temel alan bir kültürel etkinlik alanıdır. Bu kültürel etkinlik alanı içerisinde üretilen ürünlerde entellektüel bir boyut vardır. Özellikle sanatsal nitelik taşıyan ürünlerde estetik kaygı ve incelmüş düşünüş biçimi söz konusudur. Sanat yaratıcısı ürününü kitleler için ortaya koymaz. Her şeyden önce kendisini tatmin etmek, ifade etmek için sanatsal

yaratıda bulunur. Ortaya konan sanat biriciklik özelliği taşır. Onda yaratıcısının duyarlılığını, sanatsal tepkilerini, yaşama bakışını, yaşam deneyim alanının dışı vurumun görmek, anlamak olanaklıdır. Benjamin'inin de vurguladığı gibi yaratıcıyla bütünleşen sanatsal bir öz vardır. Bu özdür ki yaratıcısı ile diğer insanlar arasındaki iletişimi sağlar (Benjamin, 1985: 13).

Folk sanatında ise çoğu zaman ürünün yaratıcısı belli değildir. Ortaya konulan ürünler anonimlik özelliği taşırlar ve halkın tümünün bir bakıma ortak üretimi sayılırlar. Ancak gerek folk sanatının gerekse seçkin sanatın önemli bir ortak özellikleri de vardır. Her ikisi de yüzyıllar boyu kuşaklar arası bir aktarımla günümüze dek gelmeyi başarmışlardır.

Folk sanatı sözlü taşınmayla seçkin kültür ve sanat ürünleri de yazılı kültürel gelenek aracılığı ile dünden bugüne taşınabilen iki kültürel etkinlik alanı olarak kabul edilir. Günlük deyim içinde kökleşen dinleyici ve uygulayıcı arasındaki ayrımın belirsiz olduğu geleneksel toplumun bir ürünü olarak düşündüğümüz folk kültür ile eğlence dinleyici ve uygulayıcı arasındaki ayrımın çok önemli olduğu modern toplumun bir ürünü olarak popüler kültür arasındaki ayrım tanımlananın dışında bir derinlik taşımaz. Dolayısıyla da folk kültür gerçekte yalnızca endüstri öncesi yazılı dili olmayan popüler kültür olarak anlaşılır.

Kitle kültürü olgusu ise 17. yüzyılda doğmuş olan, 19. yüzyıldaki sanayi devrimiyle yaygınlaşan, 20. yy.daki gelişmeler, teknolojik ilerlemeler,

toplumsal dönüşümler ve onlara bağlı olarak da siyasal ve ekonomik dönüşüm ve açılımlarla ortaya çıkan yeni koşullarla yeniden biçimlenen bir olgudur. Ve kültürel olgular içerisinde kapsamı ve etki alanının genişliği nedeni ile en önemlisidir. Sanayileşme ve kentleşmeyle birlikte yaşanan toplumsal dönüşümler sonucunda ortaya çıkan yeni toplumsal yapılanma kitle toplumunu gündeme getirdi. Aralarındaki farklılıklar ortadan kalkar, belirsizleşirken birbirine benzeyen yalıtılmış, bireyliklerinden soyutlanmış bireylerden oluşan bir toplumsal yapılanma süreci belirdi. Kitle toplumunda bireyler edilgen olarak kabul edilir. Tümü birbirine benzeyen edilgen bireylere ne tür mesajlar verilirse istenen ve beklenen yönde algılanır ve beklenen etkiler ve tepkiler ortaya çıkabilir. Böyle bir toplumsal yapılanma ortamında oluşan kültürel yapılanma da ona uygun bir süreç olur. Kitle toplumu kendi yaşam biçiminin yansıtıcısı ve anlatımı olarak kitle kültürünün oluşumuna ortam hazırlar. Kitle kültürünün standardize, homojen bir oluşum olduğu söylenebilir (Güngör, 1998: 24).

Kitle iletişimi araçlarıyla aktarımı sağlanan kitle kültürü ürünlerinin toplumun geniş kesimlerine dağılmakta ve kitleler üzerinde büyük etkiler yapmakta olduğu kanısından hareketle bu ürünler egemen kesimlerce özellikle de siyasal iktidarlar tarafından kitleleri etkileme ve yönlendirme aracı olarak yoğun bir kullanım alanı bulunur. Kitle kültürü kavramı ulusal kültür boyutundan soyutlanarak ele alınmaktadır oysa evrensel düzeyde geçerliği olan daha doğrusu dünyanın güçlü kesiminin egemen kesiminin

önderliğinde dolayısıyla da emrinde dünyanın diğer kesimlerine etki eden bir kültürel olgu olarak değerlendirilebilir (Özbek, 1991: 9).

Kitle kültürü, kitle tüketim çağının bir verisidir ve diğer kültürlerle karşılaştırıldığında manipulatif karakteri ön plandadır. Eğlendiricilik unsuru başta olmak üzere, reklam sektörü, sinema, basın, televizyon ve hatta bestseller kitaplar, kitle kültürünün manipulatif karakteriyle yaygınlaşır. Kitle kültüründe tüketici düşünmeye yönelmez, tersine ona dünyanın yorumu sunulur. Birey kitle kültürünün aracı olmuş ve yorum yapma yeteneğini yitirmiştir (Atiker, 1999, aktaran Sözen, 2001: 57).

Başlangıcı halkın seçip, biçimlendirmesi bağlamında halk kültürüne dayanmakla birlikte popüler kültürün gelişim çizgisinin farklı olduğu söylenebilir. Halkın beğeni ve tercihlerine dair özellikler barındırması açısından kitle kültüründen farklı özellikler göstermekte iken taşıdığı ticari nitelikler ve beklentiler açısından da folk yani halk kültüründen farklılaşır. Popüler kültür toplumsal yaşam süreçleri içinde halkın beğenilerinden yola çıkarak pazar ekonomisinin biçimlendirmesi ile şekillenen bir tüketim kültürüdür. Popüler kültür olgusunun daha iyi anlaşılabilmesi amacı ile popüler kültürün doğuşu ve gelişim süreci detaylı olarak ele alınacaktır.

I. 3. Popüler Kùltürün Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci

Popüler kùltür çıkış noktası halk, kitle kùltürü olmak üzere özellikle 19. yüzyılının ikinci yarısından itibaren apayrı bir alan olarak biçimlenen bir olgudur. Yani popüler kùltürün özellikle modernite ve kentleşme ile ortaya çıkmış bir olgu olduğu söylenebilir. Bununla birlikte kentlerin doğuşunun popüler kùltürün oluşumu ile eş zamanlı olduğuna dair inanışlar mevcuttur.

Ünsal Oskay popüler kùltürün oluşumunun modernite öncesine dayandığını belirterek bu süreçte kentsel örgütlenme sürecinin başlamasının etkili olduğunu belirtir. Eski Yunan, Mısır, Asur ve Sümer'de bu süreçle birlikte ona uygun yapılanmanın gerçekleştirilmesi de gerekmiş, sulama kanallarına, yollara, kentlerin çevresine koruma amaçlı surların yapılmasına gereksinim duyulmuştur. Böylece önemli oranda bir işgücü kente taşınmak durumunda kalmıştır. Metropolde toplanan bu çeşitli kùltür ve yapıya sahip insanların egemen zümrenin denetimine girebilmesi için çeşitli eğitim kurum ve örgütlerinin de kullanıldığı bir uyum süreci yaşanmıştır ve bunun için bir ara otorite kullanma yoluna gidilmiştir (Oskay, 1983: 172-173).

Bu kalabalık ve kozmopolit işgücünü kent merkezindeki yetkenin çizeceği sınırların dışına çıkmaktan alıkoyan bu ara yetke hem merkezdeki yetkenin güvenini kazanmış hem de yerel düzeyde saygınlığı bulunan kişilerden oluşmaktaydı. En önemli işlevleri de çalışan kesimi denetlerken merkez yetkenin haklılığını onlara da benimsetmeye çalışmaktır. Ancak bu kimseler kendileri de etnik anlamda kentli değillerdi. Merkez yetkeden

aldıkları pay nedeni ile varolan yetkenin egemenliğini haklılaştırmaktaydılar. Bu da hegemonik kültürü çalışan kitlelere benimsetmeye çalışırken onların yerel anlamdaki kültürel birikimlerini korumaları ve sürdürmelerine bir ölçüde hoşgörülle bakmalarına olanak vermiştir. Böylece işçi kitleler bir yandan merkezdeki yetkenin egemenliğini kabullenerek hegemonik kültürün uygulayıcısı konumuna gelmiştir, bir yandan da kendi etnik değerlerini sürdürerek egemen kesime karşı muhalif bir güç olma durumu engellenmiştir. Böylece egemen kesimin güdümünde, ama yerel değerlerin de bir ölçüde varlığının korunduğu kozmopolit bir hegemonik kültürel yapılanma oluşmuştur (Schraeder, 1977, aktaran Güngör, 1996: 8).

Bu durum Orta Çağda da sürmüştür. Kent yaşamının hem çekici olması (eski yaşama oranla daha geniş olanakları olan bir yaşam vaad etmesi) hem de kent yaşamının olanaklarının paylaşımının adaletsizliği (bu olanakların herkese açık kılınmasına gücü yetmeyen, verimliliği düşük bir üretim teknolojisi) bu adaletsizliğin aşılmasını düşünmeye başlamış ama bunu gerçekleştirecek sınıfi tam olarak yaratamamış olan Rönesans öncesi toplumsal, kültürel yaşam içinde çeşitli çelişkiler yaratmıştır (Oskay, 1978: 175).

Ancak Rönesanstan itibaren sınıfsal farklılaşmayla birlikte kültürel farklılaşma da belirgin bir biçimde başlar. Önce kentlileşen aristokrasi daha sonra da burjuvazi kendine özgü bir sanat yaratımının ilk tohumlarını attılar. Hem belli bir kesim için boş zaman artışı hem de bilginin yeniden egemen

duruma gelmesi seçkin bir kültürel alan yarattı (Batmaz, 1981: 8). Kent ortamında yaşamlarını kuran bu kitleler hem çalışma yaşamları hem de ev yaşamları yönünden eskinin kölelerinden de serflerinden de farklıydılar. Sanayileşmeyle birlikte işte geçirilen zaman süresi kısalmıştı, serbest zaman da artmıştı. Oskay bu dönemde yeni kent yaşamındaki toplumsal ilişkilerin anonimleşmiş ilişkiler olmasından da yararlanarak çalışma saatleri dışındaki zamanda özenti duyulan kesimdeki insanların kimliğinin edinilmesinin alt kesimler için önemli ve çekici bir gereksinim olarak kendini hissettirmeye başladığını söyler. Ancak gerçek yaşam içinde bunları gerçekleştirmek olanaksız olduğu için fantazyalarla ona ulaşma yoluna gidildi. İnsanlar serbest zamanda eğlenceye dönük kültürel ve sanatsal etkinliklerde bulunabilmekteydiler. Bu da yeni bir kültürel oluşuma yol açmaktaydı. Yeni kültürel oluşum folk kültüründen farklıydı, seçkin kültüre de benzemiyordu. Her ikisinden de özellikler taşımakta olan bu yeni kültürel etkinlikler daha çok eğlendirmeye yönelikti (Oskay, 1978; 178-179).

Montaigne boş zamandaki artışla birlikte ortaya çıkan yeni eğlence biçiminin, yeni yaşam biçimi ve toplumsal dönüşümlerin insanlara mutsuzluk getirdiğini söyler. Gerçek yaşamın acılarından kaçmak isteyen insanlar eğlenceye sığınır böylece içinde buldukları dünyanın sıkıntılarından uzak kalarak sorunları üzerine düşünmezler (Batmaz, 1981; 167).

Bu arada gazete ve dergilerin basım ve sürüm olanakları genişleyerek kitle basınına doğru bir gelişme başlamıştır. Fantazy dünyası kitle iletişim

teknolojisindeki gelişmelerle yeni bir boyut kazanmıştır. Gazetelerde yer alan tefrika romanlar, resimli roman ve çizgi romanlar önemli ve zengin bir fantazyaya dünyası sunmaktadır. Günlük yaşamdaki dedikodular, sansasyonel olaylar vb. gazetelerde yer almaya başlamıştır. 1830'larda halkın cafelerde okuduğu gazetelerden artık her gün kitlesel bir okuyucu topluluğunca gündelik yaşama başlamak için okunan gazetelere geçilmiştir. Oskay'a göre böylece siyaseti arka plana atılarak depolitize edilmiş kitlelerin düzen için daha yararlı "birey yurttaşlara" dönüştürülmesinin de başlangıcı olmuştur. İnsanlar gözyaşı döktükleri romanlar ve kurmacadaki kişilerle kendi yaşamlarındaki sıkıntıları, sorunları unutarak gerçek yaşam üzerine düşünmekten alıkonuldu. Bu da giderek içinde yer aldıkları dünyanın sorunlarına duyarsız kalmalarına yol açtı (Oskay, 1978; 179-180).

Yaşam işte de işyeri dışında da tıpkı kumardaki gibi bir "oyun" varlık nedeni ve başlatıcısı olan "düzenleyici ideası" na bağlı kalındıkça insanın gündelik hayatındaki deneyimleri de mekanca ve zamanca insanın kendinden uzaklaşmaya başlamıştır (Benjamin, 1973, aktaran Oskay, 1978: 201-203).

Kişinin arzularının yerine gelmesi kendine değil yıldızlara, yıldız fallarına, uzak mekanlardaki değişkenlere bağlı sayılmaya zaman bakımından ise bilinmeyen uzun gelecek zamanları da kapsayan belirsizleştirilmiş bir zamana bağlanmaya başlamıştır (Oskay, 1978: 184).

Ahmet Oktay popüler kültür adıyla anılmamakla birlikte bu olgunun ortaya çıkışı ve sorgulanmaya başlamasının Eski Yunan'a kadar gittiğini ileri sürer. Her dönemde, o dönemin üretim ilişkileri ortamında, dağıtım, yayım ve kullanım araçlarının yapısının belirlediği sınırlar içerisinde bir yanda özgün sanat bir yanda da kitlelerin beğendiği bir sanat türü ya da kültürel etkinlik olarak varolmuştur (Oktay, 1993: 15).

Peter Burke popüler kültürün kökeninin nerelere uzandığını araştırdığı “Popüler Kültür Tarihine Dolaylı Yaklaşımlar” adlı yazısında özellikle köylü kadınlar arasında yaygın olan büyü ve günah çıkarma gibi deneyimlerin o dönemin popüler tutumları ve değerleri için oldukça önemli birer kaynak oluşturduğunu söyler. Burke'e göre riolar, karnavallar vb. ayaklanma ve başkaldırı görünümündeki etkinliklerden yola çıkarak da popüler kültür tarihine ilişkin önemli veriler elde edilebilir. Bu gibi etkinlik ve ritüeller zamanla ciddi bir süreklilik kazanarak karnavallara dönüşmüştür (Burke, 1976, derleyen Güngör, 1999: 207).

Popüler kültürün ortaya çıkış zamanının çok daha yeni olduğunu savunanlardan Erol Mutlu “Popüler Kültürü Eleştirmek” adlı yazısında Ünsal Oskay'ın popüler kültüre kaynağı antikiteye kadar uzanan bir tarih yazma girişimini eleştirerek bu tür eski toplumlarda kamusal işleri yapanların büyük ölçüde kölelerden oluştuğunu dolayısıyla henüz ücretli emekten söz edilemeyeceğine göre bu kültürün bugünkü anlamda bir popüler kültür olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığını belirtir. Çünkü köle kültürünün içerik

ve sınırlarının efendi kültürünce belirlenmesinin doğal olmasına karşılık, günün birinde, şansı döndüğünde efendi olma tahayyülünü (eşitsizliğin doğal olarak içselleştirilmesi nedeniyle) içermesi imkansızdır ve bu kültürün efendinin zora dayalı hakimiyet alanından fiziki manada kaçma isteği ve hayali dışında köleliğe dayanmayan tahammül unsuru ve içeriği barındırması düşünülemez. Böylelikle bu kültürün özgür vatandaşının popüler kültürüyle ilişkilendirilmesi popüler kültüre bir tarih yazma amacıyla dahi haklı görülemez (Mutlu, 2001: 15).

Edibe Sözen'e göre popüler kültürün ortaya çıkışı köyden kente yoğun göç sürecinin kültürler arası karşılaşma sürecini başlattığı 1950'li yıllarda aranmalıdır. Planlı kültür politikalarına bakıldığında kültürün 1960'lara kadar devlet tekelinde geliştiği söylenebilir. 1960'lı yıllardan sonraki gelişmelerle kültürün hakim söylemleri; ulusal, evrensel olmakla beraber 1980'li yıllardan itibaren İslami unsurları içinde barındıran kültür söylemleri üretilmiştir. Türkiye'de kültür söylemlerinin özellikle 1980 sonrasında topyekün bir popülerleşme sürecine girdiği söylenebilir. Diskolarda, barlarda söylenen ulusal marşlar, futbol maçlarında atılan sloganların ulusal sembollere ilişkin olması, araba teyplerinden yükselen ilahiler, işportacı kasetçilerde çalınan Kürtçe türküler, açık hava konserleri ve kapalı salonlardaki klasik müzik icrası, vs. 1980'lerden sonra önemli bir toplumsal değişim ve popüler olana rağbette olma yakınlıkla İngilizce, ikinci dil konumundan çıkarılarak, neredeyse gündelik hayatın verisi haline getirilmiştir. Mektep medrese görmeyenler bile, İngilizcenin nimetlerinden bahseder olmuştur. Cafeler,

mağazalar, dükkanlar, şirketler, ajanslar, vs. bunların büyük bir kısmı kendilerini İngilizce isimlerle etiketlendirmişlerdir. Edibe Sözen'e göre Türkiye'de popüler kültür kendi başına söylemsel özellik göstererek, kültürden kültüre farklılaşan bir biçimde gelişmekten ziyade, hayatın kendisinin ve anlamının bütünüyle popülerleştiği göze çarpmaktadır. Türkiye'deki popüler kültür, kabul edildiğinin aksine kültürler arası karşılaşmanın bir sonucu değil, gündelik hayatta hemen her şeyin pejoratif biçimde popüler hale getirilişinin sonucudur (Sözen, 2001: 64).

Popüler kültür 19. ve 20. yüzyıldaki gelişmelerle farklı boyutlar kazandı. Popüler kültürün kitle kültürü ile eşdeğer olduğundan, kültür endüstrileri içinde biçimlenen ve egemen sınıfın egemenliğini güçlendirmek için kullandığı bir araç olduğuna; halkın içinden doğarak onun beğeni ve tercihlerini yansıttığına kadar farklı bakış açıları yaygınlık kazandı. Popüler kültür olgusu farklı boyutları ile ele alınarak değerlendirilecektir.

I. 4. Popüler Kültür Olgusu

Popüler kültürle ilgili tanımlamalar ve değerlendirmeler çeşitlilik göstermekte bu konuda farklı yaklaşımlar farklı görüşler ileri sürmektedir. Popüler kültür olgusunu değerlendirmeden önce popüler kavramına açıklık getirmek yararlı olacaktır. Popüler kelimesi çoğunluk anlamını akla getirir ve çoğunluk tarafından seçilen ve sevilen anlamında kullanılır. Popüler kültür bir toplumda geniş şekilde paylaşılan ve kökleri yerel geleneklerde bulunan halk inançlarını, pratik ve nesnelere içerir. Halk tarafından sevilip tutulan ve daha

çok tüketilen ürünler popüler kültür ürünleri olarak değerlendirilir. Popüler kavramının etkinlik alanını medya ürünleri (programlar, müzik ve filmler), yiyecek, içecek maddeleri ve moda ürünler ile sınırlı düşünmemek gerekir. Popüler siyasi ve ekonomik alan dahil her tür toplumsal faaliyete yansımıştır. (Erdoğan, 1999: 23).

Popüler kültürle ilgili görüşler çeşitlilik göstermektedir. Popüleri popüler yapan gücün halk olduğunu düşünenlere göre popüler kültür halk ya da halkın dışında bulunanlar tarafından halk için üretilen her şeydir. Halk ise zaman zaman nüfusun çoğunluğu olarak tanımlanırken popüler kültür de nüfusun çoğunluğu tarafından paylaşılan bir kültürel olgu olarak tanımlanır. Kimi zaman ise halk kavramı çalışan kesime yani işçi sınıfına indirgenir. Burada da popüler kültür işçi sınıfının kültürü olarak ele alınır. Bu bağlamda popüler kültüre yüklenen anlamda işçi sınıfına bakış açısına göre değişmektedir (Alemdar ve Erdoğan, 1994: 165).

Erol Mutlu'ya göre popüler kültür kavramının halk ile olan bağı zaman içinde geçerliliğini yitirmiştir. Çünkü halk veya folk kültürü geçerliliğini koruduğu ölçüde halkın olarak kalmaktadır. Oysa popüler kültür kavramındaki aitlik kapitalist pazar mekanizmalarının bir parçası olmuştur. Popüler kültür kavramı üzerindeki mücadelede kavram "kitle üretim endüstrileri" tarafından üretilen ürünlerin yaygın kullanımı anlamına dönüştürülerek kapitalist sermaye lehine dönüşüme uğratılmıştır. Böylece popüler kültür kavramı her zaman ait olduğu yerden edilerek pazarda üretilen

ve pazarlanan kültür yerine taşınmıştır (Mutlu, 2001: 74).

Popüler kültürün ele alınmasında önemli bir diğer etken de nicelik ve nitelik arasındaki ilişkidir. Nicelik ve nitelik arasında ters orantılı bir ilişki olduğunu savunan çalışmacılar tarafından popüler kültür kaliteden yoksun olarak nitelendirilir. Kitle toplumu ve kitle kültürü kavramları ile ilişki içinde değerlendirilen popüler kültür kitle kültürü ile eşdeğer olarak değerlendirilir. Popüler kültürü kitle kültüründen tamamen farklı değerlendirenlerse halkın ürünü olan, halkın beğenilerini yansıtan popüler kültürün halkın varlığı ve gücünün önemli bir göstergesi olduğunu savunur. Halka özgü olan ve halkın otantik yapısını yansıtan popüler kültür bu yönüyle çoğulcu bir görünüm de sergilemektedir. Farklı yörelerde yaşayan, farklı yaşam biçimlerine sahip halkların popüler kültürün üretim sürecine katılmalarının da bu doğrultuda farklılık göstermesi nedeniyledir ki sonuçta ortaya çıkan popüler kültür çoğulculuk ve çeşitlilik özelliğine sahiptir (Güngör, 1996: 11).

Popüler kültüre kültürün seçkinci tanımı ile yaklaşarak kültürü yüksek kültür ve alçak kültür diye ikiye ayırarak inceleyen yaklaşım tarzı popüler kültürü kitle kültürü ile aynı olarak ele alır. Yüksek kültür veya seçkin kültür özellikle sıradan hazzın aşılmasıyla inceltilmiş bir yaratım, üretim ve tüketim pratiğidir ve toplumda belli bir statü ve incelmış zevklere erişmiş özel bir kesime hitap eder. Buna karşılık (kaçışçılığı, oyalayıcılığı, kolaycılığı ile) alçak kültür yani popüler kültür toplumdaki sıradan insana hitap eder. Bu ayırımın temelini elbetteki kimilerine göre doğal kimilerine göre tarihsellik

nitelenen toplumsal eşitsizliklere dair analizler döşemektedir. Böylelikle yüksek kültür toplumun ayrıcalıklı kesimlerine popüler kültür yani alçak kültür ise toplumun sıradan kesimlerine aittir (Mutlu, 2001: 15).

Kültür konusunda en yoğun çalışmalar İngiltere'deki kültürel çalışmalara (cultural studies) aittir. Teorik olarak kültürel çalışmalar Marksist teorilerden başlayarak Frankfurt Okulu, Birmingham Okulu, postyapısalcı ve postmodern görüşler ve feminist teorilere kadar uzanan geniş bir yelpazeye yayılır (Agger, 1992: 82-83, aktaran Sözen, 2001: 57). 1970'lerden 1980'lerin ortasına kadar ise kültürel çalışmalar Althusser ve Gramsci tarafından sınırları belirlenen ve Marksist alana sıkıca bağlanan kavramlarla, ideoloji ve hegemonya ile anılır (Robbie, 1999, aktaran Sözen, 2001).

Popüler kültür üzerine en geniş açıklamaları getiren Birmingham Okulu, Gramsci ve Althusser'in fikirlerini temel alır ve alanını, Foucault ve Avrupalı feminist teorileri içine alacak şekilde genişletir. Birmingham Okulu kültür söyleminde hakim bir gösteren olarak yüksek kültür ve halk kültürü arasındaki ayrımı reddeder; kültür araştırma ve incelemelerinde, disiplinler arası yaklaşım içindedir; kültürel çalışmaların eleştirel gündelik hayatı içerdiğini, kültürel çalışmalarda popüler kültürün politik fonksiyonlarıyla doğrudan bağlantılı hale geldiğini, kendi teorikleştirme yollarını sürdürdükleri gibi kamusal söylemce de kabul edilebilirlik aşamasına geldikleri fikrini öne sürer (Sözen, 2001: 59).

Kültürel çalışmalar içinde post yapısalcı yaklaşımlar ise kültürleri birer “metin” gibi görür. Kültür kendini anlamlandıran aktörlerce anlamlıdır. İzleyen, seyreden ve okuyanlar ne diyorlarsa, kültür odur. Bunun dışında bir metin ya da otorite yoktur. Popüler kültürü demokratlaşmanın, çoğulcu demokrasinin ve bireysel özgürlüğün göstergesi olarak ele alan yaklaşım içindeki Mainstream (anaakım veya anadamar) yaklaşımı popüler kültürü eleştirisiz olarak övücü ve demokrasinin bir nimeti olarak kabul eder. Bu yaklaşımın tutucu kanadını kişiler arası ilişkilerde fiziksel metafiziği ele alan E.T Hall iletişimde Amerikan anlayış tarzını yayan W. Schramm ve D. Lerner oluşturur. Liberal çoğulcu gelenek ise popüler kültürdeki seks ve vahşeti, azınlık kültürlerle karşı değersizliği eleştirirler ve popüler kültürde direniş ve mücadele öğeleri bulurlar. Bu direniş ve mücedelede kişilerin medya metinlerine karşı gösterdiği "okumalar" (anlamlandırmalar) olarak tanımlanır (Erdoğan, 1999: 21).

John Fiske'nin öne sürdüğü yeni metin kategorisine göre "okunabilir" metinler kolay erişilme özelliğine sahip olduğu gibi aynı zamanda okur tarafından yazılması gereken metinler gibi farklı anlam çözümleme seçeneklerine de açıktır. Ancak bunlar modern kültürün zor ve okuru korkutan metinlerinden oldukça farklıdır.

Fiske'ye göre:

“söz konusu farklılığın nedeni, yazarın yeniden yazma etkinliğine gerek duymaması gibi onu kontrol için kurallar da koymaz. Tersine, kendini popüler üretime açmakta, tercih edilen anlamların zayıflıklarını, kısıtlılıklarını

ve yararlanabilirliğini isteksizce ortaya sermekte. Onları açığa çıkarma ataklarıyla birlikte, tercih ettiklerine karşı duran sesleri de içinde barındırır. Kendi kontrolünden kaçan serbest uçları vardır, anlamları, onları disipline etmeye çalışan gücün üstesinden gelir. İçerdiği boşluklar, içinde yeni anlamlar üretebilmesi için yeterince geniştir, gerçek anlamıyla kendi kontrolünün dışındadır” (Fiske, 1999: 103-104). Fiske metinlerin kendilerini anlamlandırma nesnelere olarak görmezken, anlamlandırmayı popüler kültürün aktörlerine, örneklerine ve kaynaklarına bağlar. Fiske’ye göre popüler kültür tüketim değildir, kültürdür, toplumsal bir sistem içerisinde anlamlar ve hazları yaratan, onları dolaşıma sokan etkin bir süreçtir; kültür endüstrileşmiş de olsa metaların alınıp satılması çerçevesinde tam olarak betimlenemez. Kültür yaşayan canlı bir süreçtir. Yalnızca kendi içinden gelişip boy atabilir, dışarıdan ya da yukarıdan dayatılmaz (Fiske, 1999: 103-104).

Kitle iletişim araçları ile iletilen popüler kültürün algılanmasındaki farklılıkları izleyicinin yarattığını savunan ve bu görüşü desteklemek için yapılan çalışmalar mevcuttur. Medyadan alınan doyumun insanların medya iletimine taşıdıkları gereksinimlerinin davranış ve tavırsal yapıları tarafından biçimlendirildiğini savunan görüşü desteklemek için yapılan çalışmalara örnek olarak Mc Quail tarafından yapılan TV yarışmalarının izleyici tarafından algılanma biçimlerindeki farklılığı anlatan çalışmayı verebiliriz. Çalışmanın sonucuna göre TV yarışmaları bazıları tarafından hafif eğlence aracı olarak görülürken bazıları (özellikle okulu erken terkedener) tarafından

da eğitimsel bir etkinlik olarak algılanmaktadır (Curran ve Sparks, 1991, derleyen Güngör, 1999: 446).

Popüler kültürü kültür üretimi ve mülkiyet ilişkileri içinde ele alan yaklaşım tarzına göre altyapı ve altyapıdaki değişimler üst yapıyı (popüler kültür üst yapı içinde değerlendirilir) ve üst yapıdaki değişimleri belirler. Popüler kültürün ideolojisi üzerine yoğunlaşan araştırmacılar popüler kültürel metinlerin egemen kesimin ideolojik değerleriyle yüklü olduğunu ileri sürerler. Böylece kitle kültürü ile kayda değer bir farklılığının bulunmadığı düşünülen popüler kültür egemen konumdakiler tarafından, bağımlı konumdakiler üzerinde kurmuş oldukları egemenliklerini güçlendirmek ve sürekli kılmak için kullandıkları önemli bir araçtır. Bu yaklaşım tarzı içinde yaşamın bilinç tarafından belirlendiğinden ziyade bilincin yaşam tarafından belirlendiğini savunan Marksist görüş popüler kültürü belirli toplumsal ve ekonomik yaşam kurumları üzerinde bina edilen ideolojik üst yapının bir parçası olarak görerek rasyonel bir yaklaşımı benimser (Biggsby, 1978, derleyen Güngör, 1999: 83).

Frankfurt Okulu ise popüler kültürün bilincin etki altına alınması sürecindeki rolü üzerinde durdu. Siyasal ekonomi yerine kültürel yapı, ideoloji ve simgelerin anlamlandırılması üzerinde duran Frankfurt Okulu kitle ve popüler kültür ile kültür endüstrilerinin ürünlerinin ve ideolojik içeriklerinin kapsamlı eleştirilerini yapmıştır. Frankfurt Okulu Rusya'da Bolşevik Devriminin zafer kazandığı, Almanya'da Hitler'in yönetimi ele

geçirdiği dönemde varlığını sürdürmüş ve çalışmalarında bu özel koşulların etkileri hissedilmiştir. 1930'lardan itibaren Horkheimer'ın enstitünün yeni direktörü olması ile temel ilgi alanları ekonomik ve somut olandan felsefi ve kültürel olana doğru bir değişim geçirmiştir. Horkheimer 1937'de yazdığı ilk makalede Marksist kuramı daha seçimsel olarak ele alır; ekonomik yapı, yoksulluk, işsizlik, sömürü yerine yabancılaşma, fetişizm ve sahte bilinç üzerinde durur (Erdoğan, 1999: 47).

Frankfurt Okulundan Adorno ve Horkheimer kültür endüstrisi kavramını kullanmışlar ve bu endüstrinin kültürün kitleleştirilmesinde etkin olduğunu söylemişlerdir. Kitle iletişim araçları yoluyla dağıtılan popüler kültür aracılığıyla homojen bir kültürel ortam yaratıldığını ve böylece üretim ve tüketim sürecinin işleyişinin kolaylaştığını söylediler. Kültür endüstrisi sürecini harekete geçiren dinamik piyasadır. Simgesel biçimler artık bütün içinde pazara yönelik üretilirler. Dolayısıyla kültüre damgasını vuran temel güdü en geniş satışı yakalamak en çabuk ve en çok kara ulaşmak haline gelir. Bu durumda verili değerlerin genel geçer anlayışın suyuna gitmenin dışına çıkılamaz. Böylece gerçek sanatın "varolandan başkasını görme, gördürebilme" yetisinden oluşan olmazsa olmaz yönü kültür yapıtından silinir. Bir yapıt diğerinden ayırt edilemez hale gelir (Uğur, 1991, aktaran Dellaloğlu, 1991).

Kültür endüstrisi gerçek bir kültür değil kendiliğindenliği olmayan şeyleşmiş bir sözde kültür üretmektedir. Modern kültür toplumlarında eski

günlerdeki gibi birbirinden farklı yüksek kültür ve alt kültür diye iki ayrı kültürde kalmamıştır. Bu farklılık bile kitle kültürünün stilize barbarlığı içinde erimiş yok olmuştur. Klasik sanatın en olumsuzlayıcı örnekleri bile sonraki yıllarda Marcuse tarafından tek boyutlu düzmece sanat diye adlandırılacak olan kitle kültürü sanatının içinde özümsemiş bulunmaktadır. Bir zamanlar protesto niteliği taşıyan trajedi bile modern dönemde teselli anlamına dönüşmüştür. Sanat diye ne varsa kitle kültürünün stilize ortamı içinde bilincine varılamayan mesajı ile hemen hemen yalnızca gerçeklik ile uyuşmayı ve yaşama yeniden biçim vermekten geri durmayı telkin etmektedir. Yani sanat toplumun içinde bir esir haline gelmiştir (Jay, 1989: 312, aktaran Dellaloğlu, 2003: 100).

Frankfurt Okulu düşünürlerinin modern toplum eleştirilerinde kültür endüstrisi, popüler kültür ya da kitle kültürü kavramlarını öne çıkarmalarının temelinde geç kapitalizmin sadece ekonomi politik ile çözümlenemeyecek kadar gelişkin bir toplum olduğu görüşü yatmaktadır. Bu toplumun en temel özelliklerinden biri hegemonya ve ikna süreçlerinin kültürel boyutunun sistemin genel bütünselliği içinde gitgide daha belirgin hale gelmesidir (Dellaloğlu, 2003: 110).

Gramsci ve Althusser kültürel çalışmalara farklı katkılar sağlamıştır. Popüler kültürü hegemonik ilişkiler içinde ele alarak değerlendiren Gramsci'ye göre popüler kültürü tümüyle bir egemenlik aracı olarak ya da egemen kesimin karşısında yer alan bağımlı kesimin yani halkın ürünü olarak

görmek doğru değildir. Popüler kültürün de aracılık ettiği bağımlı kesime ait tümüyle otantik ve aynı ölçüde katıksız bir kültürün olduğu da söylenemez. Bundan çok her iki kesimin kültürü birbirleri içinde yer buldukları ölçüde işlevseldir. Egemen kesim egemenliğini pekiştirmek için karşı tarafın yani bağımlı kesimin kültürünü tümüyle yok etmek gibi bir çaba içinde değildir. Bunun yerine halkın kültürü içinde kendi kültürüne yer bulma çabasına girer, yani ona eklemeye çalışır. Böylece mücadele bu eklemeye süreci içerisinde ve hegemonik bir ilişki ortamında sürdürülür. Ortaya çıkan kültürel egemen kültürden de halkın kültüründen de farklı özellikler taşımaktadır. Ama sonuçta eklemeye sürecine katılımda en fazla başarılı olan kesim diğer sınıf üzerinde hegemonyaya dayalı üstünlük elde etmekte. Gerek ekonomik ve gerekse siyasal süreci elinde bulunduran kesimle bu güçlerden yoksun olan kesimler arasındaki mücadelede son kertede hegemonik ilişki egemen sınıfın çıkarlarına uygun olarak işler. Burada önemli olan egemen gücün egemenliğini ya da hegemonyasını nasıl bir tavır içinde ve hangi ölçüde konumlandığıdır (Bennett, 1986, derleyen Güngör, 1999: 13).

Stuart Hall da egemen bir güç olarak devletin rolü üzerinde dururken çağımızda da durumun fazla değişmediğini, sivilleşme süreci ile birlikte devletin rolünün eskisine göre azalmış görünse de gerçekte böyle olmadığını ifade eder. Her toplumda belli bir egemen güç her zaman vardır. Siyasal ve ekonomik sistemlerin oluşturulduğu andan itibaren devlet temel egemen güç olmuştur. Diğer alanlarda olduğu gibi kültürün dağıtım ve üretim sürecinde her dönemde başat etkiye sahip olmuştur. Siyasal sistemlerin niteliğine göre

devletin gücü kullanma biçimi zaman zaman farklılaşır. Yalnızca doğrudan egemenliğin yerini daha dolaylı ama belki de çok daha etkili ve kalıcı olan hegemonik tavır almıştır. Kültürün üretim ve dağıtım sürecindeki devletin rolü yerini hegemonik tavra bırakmıştır. Bu hegemonik ilişki içinde popüler kültür devletin elinde önemli bir araçtır. Böylece toplumu baskı ile doğrudan etkilemek yerine yönlendirmek mümkün olmaktadır (Güngör, 1998: 14).

Türkiye'de popüler kültürle ilgili çalışmalar daha geç başlamakla beraber üniversitelerde popüler kültür derslerine yer verilmesi, bu alanda yayınlanan akademik makaleler ile üzerinde sık tartışılan olgulardan biri haline gelmiştir. Bu alanda katkı sağlayanlardan Ünsal Oskay popüler kültürle ilgili görüşlerini daha çok Walter Benjamin'in kapitalist sanayi toplumu bağlamında toplumsal ve kültürel değişmelere dair analizine dayandırır. Sanayi toplumuna geçiş ve teknolojinin insanların yaşamını şekillendirmesiyle birlikte gündelik yaşamın hızla değişmekte oluşuna adapte olmaya çalışan insanlar yaşamlarında eksik olan kültürel ve sanatsal etkinliklerin yokluğunu fantazyalarla gidermeye çalışmakta popüler kültür ise gerçek yaşamı fantazyada da aynı ile tekrarlayarak gerçek yaşamın sürdürülmesini kolaylaştırmaktadır. Ancak popüler kültür bunu gerçekleştirirken insanların gerçek yaşamın yerine başka bir tür bir yaşam düşünmesinin yollarını tıkamakta varolanı benimsemenin acı ve utancını ise hafifletmektedir (Oskay, 1978: 189-191). Böylece Oskay'a göre popüler kültür insanı farketirmeden egemen kültüre ve sisteme bağlar çünkü popüler

kültürün ortaya çıkarabileceği direnme ve sorgulama gücü egemen kültürü tehdit edebilecek boyutlara asla ulaşmaz (Güngör, 1999: 15).

İrfan Erdoğan popüler kültürü siyasal ekonomi içinde ele alarak değerlendiren yaklaşımında popülerlerin ve popüler kültürün egemenlik ve mücadele ilişkilerinin bütünleşik ve dinamik bir parçası olduğunu ve kapitalist ekonomi, kültürel ve siyasal pazar yapılarının egemenliği altında şekillendiğini belirtir (Erdoğan, 1999: 67). Erdoğan'a göre popüler kültür kitle kültürünün somut şekillerinden biridir. Kitle kültürü tekellerin hem mal hem de imajlar satışını yapan, uluslararası pazarın değişmelerine ve ihtiyaçlarına göre biçimlenip değişen, önceden yapılmış, önceden kesilip biçilmiş, paketlenip sunulmuş bir kültürdür. Bu anlamda popüler kültür pazar tarafından pazarda tüketim için "sipariş edilen, ısmarlama" kitle kültüründe en popüler ürünleri ve tüketimleri anlatır. Popüler kültür kullanım ve tüketim kültürüdür. Kullanım ve tüketim popülerlerin üretiminin ilk safhasından son kullanım safhasına kadar her safhada vardır (Erdoğan, 1999: 22).

İrfan Erdoğan egemen gücün popülerleri popüler yapan gücün halk olduğunu söylemesine karşın popülerlerin kar elde etme amacı ile tüketime sunulmuş bir mal olduğunu belirterek popüler haber, müzik, film, eğlence ve popüler olarak nitelenen faaliyetlerin hemen hepsinde ya materyalliğin doğrudan satımının yapıldığını ya da dolaylı olarak materyal olmayandan geçerek materyalin pazarlandığını söyler. Bu pazarlama ile medya yoluyla yapılan materyalliğin satımı yanında materyal olmayanın yani ideolojilerin

satışı da yapılır. İdeolojilerin satışını yapan medya ve gerek resmi gerek özel eğitim kurumları böylece üretim ilişkilerini meşrulaştırır. Popüler malın tüketicisinden malı tekrar tekrar ve mümkün olduğunca çok tüketmesi istenir. Ve bu istem kişinin yetersizliğini ve psikolojik doyumu vurgulayacak şekilde ailede, okulda, eğlence ve iş dünyasındaki tüm kişiler arası grup ve medya iletişim ve ilişkileri ile desteklenir. Böylece insanlar için popüler kültür ürünleri değil bu ürünler için uygun insanlar oluşturulur. Bu oluşturulmuş insan kendisi için oluşturulmuş hepsi birbirine benzer seçenekler arasından seçim yaptığında popüler kültürü tanımlamış olur. Yani yetiştirilmiş, güdülmenmiş, önceden biçimlendirilmiş kendini biçimlendireni yansıtarak tanımlar. Dolayısıyla popüler anlamak için zincirin en başına, üretim ilişkileri ve biçimlerine gitmek gerekir sonuna değil. Kullanımla yaratılan sonuç kullanıcının sınırlı seçenekleri içindeki seçimleri tüketmesiyle ilgilidir (Erdoğan, 1999: 30).

Erol Mutlu da popüler kültürü anlamak için kullanılan değerlendirme biçimlerinin yanlışlığına işaret eder ve yalnızca onu ileten kitle iletişim araçları özellikle de medya eleştirisi ile bir yere varılamayacağını belirtir. Popüler kültürü işlevi üzerinden değerlendirmek aslında onun içeriğe indirgenmesi demektir ve bu indirgemenin yöntem bakımından önemli bir sorunu vardır. İçeriğe indirgeme bu içeriğin önde gelen üretim ve dağıtım kurumları ve kanalları olan medyaya indirgenmesine böylelikle popüler kültür eleştirisinin medya eleştirisine dönmesine yol açar. Oysa medya geç kapitalizmin popüler kültürünün kurum ve biçimlerinden sadece biridir ve

popüler kültürü bir tek medyanın formelliğine indirgemek, eleştirilerin düşünsel kapasitesini kısıtlamanın yanında popüler kültürün informel biçimleri ve süreçlerinin göz ardı edilmesine neden olur.

Mutlu'ya göre yalnızca medya üzerinden popüler kültürü değerlendirmek bu kültürün sırf hakim söylemle ilişkilendirilmesine yol açar. Bu tür bir bakış açısı ise popüler kültürün gündelik hayatın pratiklerinden ve temsillerinden ayrı bir mekana konumlandırılmasına yol açmasının yanında popüler kültür ve alt kültürler arasındaki ilişkiyi kavram karmaşasına düşmeden tanımlayamaz (Mutlu, 2001: 30).

Gülriiz Büken Amerikan popüler kültürünün ve tüketim toplumunun Türk toplumuna yansımaları üzerinde durur. 19. yüzyılın ortalarında Türkiye'nin Amerikan yaşam tarzıyla tanışması ile toplumsal ve kültürel açıdan önemli dönüşümler yaşanır. Kitle iletişim araçlarından da destek gören Amerikan popüler kültürü doğal bir şekilde yaşanıp tüketilmeye başlanır. Böylece Türkiye özgün kültürel geleneklerini ve özerkliğini bir tarafa bırakarak kültürel homojenleşme ve standartlaşma sürecine girer. Amerikan popüler kültürünün gelişip Türk popüler kültürü üzerinde aşındırıcı bir etki oluşturacak kadar yayılmasına uygun bir ortam yaratılmasında ana rollerden birini medya oynar. Sahte veya idealize edilmiş varlıklı bir toplum imgesinin sık sık yansıtıldığı Amerikan filmleri, görüntü yaratmaya yönelik pembe diziler ve Amerikan değerlerinin reklamını yapan eğlence programları her eve girmeye başlar (Büken, 2001: 45-47).

Nitekim bugün Türk televizyonlarında hemen her kanalda her gün canlı olarak yayınlanan aynı evde gerek pop star olmak gerek evlenme amacı bir arada yaşayan insanlarla ilgili programlara tanık oluruz. Onlarla yatıp kalkar hale gelen pek çok insan komşusunun kızı ya da oğlu yaptığında eleştirdiği davranışları, ilişki kurma biçimlerini alkışlayarak izler.

Popüler TV programlarının, pop starların gördüğü yoğun ilgiyi daha iyi anlayabilmek için Ünsal Oskay'ın popüler ikonlardan bahsettiği makalesine bakmak yararlı olabilir. İkon insanın dış gerçekliğini anlamlandırmasında, o anki gerçek yaşamında, kişiliğinden yola çıkarak dış gerçekliğe anlam verdiği bir tasvir ve haklılaştırma aracıdır. İkonlar basit ve kolay erişilebilen biçimleri ile dış gerçekliğe sözde bir süreklilik ve anlamsal bütünlük kazandırmamaktadırlar. Popüler ikonların eski çağlardaki ikonlardan farkı daha ucuz yoğun ve kısa ömürlü oluşlarıdır. Çünkü günümüzde değişmeyen ikonun kendisi değil ikona olan gereksinimdir. En ünlü pop starlar, en moda kıyafet ve giyim tarzları en çok tutulan TV programları bir süre sonra eskimekte yerlerine yenilere bırakmaktadır. Popüler olan ve çok tutulan programların tüm kanallar tarafından rağbet gördüğünü ve benzerlerinin türetildiğini görürüz. Bir yıl önce tüm kanallarda spor dünyasının ünlülerinin yaşamlarından, özel hayatlarından kesitler sunan tele voleler boy gösterirken kısa süre içinde yerlerini yurtdışındaki benzerleri örnek alınarak üretilen pop starı üretme çabasındaki yarışmalara bıraktıklarını görürüz.

Yaşama insana dünyaya eskisi kadar değer vermez olmuş bir toplumsal yaşamda egemen bağımlı ilişkisini sürdürebilen ve bu nedenle fazla kalıcı ikonları kendisine zararlı bulan yeni toplumsal yaşamda en önemli misyonları varolan dış gerçekliği ampirisizimin kendi mitlerine dayanan bir anlamlandırma içinde benimsetmekle yetinmeleridir. TV dizilerindeki karakterler, öykülerle, bu karakterleri sevenlerin dağınık örgütsüz bir cemaat oluşturmasıyla yabancılaşmadan kurtuluşun mümkün olacağı söylenmektedir. (Oskay, 1978 : 192-193).

İnsanlar bu süreçte kendi yakın çevrelerindeki gerçek kişi ve olaylara duyarsız kalırken renkli camda benimsediği karakterlerin yaşamını takip etmekte aynı duyguları paylaşanlarla grup oluşturmaktadır. Show TV'nin "Sevda Masalı" programında yaratılan Tülin ve Caner aşkının toplumsal bir mesele haline getirilerek Caner ve Tülin'in kavuşmasının, TV kanallarının reyting kaygısı ile desteklediği bu hikayenin tüm toplumsal sorunlar bir yana bırakılarak, günlerce üzerinde en çok konuşulan konulardan biri olması, hayranlarının internette fan-club oluşturması, ekonomik sıkıntı içindeki insanların bile telefonlarla, yer aldıkları gazete ve dergileri takip ederek maddi manevi sarfiyatta bulunmaları verilebilecek onlarca örnekten yalnızca biridir. Caner ve Tülin yanı başımızdaki komşudan daha çok dert edinilen karakterler haline geliverirler.

Dolayısıyla popüler kültürün insanları günlük hayatın sıkıntıları ve sorunları üzerine düşünmekten alıkoyan bir işlevi olduğu doğrudur ancak

içerisinde halka ait özellikler taşıması, halkın beğenilerini yansıtması nedeni ile popüler kültürü tamamen egemen kesime hizmet eden kitle kültüründen ayırmak olanaklıdır. Hatta zaman zaman içerisinde muhalif öğeler taşıdığı da söylenebilir. Erol Mutlu'nun söylediği gibi “popüler kültür ne tamamen tutucudur, ne de ilerici. Popüler kültür ne tamamen uyuşturucudur, ne de özgürleşimci. Popüler kültür hakim ve muhalif söylemlerin birbirleriyle karşı karşıya geldiği, çatıştığı, birbirlerini dönüştürdüğü bir alandır” (Mutlu, 2001: 41).

Popüler kültürün hayatla titreştiği için popüler olduğunu söyleyen Mary Nichols'a göre bu kültür en kötü biçiminde hayatın en düşük, en kaba, en önemsiz veçhelerinin yankılandığı bir mekandır; en iyi biçimde ise hayatın karmaşıklığına, soyluluğuna ve hikmetine seslenir. Yani eskinin halk kültürüne, özellikle bu kültürün üretim ve tecrübesindeki dolayımın ilişkilerinin nisbeten daha yalın olması nedeniyle atfedilen sahicilik niteliği geç kapitalizmin çok daha karmaşıklaşmış, dolambaçlı ilişkilerine karşın bugünün popüler kültürü içinde geçerlidir. Üstelik bu karmaşık ve dolambaçlı ilişkilerin de günümüzün sahici ilişkileri olduğu düşünüldüğünde bu ilişkilerle kurulan ve dolayımın ayrıca bu ilişkileri anlamlandıran popüler kültürün de sahiciliğini yadsımak, popüler kültürü sırf bir manipülasyon etkenine indirgemek olacaktır (Nichols, 2000: 99, aktaran Mutlu, 2001: 13).

Popüler kültürün kaynakları araştırıldığında topluma ait değerlerin, alışkanlık ve geleneklerin etkisini görmek mümkündür. Bu nedenle ait olduğu

topluma dair bir görünüm sunan popüler kültür önemli bir sosyal ve kültürel göstergedir. Popüler kültür olgusunun yalnızca içerik bakımından incelenmesi yerine ürünü olduğu üretim ilişkileri ve biçimlerinin irdelenmesi ve kültürler arası karşılaşma fikrine uygun olarak tartışılması ile topluma dair önemli bir görünüm sunacağı düşünülmektedir.

I. 6. Popüler Kültür Ürünü Olarak Yıldız Falı

Astroloji, kökeni çok eskiye dayanan büyü, fal, kehanet gibi batıl inançların kaynaklık ettiği pratiklerden biridir. Halka dair gelenek, görenek, ihtiyaç, alışkanlıklara dayanan belli inanç, düşünme ve davranış biçimlerini yansıtması, toplumsal ve kültürel bir gösterge olması nedeniyle topluma dair önemli bir görünüme işaret eder.

Ancak günümüzde diğer pratikler gibi astrolojinin de geleneksel, folklorik yapısı değişime uğrayarak anlam ve içerik olarak farklı bir görünüme bürünmüştür. Dolayısıyla astroloji değişen koşullar ve endüstrileşme ile birlikte tüm folklorik alışkanlıklar gibi çok ve çabuk tüketilen yapısıyla ticari bir görünüm alarak, alınıp satılan bir popüler kültür ürününe dönüşmüştür.

Kişilerin doğduğu tarih esas alınarak belirlenen burcuna dayanılarak yapılan yorum ve öngörülerden oluşan yıldız falı diğer fal çeşitlerinden farklı olarak hedef kitlesine kitle iletişim araçları ile ulaşır. Özellikle son yıllarda astroloji ve astrolojiden doğmuş olan yıldız falı veya burç falı dergilerden,

kitaplara, televizyon programlarından çeşitli özel programlara kadar yayın organlarında yaygın olarak yer almaktadır.

Aynı şekilde astrolojinin elektronik ortamlarda da yaygın olarak karşımıza çıktığını görürüz. İnternette, fal ve yıldız falı kelimeleri ile yapılan taramalarda arama motorunun bulduğu tüm web sitelerinde yıldız falına ayrılmış bölümler bulunmaktadır. [http: // www. astrolojidergisi.com](http://www.astrolojidergisi.com); <http://www.burçlar.gen.tr>; <http://www.astrolojist.com>; <http://www.yorumcu.com>; <http://www.astromerkez.com>; [http: // www.astroloji.8k.com](http://www.astroloji.8k.com); gibi web siteleri burçların genel özelliklerinden, günlük yıldız falı yorumlarına, burçlara göre yapılmış karakter tahlillerinden, uygun iş, eş seçimine kadar her tür konuda hizmet vermektedir. ¹ Hemen hemen tüm gazetelerin yıldız falı köşelerine de internet üzerinden ulaşmak mümkündür. Ayrıca tanınmış, tanınmamış pek çok astroloğun kendine ait bir sitesi vardır. [http: // www.hakankirkoğlu.com](http://www.hakankirkoğlu.com); <http://www.yaseminboran.com> vb. Bu sitelerde özellikle yüksek ücretlerde astrolojik danışmanlık hizmetinin sunulduğuna dair bilgi verildiğini görürüz. Dikkat çekici olan ise yüksek ücret tarifelerine rağmen bu kişilerin programlarının dolu olduğunu, ancak ileri tarihlere randevu verebileceklerini belirtmeleridir. Bu da basit bir eğlence gibi görünen astrolojiye yapılan maddi yatırımların göstergesidir.

Astroloji üzerine yazılan yüzlerce kitap, elektronik ortamlar, büyük şehirlerdeki kalabalık mekanlar, astroloji ve yıldız falı pratiğini farklı bir

¹ Web siteleri ile ilgili örnekler çalışmanın ekler kısmında yer almaktadır.

görünümle gündeme getirmektedir. Ancak bu süreçte en önemli rol şüphesiz kitle iletişim araçlarına düşmüştür.

Gazete, dergi, TV ve internet aracılığı ile her gün pek çok insan yıldız falı bilgilerini, astroloji ile ilgili yorumları ilgi düzeyine göre değişen sıklıklarla takip eder. Televizyon kanallarında çeşitli programlara konuk edilen astrologlar, diziler ve filmlerde karşımıza çıkan astroloji tutkunu dizi karakterleri, gazetelerin astrolojiyi çeşitli konularla bağdaştırarak sık sık konu edinmesi ve her gün yayınladığı yıldız falı köşeleri ile astroloji standart ve kitlesel bir popüler kültür ürünü haline gelmiştir.

Astroloji gerek tüketim sürecine katılan gerekse üreten taraflar tarafından farklı anlamlandırılırken, bu sürece katılan taraflar arasında bir alışverişi sağlayarak popüler kültür ürünü bir ticari araç işlevi görmektedir. Böylece astroloji her tür ticari mekanizma için “kar” amacı ile kullanılan bir ürüne dönüşmektedir. Piyasada burçların yer aldığı çeşitli ürünleri bulmak mümkündür. Üzerinde burçların resminin ve özelliklerinin yer aldığı bardaklar, yastıklar, burç kolyeleri, yüzükler gibi her tür takı eşyası satışa sunulmaktadır.

Astrolojinin popüler kültür ürünlerinden biri olarak değerlendirilmesinin nedenlerini üç grupta toplayabiliriz.

(1) Popüler kültür ürünlerinin çoğunda olduğu gibi astrolojiyi konu alan kitaplarda da çoğu zaman varolan düzene ilişkin genel yapının

desteklendiğini, egemen sistemin genel işleyişinin dışına çıkılmaması gerektiğinin altının çizildiğini görürüz.

(2) Astrolojinin verdiği bilgiler kurumsallaşmış ilişkileri, geleneksel rolleri pekiştirir yani varolan sınırları belirginleştirerek onları aşmamayı öğütler.

(3) Tümüyle popüler beğenilerin yansıtıldığı, moda olan ürünlerin yer aldığı gazetelerin astroloji sayfalarının daha çok satış, daha çok kar amaçlayan kapitalist endüstriye de hizmet ettiği görülür.

Edward J. Kluska'nın astrolojinin nasıl çalıştığına dair bilgiler verdiği kitabında anlattıklarına bakalım. Kluska astrolojinin çalışma biçiminin diğer meslek gruplarından farklı olmadığını belirtir. "Astrologlar, ekonomistler, mühendisler doktorlar ve meteorolojistlerle aynı şekilde, benzer koşullarda gerçekleşmiş önceki olaylara bakarak tahminde bulunurlar. Nasıl bir hava tahmini aynı meteorolojik koşullarda daha önce gerçekleşmiş hava koşullarına bakarak yapılıyorsa astroloji de tahminlerini aynı yöntemlerle yapar. Astrolojik tahminde bulunurken öncelikle kişinin potansiyeli ve varolan statüsü değerlendirilir. Kişisel horoskopta söz verilmeyen hiçbir şey gerçekleşmez, ve ne olacağı kişinin daha önceki başarılarına bağlıdır. Örneğin bir kral ve dilencinin doğum haritasında görülen aynı transitler farklı sonuçlar doğurur. İyi olacağı söylenen gün dilenci ve krala farklı olasılıklar getirir. Kralın hayatında olacak iyi gelişmeler daha iyi, kötü gelişmeler ise dilencininki kadar kötü değildir (Kluska, 1996: 18).

Görüldüğü gibi yıldızfalı gibi bilimsellikten uzak, insanlara umut dağıtma misyonunu ön planda tutan bir pratikte bile herkesin yerini ve haddini bilmesi gerektiği, insanların ancak toplumsal konumları ile örtüşen konumlara hakkı olduğu düşüncesi vurgulanır.

Basının politikayla ilgisizmiş gibi görünen eğlence içerikli sayfalarında çoğu zaman olduğu gibi astroloji üzerine yazılanlarda kurumsallaşmış ilişkileri, geleneksel rolleri pekiştirir yani varolan sınırları belirginleştirerek onları aşmamayı öğütler. Giovanni Scognamillo'nun "Astroloji ve Yıldızbilimi" adlı kitabında burçlarla ilgili yaptığı yorumlarda tutucu dünya görüşünü yansıttığı görülür; "yengeç erkeğine yaklaşacak kadının şık ve sade olması yanında davranışlarının da saygı uyandırması gerekir. Göze batan hareketlerle, yüksek sesle konuşan bir kadın yengeç erkeği için son derece iticidir. İdeal kadın kocasına, çocuklarına bağlı olandır. Bazen yengeç burcunda doğan erkek, eşinin eğitim derecesi yüksek olsa bile çalışmasını istemez. Çünkü kadının yeri evidir. Buna karşılık ailesine, yaşam boyu sürececek bir sevgiyle bağlanır ve onların her istediklerini yapmaya çalışır. Boşanma, ayrılma gibi kavramları kabul etmez. Evliliğinde aradığını bulamasa bile ayrılmaya asla razı olmaz." "Cinsel istekleri güçlüdür, fakat frenlemesini, maskeleyesini bilirler. Kolay teslim olmazlar, bir nişan, bir evlilik olanağı ya da, en azından uzun süreli ilişki gibi daima garanti ararlar" (Scognamillo, 2003: 84-85).

Burçlara dayalı yapıldığı ileri sürülen bu analizlerde kadın ve erkeğe farklı roller biçilir. Erkek özgür bir biçimde meslek ve kariyer sahibi olabilirken, kadından beklenen evde oturarak, hayatını eşine adanması, mutsuz bile olsa evliliğini sürdürmesidir.

Astroloji insanların merak, endişe, gelecekte olacakları öğrenme isteği gibi gereksinimlerinden doğmuş masum bir pratik midir? Adorno'nun söylediği gibi kültür endüstrisinin ürünü (Adorno, 1997) insanları maddi, manevi sömüren ticarileşmiş bir alışkanlık mıdır? Yoksa insanı, varolan düzeni, içinde bulunduğu koşulları sorgulamaktan uzaklaştıran, uyuşturucu görevi gören böylece onu egemen sisteme bağlayan bir popüler kültür ürünü müdür?

Tüm bu soruları cevaplandırabilmek, en azından cevap arayabilmek için astrolojinin doğuşundan günümüzdeki ticari şekline ulaşıncaya değin geçirdiği değişimler, gazetelerde yer alan yıldız falı köşelerinin gördüğü ilginin nedenleri ve boyutları popüler kültür olgusu temelinde ele alınıp incelenecektir.

II. BÖLÜM

ASTROLOJİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Astrolojiye olan ilginin kökenini tüm batıl inançlar ve onlardan doğan pratikler gibi insanın bazı temel gereksinim ve eğilimlerinde aramak gerekir. Geleceği ve kendi yazgısını merak etmek, doğa olaylarını kontrol etmek, kendi bilgi, yetenek ve donanımları ile başaramadığı konularda mistik güçlere sığınma ihtiyacı duymak, çeşitli toplumsal ve siyasal sorunları çözümlemek insanı batıl inançlara ve bunlardan doğan pratiklere yönelten en önemli nedenler. Astroloji bu pratiklerin en gelişmiş, karmaşılaştırılmış, sistematik hale getirilmiş olanıdır. Eski toplumlardan bu yana her dönemde kendisine önemli bir yer edinmiştir.

İnsanlar her çağda, eski yüzyıllardan kalma inançları, onların kaynaklarını, neden çıktıklarını bilmeden önemsemişlerdir; bazı inançlar zaman zaman moda bile olmuştur. Kaynakları çok eski kültürlere, silinip gitmiş yaşam biçimlerine dayanan ve onları yansıtan inançlar, bazı ufak tefek değişikliklerle günümüze dek gelmeyi başarmışlardır. Çoğu zaman “boş inanç” deyip geçtiğimiz bu inançlar zaman içinde insanların yaşamlarını çeşitli şekillerde yönlendirmiştir.

İnsanların her dönem ve toplumda büyü, fal, kehanet gibi temelde batıl inançlardan türeyen pratiklere yönelmesinin bazı temel nedenleri var elbette. Bu nedenlerin en önemlisi insanın temel ve değişmeyen bazı motivasyon ve eğilimlere sahip olması. Bunların başında da merak duygusu

geliyor. Yazgısını öğrenmek, gelecekle ilgili sorularına cevap bulabilmek, kaderini yönlendirme isteği insanı, batıl inançlara ve bunlardan kaynaklanan pratiklere yönelten nedenlerden bir kaçı.

Bu pratiklerden biri olan ve çeşitli gelenek ve inanışların ürünü olarak her çağda varlığını sürdüren yıldız falı insanların geleceği bilme isteği, kendine dair bir şeyler duyma ihtiyacı ve merakı gibi çeşitli eğilimlerinden doğmuş ve bir tür vazgeçilmez alışkanlık haline gelmiştir. Astrolojiye olan bu ilgi günlük hayatın bir parçası haline gelen tüm popüler kültür ürünleri gibi insani ihtiyaç ve eğilimlere işaret etmesi açısından önemlidir.

Yıldız falının gördüğü ilginin nedenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için astrolojinin eski toplumlardan beri tüm toplumdaki gelişimi incelenerek tarih içinde kaydettiği gelişmeler değerlendirilecektir. Kuşkusuz bunun için ilk yapılacak olan astrolojiye kaynaklık etmiş batıl inançları, onların kökenlerini, hangi düşünce ve eğilimlerden beslendiğini ve bir takım pratiklere nasıl kaynak oluşturduğunu araştırmaktır. Bu amaçla öncelikle batıl inançları ele alacağız.

II. 1. Batıl İnançların Kökenleri

Yıldız falının yalnızca bir parçasını oluşturduğu batıl inançların tarihinin neredeyse insanlık tarihi kadar eski olduğunu söyleyebiliriz. Yalnızca bir topluma ve uygarlığa özgü olmayan batıl inançlar ve bu inançlardan doğan pratikler çeşitli toplumlarda varlığını sürdürmüştür.

Levi-Strauss büyüye ve fala olan ilginin kaynağını şöyle açıklıyor: “ ilkel insan, maddi davranışlarının (örneğin tarım teknikleri) sonuç vermediği durumlarda, doğayı yönettiğine inandığı gizli güçlere yönelir. Onlarysa ancak simgesel edimlerle ulaşılabilir... doğal olaylar “şeyleştirilip “ dinsel varlıklarla açıklanmakta, somut nesnelere kişileştirilmektedir. Üretim ilişkilerinin “şeyleştirilmesi” nesnelere “kişileştirilmesi” diye özetlediğimiz dinsel düşüncenin pratik yanını da büyü edimi, yani bu gizli güçleri topluluk yararına etkileyebilme edimi oluşturur.

Eski din kitaplarında düzenli bir yaşam için gerekli olan evlerin, hayvanların, gemilerin, araç gereçlerin, zırhların, kuyuların ve ocakların nasıl korunacağına ilişkin törenlerden söz edilir. Bir birey ya da aile güç koşulların ve belirsizliklerin üstesinden gelip huzur içinde yaşamaya kararlıysa, bazı inançları benimsemek zorundaydı. Savaşa gidenleri ya da uzun bir yolculuğa çıkanları uğurlamaktan tutun yiyecek toplamaya ya da ev taşımaya kadar “normal yaşam etkinlikleri” bir takım formüllerin uygulanmasıyla gerçekleştiriliyordu. Hastaları kutsamak, yaralı hayvanları iyileştirmek, yıldırımın uzaklaştırmak ve evliliği bereketli kılmak için özel yöntemler uygulanıyordu (Lorie, 1997: 22).

Malinovski'ye göre doğa olayları özenle gözlenmeden, bunların yasalarla işlediğine kesin bir inanç duyulmadan, rasyonel bir düşünce yeteneği olmadan, aklın gücüne güvenmeden yani bilimsel temeller olmadan ne kadar ilkel olursa olsun hiçbir sanat düşünülemez ya da beceri

gerçekleşmez, avda, balıkçılıkta hiçbir planlı biçim uygulanamazdı. İlkel insan her şeyden önce pratik nedenlerden ötürü doğa süreçlerini denetim altına almaya çalışır. Bunu da doğrudan doğruya ayinler ve büyü aracılığıyla yapar, bunlar aracılığıyla rüzgarı, fırtınayı, hayvanları ve bitkileri denetim altına almak ister. Ancak çok sonra kendi büyü gücünün sınırlarını öğrendiği zaman korku ya da umutla yakararak ya da meydan okuyarak yüce varlıklara, kötü ruhlara, ataların ya da tanrıların ruhlarına seslenir (Malinovski, 2000: 28).

İnsanoğlu yaşamını sürdürürken istek ve amaçlarına ulaşmak için zaman zaman kendi çabaları dışında kalan mistik güçlerden de yararlanmak istemiştir. Çeşitli ülkelerde ve zamanlarda bir çok kehanet metodu türeyip yayılmıştır. Mesela Çin’de Y Kingn cı Ching, Orta Doğu’da Remil ve Batı’da da Zarot yaygın kehanet metodları olmuştur (Arslan, 1991: 9).

Büyü insanoğlunun başvurduğu pratiklerin en eskilerindedir. Geleneksel halk inançlarının bir çoğunun temeli büyü ile ilgili yasalara ve bunların pratik uygulamalarına dayalıdır. Bu nedenle eski toplumlarda maji olarak ifade edilen büyüünün ne olduğu ortaya koyulmadan halk gelenekleri görenekleri ve batıl inançları çerçevesinde ele alınan inanç sistemlerinin ilk olarak nasıl ortaya çıktığını anlamak mümkün değildir. Dolayısıyla insandaki temel motivasyonlardan söz edince falcılıktan daha önce türeyen büyüden söz etmek gerekiyor.

Büyü, halk arasında yaygın olarak bilinen şekliyle, bir takım dualar ve efsunlarla yapan ve yaptırın kişilerin niyetlerine göre büyücülerin yaptıkları anlaşılmaz yazılar ve çizgilerle pek çok konuda iyi veya kötü olarak yapılan tılsımlarla gerçekleştiğine inanılan pratiklerdir (Arslan, 1991: 91). İlkel insana büyü çevreyi denetleme olanağı veren önemli bir güç unsuruydu. Şansının yaver gitmediğini, yardıma ihtiyacı olduğunu düşündüğü anlarda büyü pratiği bir çözüm yolu olarak öne çıkmıştır. Büyü çeşitli amaçlara hizmet eder; doğa fenomenlerini insanın iradesine bağımlı kılar, kişiyi düşmanlardan ve tehlikelerden korur ve ona düşmanlarına zarar verebilecek gücü sağlar (Freud, 2002: 112).

Malinovski'ye göre ilkel insan bilgisinin ve rasyonel yöntemlerin yetersiz kaldığını gördüğünde büyüye sarılır. Büyüyü hep şanssızlık unsurlarının umutla korku arasında gidip gelen duygulanımsal oyununun geniş ve yayılabilir hareket alanına sahip olduğu yerlerde buluyoruz. Faaliyetin kesin güvenli olduğu ve bütün önsezi unsurlarını yok ettiği, rasyonel yöntemlerin ve teknik süreçlerin kontrolü altında bulunduğu yerlerde hiçbir büyüye rastlamıyoruz. Tehlike unsurunun görülebildiği her yerde büyü bulunur. Bu psikolojik etkendir. Büyünün asıl işlevi henüz tümüyle egemen olmadığı önemli faaliyetlerde güçlükleri ve aşılamazlıkları aşma aşamasındadır. Bu amaca ulaşmak için büyü, alışılmış araçları yetmediği zaman insanı kesin bir inançla, ruhsal ve faydacı yetenekle donatır. Böylece insanı yaşamsal önem taşıyan ödevlerini güvenle yerine getirebilmeye yetenekli kılar. Büyünün yardımı olmasa düş kırıklığı ve korku yüzünden

dehşet, karşılıksız sevgi ve çılgınca nefret yüzünden onu demoralize edebilecek koşullarda dengesini ve ruhsal bütünlüğünü korumasını sağlar (Malinovski, 2000: 25).

Arif Aslan büyüün ve büyücülüğün kökenlerini ve etkilerini araştırdığı “Büyü” adlı kitabında büyüün bir arayışın veya bir çaresizliğin karşılığı olduğunu söyler; büyü, yüzeysel, aldatıcı ama kimileri için ikna edici birkaç sorunun cevabıdır. Dünya tarihinde bir kültür olayıdır, en azından geleneksel (ama kullanılmış, ama sömürülmüş, ama saptırılmış) bir kültürün folkloraya dayalı bir yansımasıdır (Arslan, 1991: 81).

Hristiyanlık öncesi dönemin Avrupa’sının büyücülerini ve daha sonraki dönemin azizleri, günümüzün doktorları gibiydi. Güç çizgisi şöyleydi: büyücülüğün (şamanlıktan) azizliğe azizlikten doktorluğa. Değişik sistemlerdeki bu uzmanların varlıkları, bugün varolan inançları doğurmuştur. Ortaçağ Avrupa’sında herhangi bir köylünün yaşamı, başına gelebilecek felaketlere karşı bitkiler, çiçekler, kutsal yapraklar gibi “silah”larla dolu idi. Bu dönemde büyücülük oldukça yaygındı. Kara büyüün yanında ak büyüün getireceği çözümlerde vardı. Büyü her zaman kötü talih getirmezdii, inançlar bakımından önemli olduğuna inanılırdı. Çünkü büyü insana çevreyi denetleme olanağı veren üstün bir güç biçimiydi (Lorie, 1997: 19-20).

İnsanı büyü, fal gibi pratiklere yönelten nedenlerden bir diğeri de merak duygusu ve geleceği bilme isteğı. İnsanda gelişmiş olarak bulunan

merak duygusu onun daima geleceği merak etmesine neden olmuş bu nedenle bazı araç ve yöntemlere yönelmiştir. Böylece gelecekle ilgili bilgilere ulaşarak hem kendini olası tehlikelerden korumak istemiş, hem de yaşamını şekillendirebilmek isteğine kapılmıştır. Büyü, fal gibi pratikler bu araç ve yöntemler arasında en önemlileridir. Fal pratiği ile büyü yapma ve yaptırma pratiğinin benzediğini söyleyebiliriz. Aralarındaki bağlantılar ve nedenler benzerdir. Her ikisi de insanın kendi dışında bir şeylerden yardım almak dürtüsü ile harekete geçtiğinde yöneldiği doğaüstü, mistik, gizemini koruyan faaliyetler. İkisine de insanın kendi aklı ve çabaları ile aşamadığı güçlüklerle karşılaştığı, kontrol edemeyeceğini düşündüğü bir takım olayların bulunduğunu gördüğü noktada başvurduğunu görürüz (Malinovski, 2000: 26).

Başarısızlık, felaket ve yıkım korkusu, insanın girişimleri için onaylayan ya da reddeden işaretler aramasına, rüzgarın esişinden, kuşların uçuşundan, ötüşünden anlam çıkarmasına, kendi gövdesindeki istemsiz hareketleri (göz seğirmesi, kulak çınlaması, hıçkırık) iyiye ya da kötüye yormasına yol açmıştır. Bu tür yorumlar genel olarak “fal “ diye adlandırılır. Fal; sözlükte uğur, baht, tali...gibi anlamlara gelmektedir. Tali ise kader, kısmet, baht ve halk arasında kullanıldığı şekliyle “talih” demektir. Talih de faydasız, yaramaz iş, kader ve kısmet anlamında kullanılmaktadır.

Fala bakan kimse, kişinin bahtına, uğuruna, kaderine, kısmetine bakmakta, bunlar hakkında menfi veya müsbet bilgiler vermektedir. Bu

yüzden falda ifade edilen şey, kişinin geleceği ile alakalı olarak söylenen, iyi veya kötü talihine, bahtının açık veya kapalı olduğuna, uğurlu veya uğursuz olduğuna yönelik olarak yapılan tahminlerden başka bir şey değildir (Arslan, 1997: 101). Falcılık sözcüğünün yabancı dillerdeki karşılığına baktığımızda tanrısal anlamına gelen “divination”, “divin” kelimesi ile karşılaşırız.

Geçmişten günümüze her toplum ve dönemde ilgi görmüş bir pratik olan fal en geniş anlamıyla geleceği belli araçlar kullanarak öngörmektir. Bu amaca ulaşmak için kullanılanlar çok çeşitlilik gösterir. İskambil kağıtları, kahve fincanları, bakla taneleri, el, tarot kağıtları, sayılar, harfler, zar ve daha pek çok malzeme fala bakabilmek için kullanılır. Zamanla fal bakma araçları şekillenmiş günlük hayatta kullanılan nesnelere, yiyecek, içecek maddeleri, doğa olaylarından, gök cisimlerine kadar pek çok şey bu alanda kullanılmaya başlanmıştır.

Falın tarihinin üç bin, dört bin yıl öncesine kadar uzandığı söylenebilir. İlkel toplumlardan bu yana her toplumun tarihinde fal ve falcılık yer alır. Halk inançlarına bakıldığında, eski çağların fallarından izler görülür. Kimi kuşların ötüşü, uçuşu, belli dallara konuşunun yorumu olan fal biçimi(tiyara), kimi organların istek dışında oynaması (göz seğirmesi vb.) için yapılan halk yorumları (ihtilaç), kesilen hayvanların kemik, iç organ durumlarını değerlendirme gibi fallar eski toplumlarda yaygındı.

Eski uygarlıklarda falcının bir kahin olduğunu, öyle nitelendirildiğini görürüz. Bu toplumlarda falcı karşımıza tanrılardan edindiği bilgi ve esin ile çıkar. Scognamillo falcının, kahinin kullandığı güç ve bilginin eski uygarlıklar için tanrısal kökenli bir bilgi olduğunu dolayısı ile falcı ya da kahinin o toplumdaki statüsü ve bu statünün getirdiği güvenin bir hayli yüksek ve tartışılmaz olduğunu belirtir. Falcı sık sık başvuru alan siyasi ve toplumsal olayları çözümleyen, savaşların, taht kavgalarının sonuçlarını tayin eden uzman, güvenilir, kararlı kişidir (Sezer, 1988: 12).

Tarihsel süreç içinde fal, kimi zaman büyü ve sihir gibi değişik görünümler ardında, ülkelerin geleceklerini yönlendirecek önemli kararlar almak, kralların, hükümdarların akıbetlerini tahmin etmek, kimi zaman tıp yöntemleri ile birleştirilerek şifa dağıtmak gibi farklı amaçlarla kullanılmıştır. İnsanın kendi aklı ve çabaları ile aşamadığı güçlüklerle karşılaştığı durumlarda yöneldiği fal vazgeçilmez bir başvuru aracı olmuştur (Scognamillo ve Arslan, 1999: 22).

Fal ve falcılığın kaynağı ve çıkış yerinin Mezopotamya olduğu tahmin edilmektedir. Akkadlar döneminde geliştirilen çeşitli yöntemlerle falcılık, daha sonra Asya ve Akdeniz bölgelerine de yayılmıştır (Arslan, 1997: 106). Eski Mısır'da pek çok fal çeşidi ile karşılaşırız. Kristal aynalar, çubuğa geçirilmiş yüzükler, yakılan ateşler, su dolu kapların dibinde beliren şekiller fala bakma aracı olarak kullanılır. Rüyalara yorumlamak da pek yaygın bir gelenektir. Çinlilerde de geçmişte eski Çinlilere dayanan falın çok uzun bir

tarihi vardır. Şang Hanedanından itibaren ülkede devlete ait işlerde verilecek kararları belirlemek amacı ile hayvan kemikleri ile tabiat ruhları ve atalara danışma şeklindeki fala bakıldı (Arslan, 1997: 136).

Gelecekte haber almak için en çok kullanılan bir başka yöntemse yıldızlardır. Yıldızbilimin asıl ülkesi Keldan'da da fal geleneği yaygındır. Nesnelere, hayvanlar, doğal olaylar birer fal bakma aracı olarak kullanılır. Yahudilerde ise falcılık oldukça dinsel bir görünüme bürünmüştür. Geleceği açıklayan Yehova'nın sözcüleri olan kahinleri bulunur. Antik çağ Yunan ve Romasında kehanet savaşlardan devlet yönetimine kadar her konuda bilinmezi anlamak için başvurulan bir usüldür. Yunanlılar falın en çok rağbet gördüğü toplumlardandır. Fal konusunda Mısır'dan ve Keldan'dan etkilenen Yunanlılarda Rodos kentinde Zeus tapınağında özel olarak getirilmiş rahibeler ağaçlara, güvercinlere, su kaynaklarına bakarak tahminlerde bulunurlardı.

Eski Roma'da Collegium Augurium adını taşıyan ve Roma İmparatoru tarafından atanan resmi kahinler kurulu geleceği bilme ilmiyle uğraşır. Devlet bir işe girişmeden önce durumu onlardan sorar neticesine göre hareket ederdi (Hançerlioğlu, 1975: 81). Augurlar geleceği öğrenmek için kuş ve diğer hayvanların davranışlarından gök belirtilerinden manalar çıkarırlar, işin olumlu veya olumsuz olacağını tesbit ederlerdi. Bu medeniyetlerde tabii ve yapma mantıka adı verilen düşünce tarzı ile hem

kişilerin hem de devletin geleceği öğrenilmeye çalışılmıştır (Duvarcı, 1987: 6)

MÖ 150 yılında Antik Roma'da çıkartılan bir kanunla hükümet tarafından alınan her kararın falcılar tarafından onaylanması zorunlu kılınmış böylece tanrısal bir esinti olarak değerlendirilen fal ve falcı resmîyet kazanmıştır. Ancak bu gizemi tanrıya bağlayan düşünce ve inançlar zamanla geçerliliğini yitirmiş, Hristiyanlıkla birlikte falcılık resmî görüntüsünü kaybederek batıl inanç sayılmış ve revizyona girmiştir. Bizans'ta İmparator Ceasar astrolojiyi, yıldız falını yasakladı. Bunun nedeni astrologların kralların ölüm tarihleri ile ilgili tahminde bulunması idi (Akın, 2001: 80). Gizlilik içinde de olsa halk faldan kopmadı ancak falcılık daha nedensel bir görünüme büründü, artık geçerli ve inandırıcı olmayan sistemlerden düşünce şekillerinden arındı. Orta çağın son dönemlerinde ve Rönesans'ta falcılık ile bazı disiplinler bir arada yürütölmeye başlandı. Bu arada Michael Scott, Nostradamus, Michael de Notra Dame gibi kahinler ortaya çıktı ve geleceği bilen ve açıklayan kişiler olarak değerlendirildiler.

İnsanın büyü, fal gibi pratiklere olan ilgisi, bu pratikleri gerçekleştirecek kişilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu pratiklerin doğası gereği herkeste bulunmayan bilgi, yetenek ve donanıma sahip olmak gereği bu sahada uzman olduklarını iddia eden kahin, sihirbaz, büyücü, falcı, astrolog gibi isimlerle bir takım kişilerin ortaya çıkmasına neden olmuş ve bu

kişiler bu konuyu meslek haline getirerek bu pratiklerin gelişmesini, kökleşmesini sağlamışlardır (Arslan, 1991: 102).

Fal pratiğini uygulayan falcı görünümündeki insanların tanrısal kökenli olmaktan uzak olmakla beraber bazı özel yetenekleri olduğu doğrudur. İnsanları akıl ve mantıkla fazla bağdaşmayan bu tip pratiklere yönlendiren insanların hayal gücü gelişmiş, iletişim becerisine sahip, ikna yeteneği güçlüdür. Yapılan şey hemen herkese uyan belli şablonlarla ifade edilebilen bir kısım umut ve beklentilere ait tahminlerden ibarettir. Bunlarda kişinin verdiği açıklar ve içinde bulunduğu psikolojik durumun dışa yansması ile hemen herkeste açıkça belli olan karakteristik özelliklerdir. Buna ilaveten doğum ve ölüm tarihleri, burçlar, yıldızlar, iklim ve mevsimler bile bu konuda kullanılan malzemeler arasındadır.

Her dönemde ve tüm kültürlerde kimi zaman bir batıl inanç kimi zaman başvurulacak son çare, umut kapısı olarak ortaya çıkan fal önemli bir folklorik unsur olarak varlığını sürdürmüştür.

Türk Geleneği İçinde Fal

Türklerde falcılığın geçmişi oldukça eskiye dayanır. Fal kelimesinin ilk Türk kaynaklarındaki karşılıklarına bakıldığında ırk kelimesi ile karşılaştırılır. İrk kelimesi Divan-ı Lugat-it Türk'te Kaşgarlı Mahmut tarafından “falcılık kahinlik, bir kimsenin gönlündekini bilmek, dışarı çıkarmak” olarak

manalandırılmıştır. Türkiye'nin pek çok yerinde ırk kelimesi kader, talih, fal manasında kullanılır (Atalay, 1941, aktaran Duvarcı, 1987: 11).

İslamiyet'ten önceki Türkler fala çok önem vermişler çoğu zaman çözümü fal ve falcılıkta aramışlardır. Hayvanlar, fasulye, nohut gibi taneler, ateş, yıldızlar, ok ve yay ve daha pek çok malzeme bu dönemde fal bakma aracı olarak kullanılanlar arasındadır. Türkler geleceğe dair haber almak için kürek kemiğini de kullanırlardı. Kürek kemiğinin ateşte ısıtılmasıyla ortaya çıkan şekillerle gerçekleştirilen fal bakma yöntemi Anadolu'da yerini kahve telvesinin şekillerine bırakmıştır. Bu usül Hunlar zamanından beri yaygındır. Atilla sık sık bu usüle başvururdu (Candan, 2002: 72).

Türklerde fal üzerine yazılmış pek çok fal kitabına da rastlamak mümkündür. İslamiyet öncesi Türklere ait Berlin Turfan yazmaları arasında T.II Y.36 işaretini taşıyan fal kitabında bunlardan biridir (Arat, 1965: 277). Diğer bir kitap ise 930 yılında Köktürk harfleriyle yazılmış olan Irk Bitig'dir (Duvarcı, 1987: 16).

Osmanlı İmparatorluğu tarihindeki pek çok olayın da fallarla ilişkisi kayıtlara geçmiştir. Orta Asya'dan Şamanist gelenekler kazanmış bir ulusun, Müslüman olduktan sonra Arap fal yöntemlerini öğrenmesi doğaldır. Anadolu'nun kozmopolit uygarlığının yarattığı niyet tutmalar da Osmanlı fallarını çeşitlendirmiştir. Fatih Sultan Mehmet gibi bilime önem veren bir hükümdarın bile kendisine özel bir fal kitabı yazdırmış olması gelecek

korkusunun egemenlerde de hakim olduğuna dair bir işaret sayılabilir (Sezer, 1988: 9).

Şennur Sezer'in "Fal ve Falnameler" adlı eserinde belirttiğine göre Evliya Çelebi, XVII. Yüzyılın ikinci yarısındaki bir esnaf ordu alayının dökümünü yaparken, imparatorlukta "esnaf" kimliği taşıyan falcıları şöyle sınıflandırır: müneccimler, remilciler, resimli falcılar. Müneccimler ve remilciler, esnaf alayında, kazasker alayı içinde geçerler. Bilim ve hukukta en yüksek rütbeyi taşıyan kazaskerle "atbaşı" birlikte geçme onuru müneccimbaşına tanınmıştır. Evliya Çelebi, müneccimlerin 70 kişi olduğunu bildiriyor. Esnaf alayında, tahtirevanla geçen müneccimler yıldız haritalarını, takvimlerini, yıldız hareketlerini saptamaya yarayan usturlaplarını, yön saptama aracı kıblenümalarını sergiliyorlar. Öteki esnaf gibi kendilerini tanıtan bir söz ya da bağırıştan söz edilmeyişi, rütbelerinin ne kadar saygın olduğunu gösteriyor. Remilciler ya da Osmanlıca'daki adlarıyla remmaller 15 dükkana bağlı 300 kişidirler. Buldukları tahtirevanda fal bakma araçları olan "tahta-ı talih", "kur'a" ve "remil" tahtalarını sergileyen bu esnaf kimliklerini "uğurlu ve uğursuz talihlerimizi görelim" çağrısıyla bildiriyorlar.

"Resimli falcı" ya da Evliya Çelebi'nin andığı biçimiyle "tasvirici falcı esnaf" ise bir tek kişidir, Hoca Mehmed Çelebi. Dükkanında bulunan eski padişahların, nice peygamberlerin, savaşların resimlerini falına baktırmak isteyen bir akçe vermesiyle açar, sayfadaki resme uygun bir iki dizeyle falın sonucunu bildirirmiş. Ünlü bir kişi olan Hoca Mehmed Çelebi

alayda tahtirevanla geçermiş. Gizlice resimleriyle padişaha gittiği de söylenen bu falcı, tarot kartlarına benzer bir fal yöntemi uygulayan, saptanmış tek falcıdır (Sezer, 1988: 9-10).

Falın günümüzdeki durumu düşünüldüğünde geçmişten günümüze gördüğü ilgide pek bir değişiklik olmadığı görülür. Dönem dönem boşluklar gösteren falcılık tarihi zaman içinde dönüşerek eski, geçmiş dönemlerin fal bakma yöntemleri yerini yıldız falı gibi astronomi ile bağlantıları olan daha modern araç ve yöntemlere bırakmıştır yalnızca. Bu konuda eğitim veren kurumlar, bir çok büyük kurumdaki yöneticilerin falcı danışmanları; kişilerin burçlarına uygun olarak oluşturulan iş kolları bunlara örnek oluşturabilir.

II. 2. Astrolojinin Doğuşu ve Tarihsel Gelişimi

Astroloji, temelde yer olayları üzerinde yıldızların etkisini belirtme ve bu etkileri göz önüne alarak geleceği önceden haber verme sanatıdır; gök cisimlerinin hareketi ile yeryüzündeki canlı ve cansız varlıklarla ilgili olaylar arasında bağlantı kuran bir mantık ve yaklaşık altı bin yıllık bir bilgi birikimine dayanır. İnsanoğlunun ilgilendiği en eski alanlar arasındadır.

Uzun süre astronomi ile aynı bilim dalı sayılan astrolojinin kökleri astronomiye göre çok daha eskilere dayanır. Tarihsel süreç içinde astroloji çeşitli toplumlarda yer edinmiş, kimi zaman astrologlar dönemin yöneticileri, krallar, padişahlar tarafından saygı gören, söylediklerine devlet işlerini

yönlendirmek için kulak verilen insanlar olmuşlardır (Scognamillo, 2003: 37).

Geçmişî antik çağlara kadar uzanan astrolojinin gördüğü ilgide, gökyüzüne, gökte yer alan güneş ve yıldızlara tapınacak, onlara göre yaşamlarını ayarlayacak kadar ileri giden insanoğlunun bu ilgisinin de payı büyüktür. İnsanlık uzay, gök cisimleri, dünya ve yer hareketleri konusunda yeterli bilgisi olmadan çok önce de yıldızlarla ilgilenmiştir. Bilinen en eski tapınma biçimlerinden biri de güneşe tapınmaydı. Yücatan ile Mısır'daki piramitler, Babil ile Sümer'deki zigguratlar ve İngiltere'de bulunan taş yapılar güneş tanrısı için yapılan tapınaklardır. Mısır törenlerinde rahipler güneşin en yüksek konumunda olduğu Aslan burcunu temsil etmek üzere aslan postu giyerlerdi. Günümüz astrolojisinde de güneş hala aslanı yönetmektedir ve bu burçta en yüksek konuma geldiğine inanılır (Omarr, 1999: 28).

İnsanların astrolojiye ve diğer fal çeşitleri arasında öne çıkan yıldız falına daha çok ilgi göstermelerinin bazı nedenleri vardır. En yaygın kullanılan iskambil falı, kahve falı gibi fal çeşitleri bile yalnızca o anda eldeki malzeme kullanılarak söylenenle sınırlı kalırken astroloji, burçlara dayanarak kişilik tahlillerine, eş, iş, arkadaş seçiminde yararlanılabilecek bilgilere yer verir. Bu ilginin nedenlerinin ve boyutlarının daha iyi anlaşılabilmesi için astrolojinin eski kültürlerde ve Türk kültüründeki yeri ve gelişimi detaylı olarak incelenecektir.

II . 2. a. Eski Kùltùrlerde Astroloji ve Yıldız Falı

Astrolojinin geçmişi antik çağlara kadar uzanır. Eski insanlardan başlayarak insanlar gökcisimlerine, ayın safhalarına karşı merak ve endişe duymuşlardır. Yıldızlar ve takımyıldızlar yüzyıllar önce adlandırılmışlardır. Bugün de kullanılan “burç”, “yıldız falı” “horoskop” kavramlarının kökleri çok eskiye dayanmaktadır. Eski uygarlıklarda astroloji günlük hayatın temelini oluşturmaktaydı. Günlük hayatlarını doğanın kanunları ile uyumlu hale getirmek için eski insanlar, dış dünyanın günlük hayat üzerindeki etkilerini incelemekteydiler.

Orta doğunun bilinen tarihinde gökbilimsel bulgu ve hesaplar ile yıldızbilim tahminlerini dünyamızın her kıtasında ve bu kıtaların beslendiği her uygarlıkta bulmak olasılığı vardır. Astroloji eski ağ insanının ayın hareketlerini izleyerek zamanı kaydetmeye çalıştığı İÖ 25000 yılından bu yana farklı biçimlerde uygulanmış ve tüm uygarlıklarda yer almıştır (Omarr, 1999: 27).

Astrolojinin geçmişinin Mezopotamya’da Euphrates ve Tigris nehirlerinin, Mısır’da ise Nil nehrinin suladığı verimli arazilere yerleşen ve göçebelikten yerleşik hayat geçen uygarlıklara dayandığı söylenebilir. Hemen ardından bu eski uygarlıktaki insanlar tarımsal üretimlerinin akıbetini çok yakından etkileyen mevsimler ve onları yöneten gezegenler ile ilgilenmeye başlamışlardır. Böylece insanlık tarihinde üzerinde çalışılan ilk bilim doğar.²

² Astrolojinin bilim olduğu sadece bir iddiadır. Burada alıntının ait olduğu yazarın ifadesine yer verilmiştir.

Pers egemenliğinin güneyinde kalan Sümer Őehri Ur'da astroloji kralların ve ülkelerin kaderini tahmin etmek için kullanılıyordu. Sümerlerin güneyinde bulunan Babil'le beraber bu iki ülkenin astrolojinin oluşumuna önemli katkıları olmuştur (Arthur, 1989: 4).

Ancak yaklaşık 6000 yıl önce Ortadoğuda Ur, Uruk ve Babil kentlerinde doğan yıldız bilimin asıl ülkesinin Keldan olduğu söylenir. Keldanlılarda ziguratlar birer gözlemevi görevini görüyorlardı. Ziguratların yöneticileri rahiplerdir. Rahipler hem gökten gelen tanrılarına dualar okuyor, ayınler düzenliyor hem de tanrıların çıkış yeri gibi bilinen yıldızları, gezegenleri uzun uzun inceliyorlardı (Scognamillo, 2003: 31).

Astrolojik alegoriler eski Yunan ve Roma mitolojilerinde ve Eski ahitte bulunmaktaydı. Bir teze göre İbrani alfabesindeki 22 harf yıldızlardan alınmaydı. Bu teze göre sabit yıldızlar sessiz harfleri, gezegenlerde sesleri temsil etmekte ve bu dil doğru olarak yorumlandığında geleceği söylemektedir. Eski ayınlerin putperestleri yıldızların canlı olduğuna inanırdı, yıldızlar onlara göre yeryüzündeki yaşama müdahale edebilecek güce ve iradeye sahip kutsal varlıklardı. Bu inanç Sümerliler, Fenikeliler, Mısırlılar, Persler, Hindular ve Çinliler arasında da geçerliydi. Yıldızların kaderleri üzerinde etkili olduğuna inanıyorlardı. Bu nedenle Mezopotamya'daki Sümerler rahiplerin yıldızların ve gezegenlerin hareketlerini izleyebilecekleri kuleler inşa etmişlerdi. Rahipler tutulmaları büyük bir kesinlikle tahmin

edebiliyorlardı ama kişisel doğum haritaları krallara mahsustu (Omarr, 1999: 28).

Mısır'da, Çin'de, Kalde'de astrolojinin uygulandığını gösteren çeşitli belgeler görmekteyiz. Babil'de ise yıldızlar ve gezegenler yıldızbilim açısından incelendiği gibi varolan, sezilen, duyulan ve inancı ilgilendiren giderek sistemli bir sanata yol açacak olan bir ilişki kavrayabilmek ve uygulamaya dönüştürmek için denetlendiler (Scognamillo, 2003: 31).

Keldanlılarda gökyüzünü inceleyen rahipler, gezegenleri yıldızlardan ayırarak gökbilimin ilk temellerini attılar. Ayrıca gezegenlerin yolu ile kişilerin kaderini saptamak isteyen Keldanlı rahipler yıldız falına varabilmek için bağlı olan burçları Zodyak'ı meydana getirdiler. Yıldız falına en çok önem veren, bunu bir inanç haline getiren Sümerlilerin yerini daha sonra Babil aldı. Burçlar MÖ 700 yılından beri bilinip kullanılıyordu, 4. yüzyıldan sonra da Babil'de bugün bildiğimiz yıldız fallarına benzer yıldız falı büyük ilgi görmeye başladı. MÖ 5. yüzyıldan sonra ise yıldızbilimde kişinin doğum tarihi önem kazandı (Scognamillo, 2003: 32).

Eski uygarlıklarda burçlarla bağdaştırılan batıl inanışlara da sık rastlanırdı. Örneğin Eski Mısır'da Muhteşem Sfenks heykelinin aslan başlı oluşunun, yaşanan büyük tufanın ve sonrasında başlayan devrenin aslan burcuna denk gelmesinden dolayı olduğuna inanılır (Candan, 2002: 30).

Nemrut Dağının Açık Hava Mabedinin batı terasının üzerinde dünyanın her yerindeki astrologların özenle üstüne eğildikleri bir aslan kabartması vardır. Kabartmanın üzerinde ise tarihin en eski astrolojik çizelgelerinden biri olarak kabul edilen semboller işlenmiştir. Boyu 2.40 yüksekliği ise 1.75 metre olan aslan kabartmasının üstünde Aslan burcunu sembolize eden 18 adet sekiz ışınlı yıldız vardır. Bunun haricinde 3 tane on altı ışınlı şekil ise Jüpiter ve Mars gezegenlerini göstermektedir. Ayrıca ay da aslan yelesinden sarkan bir hilal ile resmedilmiştir. Bu kabartmanın üzerindeki sembolleri ilk kez ABD'deki Brown Üniversite'sinden Prof. Otto incelemiş ve bu astrolojik verinin hangi tarihe denk geldiğini bulmuştur. Profesör Otto Purchstein'e göre kabartmada temsil edilen gök cisimleri Aslan Burcunda karışım halindeydiler.

Astrolojinin bir bilim olarak görülmesi ve ona dinsel bir temel kazandırılması MÖ 4000 yıllarında Mezopotamya'da olmuştur. (Öztürk, ; 27)Astrolojinin genel ve kamuya ilişkin olaylarla ilgilenmek kadar bireye yönelik bir çaba içine girmesi ise MÖ 5. yy'a rastlar. MÖ 410 yılına ait ilk yıldız falı örneği olarak bilinen "oroskop" bir kralın oğluna aittir (Scognamillo, 2003: 31).

Kalde'li astrolog Berossos MÖ 280'de Yunanistan'a astrolojiyi getirir. Aynı zamanda tarihçide olan Berasos Yunanistan'da, Kos'ta bir astroloji okulu kurar. Büyük İskender'in ölümünden sonra gelişen Hellenistik uygarlıkta Horoscop matematik biliminin temellerine dayandırılmıştır. Sabit

yıldızların konumlarını belirlemek için Babillilerin bilmediği bir koordinat sistemi yaratılmıştır (Braesch, 1991: 34). Yunanlılarda gezegenlerin adlandırılmaları ve onlara atfedilen simge ve nitelendirmeler Babil'dekine yakındır. Venüs aşk ve arzu tanrıçası, Ishtar sabah ve akşam yıldızı Afrodit'tir. Babillilerin astral tanrılarına Yunanlılar mitolojik simgeleri ve öyküleri eklediler (Geneva, 1995: 6).

MÖ 138 yılında İskenderiye'de doğmuş olan astronominin başvuru kitabı Alma-gesta'nın da yazarı olan ünlü gökbilimci, matematikçi, ve coğrafyacı Claudius Ptolemaios'un Babil, Mısır, Yunan kaynaklarına dayanarak yazmış olduğu "Tetrabiblon" ile yıldızbilim ilk sistemli araştırmasına kavuşmuş olur. Ptolemaios Tetrabiblon'da astrolojik bilgileri bir araya getirir, gökcisimlerinin ölçülerini verir, güneşin, ayın ve gezegenlerin etkisini tanımlar ve gökyüzünün niteliğinin insanların huy ve mizaçlarını belirlediğini kabul eder. Kitapta gezegenlerin rolü, onların yararlı ve zararlı özellikleri, zodyak burçları, gezegenlerin gündüz, gece devrelerinin ve açılarının ayrıntıları incelenir. Ptolemaios Almagest adlı astronomi üzerine yazdığı büyük eserinde de olduğu gibi Tetrabiblon'da da astroloji ve astronomi arasındaki ayrımları belirginleştirerek ikisinin birbirinden çok farklı olduğu üzerinde durmuştur (Geneva, 1995: 6).

Babil'den batıya geçen astroloji, yine Babil'den uzak dünyaya uzandı. Astroloji MÖ 5. yy da Sümerlerden Yunan sahillerine girdi ve Plato, Aristoteles ve Demokritos gibi düşünürleri büyük ölçüde etkiledi.

Astrolojinin Yunanistan'a girip yerleşerek felsefi yöntemlerle beslenip, daha ayrıntılı bir temele oturtulması da bu tarihten sonra gerçekleşti. O zamana kadar gökbilim (astronomi) konusunda Ortadoğu'daki uygarlıklar kadar bilgili olmayan Yunanlılar kısa sürede yıldızbilime (astroloji) bağlanarak yıldız falının en uç temsilcileri oldular (Scognamillo, 2003: 33).

Yunan gökbilimciler bu yeni astrolojik bilgilerden yararlanarak gezegenlerin hareketleri ile evrene ilişkin yasaları oluşturdular. Zodyakı 12 bölüme ya da eve ayıran eski Yunanlılar olmuştur. Güneş gökyüzündeki yolculuğu boyunca bu on iki evden geçmekte, her birini aydınlatmakta ve canlandırmaktaydı. Günümüz astrolojisine en çok yakınlık gösteren astrolojinin tohumları ise MÖ 323 yılında Büyük İskender'in ölümünden sonra atılmıştır. Birkaç yüzyıl içinde astroloji Babil kahinliği, Mısır gökbilimi ve fizikten oluşan bir karışım haline geldi (Omarr, 1999: 29). Astroloji ile ilgili önemli gelişmelerin bu döneme rastladığı görülür.

Yunanistan'da astrolojinin gelişmesinde Mısır'ın ve Doğunun etkisi büyük olmuştur. Kader inancı çok kuvvetli olan Mısır'da tapınaklarda öğretilen doğuma göre kader belirleme, yalnızca krallar ve rahipler gibi ayrıcalıklı kişilere özgüdür. Önceleri zamanı ölçmekle görevliken sonraları devletin astroloğu olan özel rahiplere horoscopoi (saati gözlemleyen) denirdi (Braesch, 1991: 33).

Astrolojinin Çin ve Hindistan'a ulaşarak bu ülkeleri etkilemesi 6. yüzyılda Mezopotamya'nın etkisi ile olmuştur. Hatta bu dönemde astrolojinin Amerika'daki ilk uygarlıkları da etkilediği söylenir. Babil ve Sümer'den bağımsız olarak Batı Avrupa'daki ilkel insanlar gündönümlerini işaretlediler ve diğer astronomik olaylarla ilgilendiler. Sonraları Meksika'da Mayalar Babil'lilerden daha kesin yöntemlerle astronomi bilgisi geliştirdiler ve 365 günden oluşan takvim ve zodyağın 13 işaretini buldular. (Arthur, 1989: 6). Mayalar astrolog olmamalarına rağmen göksel döngüleri incelemişler ve takvimlerini oluşturmada bunlardan yararlanmışlardır (Omarr, 1999: 30). Babil etkisi Mezopotamya'nın dışında MÖ 3000'de Anadolu'ya gelen ve 2000'de Hitit devletini kuracak olan ilkel topluluklar arasında vaktinden önce kendini gösterir. Bu halkın kahinlikle ilgili uygulamaları arasında Babil'lilerin astrolojik metinlerinin çevirileri bulunmuştur. Babil'in düşüşünden sonraki dönemde ise Akdeniz dünyasında da astrolojinin kendine önemli bir yer edinmeye başladığı görülür (Braesch, 1991: 32).

Yıldız bilim gelişmeye devam ederek Yunanistan aracılığı ile Antik Batıya yayıldı oradan da Uzak Doğu, Hindistan ve Çin'e uzandı. Mısırlılarsa yıldız bilime gökbilim konusundaki uzmanlıklarından da yararlanarak hayal güçleri yardımı ile katkıda bulundular. Heradatos'a göre ilk yıldızbilimsel tahminleri, falları onlara borçluyuz (Scognamillo, 2003: 34).

Yunanistan'daki uzman gökbilimciler geleneği Thales'ten Anaksimenes'e dek Milet ekolüne dayanır. Agri-gento'lu Empedokles

dünyanın dört temel unsuru kavramını ortaya koyar. Daha sonra kolayca zodyağın 4 burcuna bağlanacak olan ateş, toprak, hava ve su. Büyük İskender'in hocası Aristoteles Empedokles'in bu dört unsurunun yapısını belirler ateş "sıcak ve kuru" toprak "soğuk ve kuru" hava "nemli ve sıcak" ve su "nemli ve soğuk". Bu yapı sonradan bazıları tarafından Zodyak burçları için kullanılacaktır. Empedokles yıldızların etkisini "Işık ışıltılı cisimden ayrıldıktan sonra bize ulaşan ayrıntılar" olarak değerlendirir. Hippokrates ise hastalıkların mevsimlere bağlı evreleriyle ilgilenir ve 4 mizaç belirler: Empedokles'in 4 unsuruna karşılık gelen hırçın, sinirli, canlı, ve ağırkanlı. Bu ilk insan tipolojisinin de kökenidir (Braesch, 1991: 34).

Aristo'nun varsayımları ile beslendikten sonra yıldızbilim Roma'ya yerleşir. İlk yıldız falı meraklıları Orta Doğu'dan gelme köleler olur, sonra onları büyük bir heyecanla halk izler. Bir ara Cornelius Hispallus'un bir kararı ile Keldan'lı müneccimler kentten kovulurlar. Ancak bu halkın ve soyluların bir kısmının yıldızbilime duyduğu ilgiyi yok etmeye yetmez. Scognamillo bu dönemde yıldız falına büyük ilgi duyan insanlar arasında Octavrus, Julius Ceasar ve Pompeus'un olduğunu belirtir. İmparator Agustus burcunun simgesi olan altın bir sikke taşıırken, İmparator Tiberius yıldızbilimci Thrasyllus'un danışmanlığından yararlanmaktadır (Scognamillo, 2003: 35).

MÖ 1. yüzyıldan başlayarak astrologlar artık gözlemlemeye gerek duymaz ve verili bir yer ve saat için gezegenlerin konumlarını bilmelerine

olanak veren yükselen burç tabloları ve gök günlüklerine bakarlar. Yunan mitolojisine göre gezegenler erkeksi (Mars, Jüpiter, Satürn) ve kadınsı (Venüs, Ay) diye ikiye ayrılır. Gökyüzü haritalarında gezegenleri temsil için astrologlar tarafından kullanılan işaretlerin temelinde Yunan tanrıları vardır. Günlerin sıralanması da astrolojiye dayanır. Zodyak burçlarının öncü, sabit, değişken olarak sınıflandırılması da bu dönemde gerçekleştirilir (Braesch, 1991: 33-35).

Roma'da astroloji Doğu uygarlıklarının etkisiyle yerleşti. Cicero pek çok yazısında astrolojiye yer verdi. Bilgin astrolog olan Fonteius Capito astro-meteoroloji üzerine kitaplar yazdı. Astroloji Pers, Suriye, Arap ve Türklerde geniş ölçüde yayılmıştır. Özellikle İslamî yayılışın olduğu dönemde M.S 8. yüzyıldan başlayıp 8 yüzyıl süren dönem önemlidir. Arap bilginler horoskop tekniğine matematiksel olarak pek çok önemli katkıda bulunmuşlardır. Bir gezegenin görünen günlük hareketine göre kat edilen ekvator yayı sayesinde gökyüzündeki olayların ne zaman gerçekleşeceğini hesaplamışlardır. Araplar, doğum astrolojisi ve gökyüzünün anlık görünümünü inceleyen saatsal astrolojiyi uyguladılar (Braesch, 1991: 45-46).

Böylece batıda bir duraklama dönemine giren yıldızbilim Doğu'da özellikle Araplar'ın sayesinde yeni boyutlar kazanır, çünkü Arap dünyası yıldızbilime bir taraftan simyayı öte taraftan da tıpi katar. 800 ile 1100 yılları arasında Arap yıldızbilimciler bu bilgileri birlikte kullanırlar

(Scognamillo, 2003: 36). Arapçadan yapılan önemli çeviriler astrolojiye önemli katkılarda bulunur. Böylece astronomi ve astrolojiyle ilgili daha önce bulunmayan önemli kaynaklara kavuşulmuş oldu. Adelard of Bath Arap kaynaklardan aralarında Ptolemaic Centiloquim ve 1120'lerde yapılmış al-Khwarizmi'nin astronomik tablolarının da bulunduğu pek çok çeviri yapar. (Smaller, ; 29)Astroloji Arap dünyası içinde dönem dönem muhalefetle de karşılaştı. 14. yüzyılda İbnî Haldun astrolojiye ait bildiklerini bir araya getirdiği “Horoskop’a Dair” adlı yapıtında astrolojinin temelsiz olduğunu söyler (Braesch, 1991: 46).

Astroloji daha sonra Araplardan Orta Avrupa'ya yayıldı ve Hristiyan dünyasını etkilemeye başladı. Krallardan imparatorlara, rahiplere kadar pek çok önemli isim astrolojiye bağlanarak önemli işlerinde astrologların tavsiyelerinden yararlandı. Astrolojiyle uğraşan bu isimler sonraları başka bilimlerde de önemli başarılar elde ettiler. Bunlar arasında takvimi bulan Regiomontanus, güneş sistemini yöneten temel yasaları kuran Johann Kepler, büyük Danimarkalı astrolog Jerome Cardan, fizikçi ve filozof Pierre Gassendi, ünlü matematikçi Philip Melancthon ve İngiltere'nin ilk kraliyet astroloğu John Flamstead yer alır.

Evrenin kesin yasaları olduğu, ruh kelimesinin önemli olduğu ve insanoğlunun büyük evrenin küçücük bir parçası olduğu düşünceleri, yıldızların yeryüzünde gerçekleşen olayları etkilediği inancını destekledi. On

ikinci yüzyılın başlarına gelindiğinde doğal dünya, kozmoloji ve astrolojiye olan ilgi artmıştı (Garin, 1983: 29).

Astroloji Hristiyan dünyasında, hakkında çok farklı görüşler bulunan bir alandır. Eski Hristiyanlar astrolojiyi bir fal türü kabul ederek yasakladı. Kilise rahipleri ise astrolojiye iki nedenle karşı çıktılar. İlki astrolojiyi büyü gibi batıl bir inanç olarak kabul ettikleri için, ikincisi insanın özgür iradesi hakkındaki Hristiyan inanışlarını reddettiği için. Çünkü eğer yıldızlar bütün insan davranışlarını kontrol ediyorsa bu, insanın iyi ya da kötü hareketlerinden sorumlu olmadığı anlamına geliyordu. Sonuç olarak onlara göre astroloji insanın özgür iradesine karşı çıkıyor, Tanrının yeryüzü olaylarındaki kontrol gücü ve rolünü sorguluyordu. Kilise rahipleri astroloji ile ilgili karşı çıkışlarına dayanak olarak ikizlerle ilgili çalışmaları örnek gösterdiler. Onlara göre aynı zamanda farklı kaderle doğan ikizler astrolojinin iddialarını yalanlamış oluyordu. Çünkü astrologlar ikizlerin doğumu arasındaki kısa zaman diliminin yaşamlarının farklı akışına neden olabileceğini savunuyordu. İkizlerin doğum zamanları arasındaki küçük fark yaşamlarını bu denli farklılaştırıyorsa astrologların astrolojiyle ilgili tahminleri nasıl bu denli kesinlikle yapabildiği sorgulandı (Smaller, 1994: 25-26).

Böylece astroloji, kiliseye karşı bir alternatif oluşturduğu düşüncesi ile yasaklandı. Yıldızların geleceğe dair işaret verdiği düşüncesi ile astrologların çalışmalarına izin verilmedi. Özgür irade ve determinizm

arasındaki bitmeyen tartışmalar tanrı ve yıldızlar arasında bir zıtlık olduğu düşüncesini yarattı. Kilise astroloji ile uğraşanları katı biçimde cezalandırdı. Ve bu kararlı tutumu bu cezaların kanunlara da yansımaya neden oldu. Astrologlar büyücülükle nitelendirildiler ve ölüm cezasına kadar uzanan cezalar aldılar (Barton, 1994 : 84).

Kilisenin astrolojiye karşı tavırları insanın özgür iradesi konusunun sorgulanmasına yol açtı. Bu düşüncenin en sistematik açıklaması ve astrolojiye Orta Çağda yapılmış karşı çıkışların en önemlisi Peder Augustine'inkiydi. Astrolojik tahminleri tamamen reddedişyle Augustin eski Hristiyan görüşüne karşı çıkar ve insanın doğum anındaki gezegenlerin konumunun onun hareketlerinin sonuçlarını da etkileyebileceği düşüncesine olan inancın, doğumdaki yıldızların konumundan yola çıkılarak elde edilen doğum horoskopuna değer vermeyerek yok edilebileceğini savunur. Ona göre yıldızlar gelecekteki olaylara neden olmaz onlarla ilgili işaret verir (Smaller, 1994: 25).

Scognamillo tüm bu karşı çıkışlara rağmen yıldızbilimin Ortaçağda her bilim adamının her gizemcinin genel kültüründe önemli yeri olan, araştırılan, incelenen bir bilim dalı olduğunu belirtir. Ve bu bilgi dalı 16.yüzyılda bir uzman sınıfına yol açar, özellikle İtalya'da profesyonel yıldızbilimciler ortaya çıkar. Ortaçağda her hükümdarın her kralın her güçlü soylunun sarayında da bir yıldızbilimci yer almaktadır (Scognamillo, 2003: 37).

İskoçyalı Michael Scott (1170-1232) İmparator II. Frederick'in gözde adamıdır. 17.yüzyılda Forli Bonatti "Tractatu Astronomie" adlı eserini yayımlar. Kraliçe Catherine De Medici sarayında yıldızbilimcilere yer verir. İngiltere'de Kraliçe Elizabeth matematikçi ve gök bilimci John Dee'nin yıldızbilimsel tahminlerinden yararlanır. Böylece Eski Babil'de olduğu gibi bilim ve falcılık, bilim ve sihir, bilim ve batıl inanç yan yana yürümeye başlar. Aquinas'ın Müslüman İspanya'da açtığı astroloji okullarının benzeri Hristiyan okulları da açılarak çeşitli İtalyan üniversitelerinde astroloji kürsüleri kurulur. Guido Bonatti ünlü eseri The Liber Astronomicus'u yazdı ve eseri Avrupa ve İngiltere'de William Lily tarafından çevrildi (Arthur, 1989: 20).

Astroloji bir çok kişiye hesap yapmaksızın horoskop çıkarabilmek olanağı veren matbaanın bulunmasından geniş ölçüde yararlanır. 13. yüzyılda Eukleidos geometrisinin çevirisini yapan Companus astrolojik evleri yeniden hesaplamaya çalışır (Braesch, 1991: 51). Bilgin ve astrolog olan Michael Scot (1175-1234) Aristo'nun Fizyonomi kitabını çevirmiş ve astrolojiden de faydalanarak İmparator II. Frederick'e danışmanlık etmiştir. (Duvarcı, 1987: 9). 15. yüzyılda Regiomontanus yani Johann Muller Nurenberg'e yerleşerek orada bir gözlem evi kurar. İlk astrolojik takvimi ve ilk gök günlüklerini yayımlar. Matematikçi ve fizikçi İtalyan Benediktan Pavic üniversitede ders verir. Onun yöntemleri hala gök günlüklerinde en çok kullanılan yöntemlerdir (Braesch, 1991: 51).

Orta çağda astrolojiyle ilgili bulunan diğer önemli kaynak Isadore of Sevil'in yazdıklarıdır. Isadore astrolojinin kullanılmasına karşı olduğu halde yazdıkları yıldızlarla ilgili tartışmalara ışık tuttu. Astroloji O'nun çalışmalarında bilim ve sihirin bir karışımı olarak değerlendirilmekteydi. Isadore'un kelimeler ve kökenleri hakkındaki çalışmaları O'nu astroloji ve astronomi gibi iki benzer kelime arasındaki ayrımları belirginleştirmeye yöneltti. Isadore çalışmalarında astronominin gezegenlerin hareketleri, astrolojinin ise etkileri ile ilgilenmekte olduğunu belirtti. O'nun tanımlarında özellikle üzerinde durulan bu farklar Orta Çağda daha sonra yapılan çalışmalarda bulanıklaştı belirsizleşti, üzerinde durulmadı. Örneğin Pierre d'Ally astronomi kelimesini astroloji yerine astroloji kelimesini astronomi yerine sık sık kullandı. Isadore'un çalışmaları, astroloji hakkında Orta Çağda yapılan tartışmalarda önemli katkılarda bulunmuştur. "Astroloji bir parça doğa ve doğaya dair olanın bir parça da sihirin parçasıdır" diyen Isadore yalnızca gezegenlerin konumlarını tahmin etmenin doğal astroloji olarak kabul edilebileceğini söyledi, yıldızların konumuna göre insanların ve kaderlerinin farklılaştığını düşünmek ise yalnızca sihirin bir türüydü. Isadore gibi bazı düşünürlerin mantık çizgisinde düşünceleri daha sonraki yıllarda değiştirilerek sihire ve mistik güçlere yakın astrolojik inançlar varlığını sürdürmüştür (Smaller, 1994: 26-29).

Ortaçağın sonlarına gelindiğinde Paris, Padua, Bologna ve Floransa'da üniversitelerin astroloji kürsülerine sahip olduğu görülür. (Bahari, 1992: 22) 1555'te Lyon kentinde Nostradamus adı ile tanınan Michel

de Notre-dame ünlü “Yüzyıllar” Centuries adlı eserini yayımlamıştır. Nostradamus’un tıp okuduğu Paris Üniversitesinde ise tıp ve yıldızbilim bir arada yürütülmektedir. Yıldızbilimin öğretilerine göre yıldızlar ve burçlar insan vücudunun her tarafını her organını etkilemektedir (Scognamillo, 2003: 38).

Daha sonraki yüzyıllardaysa astroloji ve astronomi ilgi görmeye devam etti ve bu ilgi Rönesansta zirveye ulaştı. Ünlü alimlerden astrolojik “Treatis Pimander” in yazarı İtalian Marsilio Ficino ve İsveç kimyacı Paracelsus insanın iç dünyasının evrenle bağlantılı olduğu, güneş, yıldızlar ve gezegenlerin insanın sureti olduğu düşüncesini geliştirdi. Bazı papalar ve yetkililerde astrologlara yardım ettiler. Örneğin Catherine de Medici ünlü Nostradamus’a yardım etmiş, Kraliçe Elizabethse maiyetinde astrolog John Dee’ye yer vermiştir. Papa Urban III’ün karşı çıkmalarına rağmen 17.yüzyılın en ünlü astroloğu rahip Placidus de Titis önemli çalışmalar yaptı. “Phsyiomathematica sive Coelestis Philosophia” onun modern astrolojinin babası unvanını kazanmasını sağladı (Arthur, 1989: 23).

Böylece tamamen yok olmamasına rağmen astroloji yeni icatlarla geriledi ve Avrupa’da yok olmaya yüz tuttu. İngiltere’de ise büyük Londra yangınını tahmin eden William Lily, Ashmolean Müzesinin kurucusu Elias Ashmole, Greenwich gözlemevinin kurulması için uygun tarih ve saat seçen ilk kraliyet astronomu John Flamstead gibi önemli entellektüeller tarafından ayakta tutuldu. Ancak astrolojinin tüm dünyadaki kötü gidişatından 1707’de

İngiltere bile olumsuz etkilendi. Astrolojinin sonunun gelmesi ise Avrupa’da olmuştur (Barton, 1994: 21).

Orta çağdaki düşünürler arasında astrolojinin kişilerin kaderleri ve gelecekleri ile ilgili kesin çizgilerden oluşan varsayımlarda bulunmasına karşı olanlar da vardı. Pierre d’Ailly bunlardan biridir. Astrologları genel tahminlerini sınırlandırmaları konusunda uyardı. d’Ailly gezegenlerin konumlarının geniş kapsamlı etkileri üzerinde durmuştur. Özellikle iki önemli gezegen Satürn ve Jüpiterin konumları üzerinde çalıştı (Smaller, 1994: 20).

Rönesans bir bütün olarak ele alındığında antik kaynaklara dönüşe dayandığı için astrolojiyi destekler. Reform dönemindeyse yalnızca Almanya’da Protestan bir astrolojinin izlerine rastlanır. (Luther’in horoskopu bulunmuştur.) İngiltere’de ise Greenwich gözlemevi kraliyet astronomu 5. Flamstead tarafından 1675’te kurulur. Saat 15 :14 te gerçekleşen temel atma anının gökyüzü haritası çıkarılır. Horoskop bizzat Flamstead eliyle çizilmiştir (Braesch, 1991: 51).

Aydınlanma Çağının başlarında astrolojiye karşı eleştirel ve olumsuz bir bakış açısı mevcuttur. Bilimin ve düşüncenin öne çıkarılması gerektiği, astrolojinin batıl bir inanç olduğu savunulur. 1710’dan itibaren astrologların çalışmalarını kolaylaştıran tablo ve gök günlüklerinin basımı yasaklanır. Bu verileri yalnız astrolojide kullanılabilen ekliptik koordinatlarına (enlem-boylam) çevirebilmek için uygun hesaplamalar yapmak, böylece tam ve kesin

bir gök haritası düzenlemek bilginlere özgü bir yöntem haline gelir. Ancak onların da astrolojiyi küçümseyerek yardımı reddetmesi üzerine falcılığın bir kolu olan ve bilimsel temelleri olmayan bir astroloji varlığını sürdürür. Nesnel temelden ve bilimsel destekten yoksun kalan astroloji batinilik, kabala, el falı, toprak falı ve diğer gizli sanatları içine alarak arka planda kalmaya başlar. Avusturyalı Marie Therese tarafından tüm metafizik, simya, el falı yazıları ortadan kaldırılarak takvimlerdeki kehanetleri de yasaklanır. Ancak gizli akımları bünyesinde toplayan Gül-taç ve Masonlar gibi bazı dernekler astrolojiyle uğraşmaya devam eder (Braesch, 1991: 54-55).

Büyük keşif yolculukları (16.yüzyıl) ve doğa bilimlerinin tüm alanlarındaki doğaüstü bilimsel gelişme (17.yüzyıl) nedenleriyle insan bilgisinin önemli ölçüde ilerlemesiyle eş zamanlı olarak astrolojik uygulamaların hızlı biçimde gerilediği görülür. Özellikle aydınlanma çağının entellektüel havası, mantık yürütme ve sorgulamanın yaygınlaşması ile batıl inançlara karşı bir tepki doğar ve bu tepki kendisini dinsel hareketlerde ve büyücülüğe karşı açılan savaşlarda gösterir (Arthur, 1989: 23).

Bu dönemde son büyük astrologlar eski kuramları savunurken Kepler yeni anlayışın O'nu ilgilendirmediğini söyleyerek astrolojinin yer merkezli olduğunu savunur. Böylece astrolojiyi ilk olarak yer bilimsel analiz içine yerleştirir. Ünlü astrolog Villefrancholi Morin önemli yapıtı *Astrologia Gallica*'da (1601) dönemin astrolojisinin eksiksiz bir dökümünü yapar. Descartes'in "Yöntem Üzerine Söylem" adlı kitabı ise 1677'de çıkar. Ancak

artık astroloji yeni bilimler tarafından eleştirilmeye başlanmıştır. Üniversitelerde okutulmamaya başlanır. 16. ve 17. yüzyıllarda büyük buluşlar ve kilisenin eleştirileri karşısında gerileyen astroloji Aydınlanma çağındaki rasyonalizmin etkisiyle unutulmaya başlandı (Braesch, 1991: 52-53).

Böylece tamamen yok olmamasına rağmen astroloji yeni icatlarla geriledi ve Avrupa'da yok olmaya yüz tuttu. İngiltere'de ise büyük Londra yangınına tahmin eden William Lily, Ashmolean Müzesinin kurucusu Elias Ashmole, Greenwich gözlemevinin kurulması için uygun tarih ve saat seçen ilk kraliyet astronomu John Flamstead gibi önemli entellektüeller tarafından ayakta tutuldu. Ancak astrolojinin tüm dünyadaki kötü gidişatından 1707'de İngiltere bile olumsuz etkilendi. Astrolojinin sonunun gelmesi ise Avrupa'da olmuştur (Arthur, 1989: 22).

Büyük Britanya astrolojinin diğer ülkelerdeki kadar güç kaybetmediği tek batı ülkesidir. William Lily matematiksel metodlarla yaptığı astrolojik tahminler ve şemalarla kralların kaderleri ve gelecekleri ile ilgili tahminlerde bulunur ve büyük ün kazanır (Geneva, 1995: 9).

17.yüzyılın 2. yarısında Londra'da bütün Avrupa ülkelerinden daha fazla astroloji el kitabı ve gök günlükleri yayınlanır. Halkın büyük çoğunluğunun inanç duyduğu astroloji Londra'da gelişip büyüyen çok eski ortaçağ loncası "Stationarc Company'nin yayınladığı almanaklar ve çok sayıda baskısı yapılan, tanınmış astrologlar tarafından yazılan gök günlükleri

ile gelişimine devam eder. Francois Moore'un ünlü almanağı "Vox Stellarum" 1896'ya kadar yayınlanmıştır. 1827'de The Prophetic Messenger Smith tarafından yeni bir kehanetler almanağı yayınlanır. 1836'da ise Zedkiel Almanac çıkmaya başlar. Bu iki almanakda da yıllık kehanetler, kraliyet ailesi üyelerinin ve dönemin ünlü kişilerinin yıldızlarıyla ilgili makaleler yer alır. İngiltere'de modern zamanların ilk astrolojik tabloları bulunmuştur.

Victoria dönemi, popüler astrolojik yayınlar yönünden zengindir. Zedkiel Almanac'ı çıkaran Morrison, Prenses Victoria'nın horoskopunu hazırlar ve bütün astrologların sahip olması gerektiğini düşündüğü "Britanya Yıldızlar Bilimi Derneği" damgalı parşömen üzerine yazılmış bir diploma yaratarak astrologluk mesleğini organize etmeye başlar. Bu tarih astrolojinin profesyonel bir meslek olarak var olmaya başlaması açısından önemlidir. Astroloji İngiltere'de önem kazanmaya devam eder. Astrolojiye bilimsel ve matematiksel tekniklerle yaklaşan Sheffieldli W.J.Simmonite 1830-1860 arasında ilgi çeken astro-meteoroloji ile ilgilenir. Victoria dönemi boyunca çok sayıda astroloji el kitabı yayınlanır (Braesch, 1991: 58-59).

Doğum anının gökyüzü haritalarının analizi yapılırken psikoloji bilimini de ilgilendiren bazı araştırmalar yapılır. Bu çevrede yaygınlaşan basında öne çıkan yayınlar Horoscope, Astral Astrologie Pratique'dir. İlk Alman astroloji el kitabının 1905'te çıkmasına rağmen Almanya'da astroloji 19. yüzyılda göz ardı edilmiştir. Bu dönemde Almanya'da teozofi ve gizlilik hareketi kök salmıştır. Ama asıl modern yenilenme 1908-1909'da

K.Brandker Pracht tarafından başlatılır. İlk süreli yayın Zodiakus 1909'da yayınlanır. İlk horoskoplar kadınlarla ilgili basında ve günlük basında (ilk yayın 18 Nisan 1935'ta çıkar) görülür. Astroloji bütün diğer gizlilik hareketlerinden ayrılarak özerkleşir. Çok sayıda yayın ortaya çıkar. El kitapları, gök günlükleri vb. (Braesch, 1991: 64).

Almanya'da astrolojiye olan ilgiyi yeniden canlandıran ise Teozofi Hareketi ve Elsbeth Ebertin'in "Aglimpse into the Future" adlı almanağı olmuştur. Elsbeth almanakta Adolf Hitler'le ilgili tahminlerini yapmıştı, bu tahminler kendisini üne kavuşturdu. Rudolf Hess'in İngiltere'ye kaçışının ardından astroloji yasaklandı. Savaşın ardından yeniden ortaya çıktı (Barton, 1994: 23).

Astrolojinin geniş tabanlı kabul görmesi ise en azından 20. yüzyılı bulur. Yıldızların etkileri hakkındaki merak, doğaya olan ilgi ve Aristo fiziği ile beslenir. Astrolojik teorilerin arkasında filozof Aristo'nun felsefesi yatar. Araplardan yapılan çevirilerin pek çoğu Aristo'nun eserleriydi. Aristo kozmolojisi gökyüzü ve gezegenlerin yeryüzündeki olayları etkilediğini savunmaktaydı. Astroloji 20. yüzyılda tüm kıtalara yayılır. Astrolojiye başvuran kişiye doğuştan gelen psikolojik potansiyelleri ile ilgili verilen bilginin ona kendisini daha iyi anlama, daha rahat kabullenme ve diğerleriyle daha rahat anlaşma konularında yardımcı olabileceği düşünülür.

İlk Avrupa astroloji kongresi 1922’de M n h’te toplanır artık çok sayıda profesyonel astrolog vardır. Kültürlü ve  niversite çevresinden olan Harren’lı doktorları içine alan ‘‘Astroloji  retimi için Alman Kültür Derneği’’ adlı gizli bir dernek bulunmaktadır. C.Jung ve E.Kretschener’in katkıları ile psikoloji biliminden astroloji ile ilgili çalışmalarda yararlanılır. Almanya’da Hitler iktidara geldikten sonra aynı gün ve saatte doğmuş olan bir Yahudi ile Ari ırktan bir kişinin aynı doğum haritasına sahip olduğunu söyleyen astrologlar hedef olurlar. Bu dönemde kimileri mesleklerini devam ettirmelerine imkan veren antisemitik bir tavır alırken kimileri de geri çekilir (Braesch, 1991: 66).

Astrolojinin günlük basında yer almaya başlaması 1930’lı yıllarda gerçekleşmiştir. Sunday Ekspres Kraliçe ikinci Elizabeth’in kız kardeşi Prenses Margaret Rose’nin horoskopunu yayınlayarak astrolojiye bir bölüm ayıran ilk gazete olur (21 Ağustos 1930). Astrolog yazar Naylor bir İngiliz uçağının başına çok büyük bir tehlike geleceğini önceden söyler. Cardington’a bağlı R-101 uçağının Fransa’nın kuzeyinde kaybolduğu öğrenilir. Bu tarihten sonra Sunday Ekspres’in tam bir sayfası haftalık makalelere ayrılır ve gazetede düzenli makaleler yayınlamaya başlanır. R.H Naylor İngiliz halkını da astroloji konusunda büyük oranda etkilemiştir. Böylece diğer gazeteler de düzenli olarak astrolojik özellikleri yayınlamaya başlar ve astroloji günlük basında yaygınlaşır. The People, Daily Ekspres, vb. gibi rakipler onu takip eder (Arthur, 1989: 23).

Astroloji ile ilgili tartişmalar günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Kimileri onu bir bilim olarak kabul ederken, kimileri bir fal türü olarak nitelendirmektedir. Astrolojik verilerin bilimsellik düzeyine ilişkin çalışmalar da mevcuttur. ek psikiyatrist ve jinekolog Dr. Eugen Jones, 1956 yılından itibaren kadının en yüksek döllenme olasılığı olan dönem ile “ay safhası” arasındaki ilişkiyi araştırmış ve şu sonuçlara ulaşmıştır: bir döllenme esnasında büyük gezegenlerin birisi güneşe 180 derecelik bir açı yapıyorsa; doğacak olan çocukta diğer çocuklara göre zeka geriliği, erken doğum ya da doğum anında ölme olasılığının yüksektir (Ostrander ve Schröder, 1972: 115).

Rusya’da yapılan araştırmalarda, elektromanyetik enerji dışında bilinmeyen farklı bir enerji faktörünün varlığına işaret edilmektedir. “Telepatik aktarımların bir cins enerji faktörü” olduğu ve bugüne kadar bilinmeyen, maddenin en gelişmiş seviyesinde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu enerjinin mesafeden bağımsız olduğu, duyu kullanılmadan ulaşabildiği, elektromanyetik dalgalarla bariz bir bağı olmadığı ve nedensellik kuralına uymadığı ortaya çıkmıştır (Schaffranke, 1978: 215).

II. 2. b. Türk Kültürü İçinde Astrolojinin Yeri

Türklerin astroloji ve yıldız falına duyduğu ilginin kökenlerini araştırırken karşımıza öncelikle eski Türk dinleri çıkar. Türklerde İslamiyet’in kabulünden önce Tunguzlar’ın şaman, Yakutların Oyun, Kırgızların Baskı, Oğuzların Ozan dedikleri en eski Türk şairleri olarak kabul edilen kişiler aynı

zamanda birer büyücü olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Sihirbazlık, rakkaslık, musikişinaslık, hekimlik gibi bir çok vasıfları kendilerinde toplayan bu kişilerin toplum içinde büyük bir yerleri ve önemleri vardı. Bu gün karşımıza çıkan büyü, fal, kehanet gibi inançların temellerini Türkler'in bu eski dini yapılanmalarında ve inançlarında görmek mümkündür.

Eski Türkler dünyamızda meydana gelen fiziksel ve ruhsal değişimlerin devresel karakterli olduğunu bildikleri için bu inanç yaşamlarının her alanında yaygındı. Kaderlerinde bu döngünün önemli bir yeri olduğunu düşünüyorlardı. Türk takviminin esası Gök Çıkrığı prensibine bağlıydı. Eski Türklerde hakimiyetin göklerde olduğu inancının oluşumuna neden olan etkenlerden biri işte bu ekzoterik bilgiye dayanmaktaydı. Türklerin Demirkazık veya Altınkazık dedikleri gizemli yıldız diğer bütün burçların eksenini teşkil ediyordu. Demir kazık yıldızı Türk Mitolojisinin uzay ile ilgili kozmolojik düşünce düzeninin temel noktasını oluşturur. “Göğün Direği” “Göğün Kapısı” hatta çadırlardaki “Gök Direkleri“ bile hep bu yıldızla uzanan irtibat noktalarıydı. Bütün gezegenler ve burçlar hem kendi ekseninde hem de “Demir Kazık Yıldızı”nın ekseninde dönüyordu. Gök Çıkrığının dönüşü insana iyi ya da kötü talih getiriyordu. Yaşanan kötü günlerden sonra iyi günlere kavuşabilmekte yine bu feleğin tabiatından ileri geliyordu (Candan, 2002: 27).

İslamiyet öncesi Türkler yıldızlara bakılarak kahinlik etmiş, onların şekil ve duruşlarından yapılacak işler için uğurlu zamanlar tesbit etmişlerdir.

Türk kültür tarihi bakımından büyük önem taşıyan Kutadgu Bilig’de de Uygur uslubuna göre yazılmış yıldız burcu adları bulunur (Duvarcı, 1987: 41).

Temeli Türk Tanrı Kültü’ne dayanan Türk’lerin ilk dinleri göksel bir irtibat sonucu oluşmuştur. Eski Türk dinlerinin dayandığı iki temel öge vardır. Bunlardan biri Sirusyen bağlantı diğeri ise Mu Uygarlığı’dır. Türkler bir zamanlar Sirius Kültürü’nün temsilcileri ile irtibata girmişlerdir. Eski Türk Mitolojisi’ndeki anlatımlara göre bu irtibatla birlikte, Türklerin ilk dini olan “Gök Tanrı Dini” oluşmuştur. Türklerin Şamanizm öncesindeki dini Gök Tanrı dinidir. Sirusyen bağlantı sonucu ortaya çıkmış olan ve atalarımızın ilk dini olma özelliğini taşıyan “Gök Tanrı Dini” daha sonraları Şamanizm’in içinde yaşamaya devam etmiştir (Candan, 2002: 26).

Gök Tanrı Dini’ne göre göğün kendisi değil simgelediği kutsallık ön plandaydı. Yani göğün kendisine tapılmıyordu. “Ruhsal Yönetici Mekanizma “ ya da bir başka deyişle “Kozmik Hiyerarşi “ fikri “Gök Tanrı Dini”nin özünü oluşturuyordu. Türk Mitolojisini oluşturan çeşitli öğelerden de anlaşılabilceği gibi Türk Kağanlarının göksel irtibatları bulunmaktaydı. Gök Tanrı dinine göre uçsuz bucaksız gök kubbenin altında dünya ile ilgili bir de gök boşluğu vardı. Eski Türkler dünyaya değen bu bölüme “Kalug” derlerdi. “Acun” ise dünyanın adıydı. Acun sözcüğü hem fiziki dünyayı hem de öte dünyayı yani ahreti ifade eden bir anlama sahipti (Candan, 2002: 26).

Dünyamızın kuzey güney ekseninin 26000 yıllık rotasyonel döngüsü sonucu gökyüzünde yıldızların yer değiştirmesi çok eski zamanlardan beri bilinmekteydi. Yıldızların belli periyotlarla yer değiştirme hareketine Araplar ve İranlılar “Çerhi Felek “ demişlerdi. Daha sonra bu kültürlerle temasa geçen Türkler, bu sözü “Çarkı Felek” olarak değiştirmişlerdir. Astrolojinin de temelini oluşturan bu döngüsel hareket Türkler içinde büyük önem taşıyordu. Eski Türk şiirlerinde bu izlere rastlamak mümkündür (Candan, 2002: 27).

Tengri ajun törütti	Tanrı dünyayı yarattı
Yulduzları çerkeşib	Yıldızlar sıralanır
Çığrı edh tezginur	Felek uğurlu döner
Tün kün üze yörgeür	Gece gündüzü örter

Temeli Sirusyeni kültüre dayanan “Gök Tanrı Dini” ne mensup olan Türkler zaman ilerledikçe o eski inançlarını daha sonraları Orta Asya’da ortaya çıkan Şamanizm’le birleştirdiler. Böylece Hun Dini olarak da isimlendirilen bu din, zaman içinde Şamanizm’le bütünleşerek Türklere has bir görünüme büründü. Bu noktadan sonra Türklerin Gök Tanrı Dini ve Eski Hun kültürleri (Gök-Tanrı, Güneş, Ay, Yer, Su, Atalar, Ateş Kültürleri) artık Şamanizm’in içinde yaşamaya başladı. Şamanizm Orta Asya’da, Altay yörelerinde ve Sibiryaya dolaylarında yayılmış; günlük yaşamın her alanında uygulanan majik yöntemlerle dolu bir dindir. Gök Tanrı Dini ile Şamanizm’in birbirleriyle kaynaşmasında bunun büyük etkisi olmuştur. Sadece bir inanç ve ibadet dini olmayan Şamanizm’in temel anlayışında ruhlarla, doğa ve insanlar

arasında sürüp giden kopmayan bir bağlantının bulunduğu inancı vardır (Candan, 2002: 122-123).

Türklerin İslamiyet'ten önceki dini olan ve çeşitli din ve dünya görüşlerini birleştiren dinsel-büyüsel bir inanç olan Şamanizm'de büyü ve sihir çok önemlidir. Şamanizm'de gökyüzünde iyiliklerin, iyi ruhların; yeraltında kötülüklerin, kötü ruhların; yeryüzünde de insanların bulunduğu ve insanın da bu iki dünya arasında denge oluşturmak zorunda olduğuna inanılır. Bu dengeyi kuran kişi ise şaman denen din adamıdır. (Şener, 2001: 18).

Orta Yakutlara göre ilk şamanın adı “argıl” idi. Baştan sona medyomsal metotların ve pratiklerin uygulandığı bir din olan Şamanizm'in rahiplerine eski Türklerde “Kam” ismi verilirdi. Şamanist Türklerde kamlardan başka “İrimçi” denilen kimselerin olduğu, bunların sara nöbetleri geçirdikleri bu esnada gaipten haber verdikleri bilinmektedir (İnan, 1972: 151). Kaynaklara göre şamanın gelecekte haber vermesi, geçici olarak bedeninin ruhundan ayrılması ile olur. Şamanın ruhu bedeninden geçici olarak ayrılarak astral aleme geçmekte ve bu sırada orada bulunan bedensiz varlıklarla kolaylıkla irtibata girmektedir. Göğe yükselmek, astral seyahat tekniğiyle bedenini terk etmek anlamına gelir. Yeraltına inmekle kastedilense öldükten sonra gidilen öte alemdir. Şamanların geçici olarak bedenini terk ederek gerçekleştirdikleri kehanetlerin temeli bu ruhsal irtibata dayanır.

Klasik Dinler tarihi kitaplarında şaman tanrılar ve ruhlarla insanlar arasında aracılık yapma kudretine sahip kişi olarak tanımlanır. Kahin, tabip, filozof, alim gibi anlamları bulunan “Kam” adı verilen Şamanın başlıca görevi efsun yapmak, falcılık yapmaktır (Candan, 2002: 140).

Eski Türklerde Şaman’ların sahip olduğu majik güçlerinin göklerden geldiğine inanılırdı. Bu inancın temelinde tamamen ruhsal varlıklar ve ruhsal planlar anlayışı yatmaktaydı. Gerçektende Eski Türklerin sirusyen yaşamları incelendiğinde ruhsal irtibatın onların günlük yaşamlarında çok önemli bir yer tuttuğu görülür. Özellikle geleceği görme kehaneti yaşamlarının vazgeçilmez unsurlarından biriydi. “Duyular Dışı Algılama” yetenekleri son derece gelişmiş ve her biri ileri derecede medyum olan Şamanlar vasıtasıyla atalarımız gelecekle ilgili olaylar hakkında önceden bilgi sahibi olabileceklerine inanıyorlardı. Toplum için böylesine önemli bir noktada yer alan şamanların tam anlamıyla yeryüzü ile gökyüzü arasında bir köprü oluşturmakta olduğuna inanılmaktaydı (Candan, 2002: 141).

Falcılık Şamanizm’in de başlıca unsurlarından biridir. Çünkü şamanın en önemli görevi gelecekle ilgili bilgiler vermektir. Şamanistler arasında fal anlamına gelen yaygın kelime “tölge”dir (İnan, 1972: 151). İslamiyet öncesini kapsayan bu dönemde Türklerde şamanlar yıldızlara bakarak kahinlik etmişler, onların şekil ve duruşlarından yapılacak işler için uğurlu zamanlar tesbit etmişlerdir. Hayal gücü (imajinasyon ve düşünce gücü) belirli bir noktaya yönlendirilirse gaybı ve geleceği algılayabilmenin mümkün olduğunu

anlatan İbn-i Sina “El İşarat” adlı eserinde şamanların gaip ve geleceğe dair haberler verdiklerini kaydettikten sonra şunları sۆylemektedir: “bazı kimseler vardır ki bu hususta hisleri şaşırtacak ve akıllara durgunluk verecek bir takım işlerden faydalanırlar” (Candan, 2002: 175).

Eski Tۆrklerin astroloji ile ilgili bilgileri bugۆnkü bilgilere yakındır. Dۆnya dۆnmeye devam ederken baş sallama denilebilecek kendi dikey eksenini ile devre çizer ve bu hareketi yaklaşık olarak 26000 yılda tamamlar. Bu sۆre içinde dۆnyamızın kuzey gۆney eksenini gۆkyۆzündeki on iki takım yıldızını sırayla takip eder. Bu, astrolojik olarak tanımlanan ve sıklıkla duymuş olduğumuz her 2,166 yılda bir burçtan diğerine geçiş yapmamızın nedenini oluşturur. Burçlar, Eski Babillilerin gۆkyۆzünü daire olarak kabul edip evlere ayırmasından sonra buralara yerleştirilmiştir. Zodyakta on iki burç vardır ve her bir burç 30 dereceden oluşur. Bۆylece 360 derecelik daire tamamlanır. Burçlar kola başlar balıkla sonlanır. Eski Tۆrklerde de bugۆn olduğu gibi on iki burç on iki ayrı hayvan sembolü ile gۆsterilmekteydi (Duvarcı, 1987: 45-46).

Fal, kehanet ve yıldız falı gibi inanışlar sonraki dۆnemde Anadolu’da da kendine yer edinmiştir. Hititlerde fala olan ilgiyi şekillendiren Gۆk Tanrı Dini’dir. Hititler Gۆk Tanrının gۆrۆřünü sormak ve gۆnlük yaşamlarını Gۆk Tanrının gۆrۆřleri doğrultusunda yۆnlendirebilmek için fala başvurmuşlardır. Yıldızlar Hititlerde gelecekte haber almak ve Tanrının isteklerini ۆęrenmek için kullanılmıştır. Yıldızların hareketlerinin izlenmesi yۆntemi bazı doğa

olaylarını ve toplumsal olayları önceden tesbit etmek için de kullanılmıştır. Güneş ve gezegenlerin hareketlerini gözlemlemek ve astrolojik hesaplamalar için Hititler aynı zamanda bir güneş takvimi olan Güneş Kursları adı verilen eski bir alet kullanmışlardır (Candan, 2002: 218-219).

Anadolu'nun tarihinde astrolojinin önemli bir yeri vardır. Anadolu'da güneş, ay ve gök cisimleri dikkatle incelenmiş, mevsimler her tür faaliyeti etkilediğinden yıldızların doğa olaylarını nasıl yönlendirdiği ve bunun hayatları üzerindeki etkileri üzerinde önemle durulmuştur. Anadolu uygarlıklarının pek çoğu yıldızlara bakarak devlet işlerinin akıbetinin ne olacağını, işlerin yolunda gidip gitmeyeceğini tahmin etmeye çalışmışlardır. Hatta Urartular, Likya, Lidya, Frigya ve Bergama gibi uygarlıklarda bu işle görevlendirilmiş kimseler vardı (Eyüboğlu, 1987: 152-153). Roma İmparatorluğu'nda astrolojiye büyük önem verilmekteydi. Romalılar, Mısırlılardan aldıkları ve gökyüzü hareketlerini izlemek ve astrolojik hesaplamalar yapmak için kullandıkları "Güneş Takvimi"ni Jülyen Takvimi adıyla geliştirmişlerdir (Candan, 2002: 174).

Mezopotamya'da kurulmuş uygarlıklarda başta Keldanlılar olmak üzere Sümer, Asurlular ve Babilliler astroloji ile ilgilenmişler ve yıldızların geleceğe dair bilgi verdiğiğine inanmışlardır. Bu uygarlıklar arasında Keldanlıların ayrı bir yeri vardır. Bugün hemen hemen tüm kaynaklar yıldızbilimin doğduğu yerin Keldan olduğunu belirtir. Keldanlılarda ziguratlar birer gözlemevi görevini görüyorlardı. Ziguratların yöneticileri

rahiplerdir. Rahipler hem gökten gelen tanrılarına dualar okuyor, ayinler düzenliyor hem de tanrıların çıkış yeri gibi bilinen yıldızları, gezegenleri uzun uzun inceliyorlardı (Scognamillo, 2003: 31).

Murat Yalnız'ın Aktüel dergisinde Rus araştırmacı Sofi Tram Semen'in henüz piyasaya çıkmamış kitabı üzerine yazılan yazıda kitapta yer alan yazarın iddiasına yer verilir: "Hun-Karaçay Türklerinin oluşturduğu astroloji sistemi tarihteki ilk astroloji ve bugünkü astroloji sistemlerinin de atasıdır" (Yalnız, 2004: 20). Bu iddianın doğru olup olmadığı henüz tartışılmakta olsa da Türklerde astrolojinin geçmişinin çok eski dönemlere dayandığı söylenebilir.

II. 2. c. Osmanlıda Yıldız Falı

Yıldızların hareket ve durumlarından sonuç çıkarma mantığı üzerine kurulu astroloji, Osmanlıca da "ilm-i tencim" ya da "ilm-i ahkam-ı nücüm" diye adlandırılır. Yıldızların durumundan geleceği ve kaderi anlamaya çalışan kimselere de müneccim (astrolog) adı verilirdi. Bunlar zayıfça denilen belli zamanlarda gök cisimlerinin yerlerini gösteren cetveller hazırlarlar, takvim ne imsakiyeler düzenlerlerdi (Duvarcı, 1987: 47). Müneccimlerin yeni bir iş yapmak için en uygun zamanı seçmeye çalışmalarına ihtiyarat denirdi. Buna eşref saat (uğurlu vakit) de denirdi ve güneşin bazı burçlarda ve ayın bazı safhalarında bulunması anlamına gelirdi (Sezer, 1988: 72-73).

Bazı müneccimler doğum günü sistemi ile çalışırlardı ki doğum anında gök kürenin gösterdiği manzaranın yeni doğan kimsenin kaderini etkileyeceği fikrinden hareket ederlerdi. Mesela Zühre (Venüs) ile Müşteri (Jübiter) yıldızlarının birleştikleri zamanda doğan kimseye “sahipkıran” denmiştir. Yıldızların birbirlerini, doğayı, toplumsal olayları ve insanları etkilediğine inanıldığından gökyüzü haritaları yapılmış, yıldızların belirli ülke ve zamanlardaki durumu saptanarak yapılacak işler için uygun saat bulunmaya çalışılmıştır. Zamanla müneccimlik meselesi ortadan kalkmış, halk arasında burçları tespit ederek yıldızname adlı muhtelif zamanlarda yazılmış kitaplara bakıp geleceği söyleyen kimseler ortaya çıkmıştır. Bu kitapların bazıları edebiyat tarihine geçip şöhret kazanmıştır (Duvarcı, 1987: 48).

Yıldız falı, bir başka deyişle gezegenlerin hareketlerinden anlam çıkarma (astroloji); gökbilimin (astronomi) doğma ve gelişme nedeni, aynı zamanda da çağındaki pek çok benzeri gibi Osmanlı sarayında da özel görevliler bulundurulmasına yol açan bir çeşididir. Bu görevlilerin en ustası, deneyimli müneccim başı adıyla anılırdı (Sezer, 1988: 10).

Yıldızların, özellikle doğum anında insanları etkilediğine, onların huylarını, yeteneklerini, duygularını, kimi hastalıklara yatkınlıklarını ve sağlıklarını, geleceklerini belirlediğine inanıldığından insanların doğum anlarında gökyüzünün durumunun bilinmesi gerekmektedir. Doğum tarihi

bilinmediği takdirde burçlar anne adı ve şahsın kendi adı esas alınarak ebce hesabı vasıtası ile bulunur (Duvarcı, 1987: 46).

Yıldızların belirli zamanlarda durum ve yere göre konumlarını gösteren cetvel, zeyc ya da zic; yıldızların durum, hareket, hız ve yönlerini saptama bilimi de ilm-i zic ya da ilm-i zayıçe adını taşır. Kişilere özel yıldız cetvel ya da haritalarının adı da zayıçedir. Bu cetveller Batı'da ve günümüzde ülkemizde horoskop diye anılır. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde "padişahın tahta oturması, savaş açmak, ordunun yola çıkması, geminin denize indirilmesi, sultan düğünü gibi devleti ilgilendiren önemli konularda müneccimlerin düzenledikleri zayıçe dikkate alınarak zaman belirlenirdi (Başar, 1972: 49).

Gökyüzüyle ilgili gözlemler, yıldız hareketleriyle ilgili saptamalar, astrolojinin, astronomiye kaynaklık etmesini sağlamıştır. Rasathane diye adlandırılan gözlemevleri, hem gökbilime hem de yıldız fallarına, savaş, barış vb. toplumsal olaylar için eşref saati saptanmasına yarıyordu. Denilebilir ki uzun süre astroloji ile astronomi iç içeydi. Gökyüzü olaylarıyla bilimsel ve simgesel yorumlar yapan müneccimler uzun süre Doğu ve Batı'da saray görevlisi olarak çalıştılar (Sezer, 1988: 74).

Osmanlılar'da son Nezip bozgununa kadar savaş zamanlarını müneccimler tayin ederlerdi. Uzun asırlar boyunca müneccimlik en yüksek İslam alimleri arasında görülmüş, Uluğ Bey gibi bir matematikçi bile ahkam-ı

nücumla uğraşmıştır. (Duvarcı, 1987: 48)Yıldız hareketlerini bölgesel olarak gözleyip, çizelgeyi(zic) çıkarmak yaklaşık otuz yıllık bir süreyi kapsar. Bu konuda en ünlü rasathanelerden biri Meraga Rasathanesi, ünlü çizelgelerden biri de Zic-i Uluğ Beydir. Bilginliği yanında hükümdar da olan Uluğ Bey kendinden önceki yapıtları incelemiş, yanlışları düzeltmiş ve yeni çizelgeler hazırlamıştır (Sezer, 1988: 74).

Osmanlı saraylarında müneccimbaşılık çok önemli bir mevki sayılmış buralarda meşhur ilim adamları da bulunmuştur. Klasik dönem Osmanlı tarihçilerinin en büyüklerinden biri olan Müneccimbaşı Ahmet Dede, 22 yıl IV. Mehmet'in müneccimbaşılığını yapmıştır. (Duvarcı, 1987: 49) Osmanlı sarayındaki müneccimbaşılık kurumu Cumhuriyet'e kadar sürdü.

Osmanlı İmparatorluğu'nda astroloji, astronomi ve gök cisimlerini konu edinen pek çok kitap yazılmıştır. Bunlar arasında bulunan Firdevs-i Tavi'l'in (Uzun Firdevsi) astroloji ve gökcisimlerini konu edinen "Davetname" adlı eseri; Padişah III. Murad'ın kızı Sultan Fatma'ya düğün hediyesi olarak verdiği astrolojiyi konu edinen "Metaliü's Saade" (1582) adlı eserler önemlidir (And, 2003: 9-12).

Yıldızları ilk gözlemleyenler, onları daha iyi adlandırabilmek için dünyada gördükleri varlıklara benzettiler, hayvan ve söylene kişilerle adlandırıp simgelediler. Bu adlandırmalardan takımyıldızlarla ilgili olanların birçoğu bugün de kullanılıyor: Koç, Kova, Büyükayı.... Dünya'nın yörünge

hareketi, Güneş'in bu on iki burçla dönem dönem çakışır görünmesini sağlar. Güneş'in ilkbaharda Koç Takımyıldızı noktasında görüldüğü yıllar, genel uzay hareketleri yüzünden geride kalmıştır ve bu noktalar değişmiştir, ancak yine de insanlar, doğdukları tarihlere göre, o dönemin burçlarının etkisinde sayılmaktadır. (Sezer, 1988: 73-74) Osmanlı yıldız fallarında, burç sistemi günümüzden farklı değildir. Burçlar gökküresinde kendi hizalarına düşen on iki takım yıldızla karşılıktır. Bundan dolayı bu takım yıldızların isimleri ile anılırlar (Duvarcı, 1987: 45-46).

Bu burçların (takımyıldızların) kapladığı bölgede Güneşin görüldüğü süre burcun etkili olduğu süre sayılır. Bu sürelerin de kendi içlerinde bölünerek değişik huylar ve yetenekler yarattığına inanılır. Burçları da dönemin anlayışına uygun olarak, dünyayı oluşturan dört öğeye göre değerlendiren anlayış, onlara şu özellikleri yakıştırıp sınıflandırır. Ateş burçları (burc-ı ateşi ya da azeri): Koç, Aslan, Yay; toprak burçları (burc-ı haki): Boğa, Oğlak, Başak; su burçları (burc-ı abi): Yengeç, Akrep, Balık; hava burçları (burc-ı badi) : Terazi, İkizler, Kova. Osmanlı yıldız falı anlayışına göre burçlar, yıldızlar ve burçların doğa özellikleri arasında dostluklar ve düşmanlıklar vardır. Arkadaş ve eş seçerken bu dostluk düşmanlık göz önüne alınmalıdır. Dünyayı oluşturan öğelerden ateşin dostunun hava düşmanının su, toprağın dostunun su düşmanının hava, havanın dostunun ateş, düşmanının toprak, suyun dostunun toprak düşmanının ateş olduğuna inanılır (Sezer, 1988: 75).

Türklerin astrolojiye olan ilgisi Cumhuriyet döneminde de devam etmiş, 1950’li yıllardan itibaren gazetelerde düzenli olarak astroloji köşeleri yayınlanmaya başlayarak astrologlardan çok söz edilir hale gelmiştir. Günümüzde astroloji, üzerine yazılan onlarca kitap, internet siteleri, gazetelerde yayınlanan yıldız falı köşeleri ve astroloji haberleri ile ilgi görmeye devam etmektedir.

Astroloji ile ilgili son dönemde yapılmış bir akademik çalışma da bulunmaktadır. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Halil Apaydın, burçların dini tutum ve davranışlarla ilişkisini araştırmıştır. Araştırma nedenini “bilim dünyasında yüzyıllardır burçlarla birey arasında bir ilişkinin olup olmadığı konusunda farklı yaklaşımlar var. Bir grup astrolojiyi tamamen falcılığın aracı olarak kullanıyor. Başka bir grup astrolojiyi bilim dalı olarak görüyor. Ben de bu tartışmalara bir katkıda bulunmak istedim.” diye açıklayan Halil Apaydın araştırmasının sonucunda dindarlık algısı ile dini tutum düzeylerinin burçlarla ilişkisi olduğu kanısına varmıştır (Apaydın, 2004: 183).

II. 3. Astrolojinin Temel Kavramları

Astroloji, insanın doğduğu günü esas alarak, o günkü gökyüzünün durumu, yıldızların konumu ve insan üzerindeki etkilerinden hareketle onun kaderi hakkında yorum yapan ve genel olarak insanların doğum zamanı ile burçlar arasındaki ilişkileri araştıran ve buna dayanarak tahminlerde bulunan bir öngörme sanatıdır. Astroloji sözcüğü astronomiden türemiştir, eski Yunan

kökenli astro sözcüğü yıldız anlamına gelmektedir, logi-logos ise söz anlamına gelmektedir. Astroloji gök cisimlerinin hareketi ile yeryüzündeki canlı ve cansız varlıklarla ilgili olaylar arasında bağlantı kuran bir mantığa dayanır. Astroloji uzun süre astronomi ile aynı bilim dalı sayılmıştır. Fakat yaklaşık 6 bin yıllık geçmişe sahip olan astrolojinin kökeni astronomiye göre daha eskiye dayanır. Astroloji, gezegenler, burçlar, evler ve görünümünden yararlanır. Bir astrolog bunlara göre yorumlarda bulunur. Her ev, burç ve gezegenin anlamı vardır. Gezegenlerin aralarındaki ilişkiler önemlidir.

Dünya dönmeye devam ederken baş sallama denilebilecek kendi dikey eksenini ile devre çizer ve bu hareketi yaklaşık olarak 26000 yılda tamamlar. Bu süre içinde dünyamızın kuzey güney eksenini gökyüzündeki on iki takım yıldızını sırayla takip eder. Bu astrolojik olarak tanımlanan ve sıklıkla duymuş olduğumuz her 2,166 yılda bir burçtan diğerine geçiş yapmamızın nedenini oluşturur. Güneş gökküresindeki yıllık hareketi için geçmişte bir kuşak boyunca derece derece yer değiştirerek bir yıl sonra aynı noktaya varır. Bu kuşağa yani gezegenlerin gökyüzünde bir daire çizerek ilerlemesine yıldızbilimde zodyak denir.

Zodyak ekliptiğin iki yanında aşağı yukarı 180 derece genişliğinde, içinde güneşin ve gezegenlerin döndüğü bir gök kubbe kuşağıdır. Ekliptik ise güneşin yeryüzü çevresinde bir yılda çizdiği görünür yörüngesinden başka bir şey değildir; yani yer merkezli sistemin verisidir. Ekliptik düzlemi gök ekvatoruna göre yaklaşık 23 derece eğimli durumdadır ve onu adları ekinoks

olan iki noktada keser; ilkbahar ekinoksu ve sonbahar ekinoksu. Böylece ekliptik üzerindeki yıllık dolanımı sırasında güneş yaklaşık bir derece ilerleyerek zodyağın on iki burcundan geçer. Güneşin zodyağın 12 burcu çevresindeki görünür hareketini yaratan gerçekte dünyanın güneş çevresindeki dönüşüdür.

Gerçekte varolmayan, daha çok simgesel nitelikleri olan yıldızbilimsel zodyak 12 eşit parçaya ayrıldığı gibi her parçaya bir burç, bir zaman süresi ve bir gezegen tahsis edilir. Yani her insan doğum tarihine göre ve zodyaka dayanarak belirli bir burca sahip olur. Bir kişinin doğum tarihiyle saatini esas alarak düzenlenen yıldız falı doğum anında gökyüzündeki gezegenlerin durumu ve safhası üzerine kurulmuştur.

Zodyağın on iki burcu Antik Çağ'da görülüp tamamlanan on iki sabit yıldızla karşılık gelir ve bunlar o dönemdeki adlarını korurlar: boylamları Koç'un ilk noktasından (= 0 derece Koç'tan 360 derece Balık'a) yola çıkarak geleneksel olarak belirlenmiş Koç, Boğa, İkizler, Yengeç, Aslan, Başak, Terazi, Akrep, Yay, Oğlak, Kova, Balık. Burçlar gökküresinde kendi hizalarına düşen on iki takım yıldızla karşılıktır. Bundan dolayı bu takım yıldızların isimleriyle anılırlar.

BURÇ	TARİHLER	GEZEĞEN
KOÇ	21 MART- 20 NİSAN	MERİH
BOĞA	21 NİSAN- 20 MAYIS	VENÜS
İKİZLER	21 MAYIS- 20 HAZİRAN	MERKÜR
YENGEÇ	21HAZİRAN20TEMMUZ	AY
ASLAN	21TEMMUZ-20AĞUSTOS	GÜNEŞ
BAŞAK	21 AĞUSTOS-20 EYLÜL	MERKÜR
TERAZİ	21 EYLÜL-20 EKİM	VENÜS
AKREP	21 EKİM-20 KASIM	MERİH
YAY	21 KASIM-20 ARALIK	JÜBİTER
OĞLAK	21 ARALIK-20 OCAK	SATÜRN
KOVA	21 OCAK- 20 ŞUBAT	URANÜS
BALIK	21 ŞUBAT- 20 MART	NEPTÜN

Zodyak Burçlarının En Çok Kullanılan İki Sınıflandırması ve Karşılıkları

ATEŞ	TOPRAK	HAVA	SU
Koç	Oğlak	Terazi	Yengeç
Aslan	Boğa	Kova	Akrep
Yay	Başak	İkizler	Balık

Ünlü psikiyatrist Carl C. Jung, astrolojiyi basit sözcüklerle açıklar:
“her birimiz belirli bir zaman, yer, ve mevsimde dünyaya geliriz.

Doğduğumuz sırada içinde bulunulan mevsim ve dönemin çeşitli özelliklerini üzerimizde taşıyız. Astroloji bundan fazla bir şey iddia edemez. (Braesch, 1991 ; 25) Oysa astroloji çok fazla şey iddia etmektedir. Bu konuda çalışan, görüş belirten herkes farklı bakış açıları ileri sürer.

III. BÖLÜM

MAGAZİN BASINININ GELİŞİMİ VE GAZETELERİN ASTROLOJİ

KÖŞELERİ

III. 1. Basın ve Popüler Kültür

Kitle iletişim araçları belirli bir düzene göre çalışan ve süreklilik taşıyan araçlardır. Toplumun her kesimine aynı anda ulaşırlar. Bu araçlar düzenli yayımlar ile ürettikleri içeriklere yani iletilere yönelik bir talep yaratmaktadırlar. Talep, ürünün bir gereksinime dönüşmesiyle yaratılır. Karmaşıklaşan bir toplumda birey için bir radar işlevi kazanan haber ve bilgi toplumsal bir gereksinim durumuna gelmiştir. Belirli bir gazetenin tiryakisi, bir radyo ve televizyon programının sadık izleyicisi gibi deyişler bu gereksinim yaratma özelliğinden kaynaklanmaktadır (Güngör, 1998: 58).

Kitle iletişim araçlarının en önemlilerinden biri olan yazılı basının gelişim çizgisi kapitalist gelişim ile paralellik gösterir. Kar elde etmenin temel amaç olduğu bu süreçte basın, haber iletme işlevinin yanında reklam dünyasından istediği payı kapabilmek için tüketim kültürünün gelişiminde hizmet etmiştir. Wernick medyanın bu süreçte yerini nasıl aldığını şöyle anlatır: “1870’li yılların büyük depresyonunun ardından, modern kapitalizmin ilk tüketici patlaması gelmişti. Dolayısıyla, bu gelişme medyaya da yansımıştır. Ulusal çapta büyüyen ‘marka’ taşıyan malların ve ‘mağazaların’ gün geçtikçe yaygınlık kazanması, her seferinde daha gösterişli olan perakende satış noktalarının reklamlarının yapılacağı yerlere gösterilen talebi büyük ölçüde artırmıştır” (Wernick, 1991: 92-124, aktaran Yılmaz, 1998: 11).

Haberin kazanç getiren meta değerinin anlaşılmasından sonra giderek ticari bir etkinlik haline gelen basın, 18. yüzyıldan itibaren el attığı kültür (popüler kültür) alanında da önemli bir rol üstlenmiştir. Bu süreçte, basın ve popüler kültürün birbirinden “bağımsız” olan veya olmayan özelliklerinin, işlevlerinin birleşmesi, kaynaşması sonucu popüler basın ortaya çıkarken, bu iki alan (basın ve kültür-popüler kültür), karşılıklı olarak birbirini üreten, işlevselliklerini artıran bir rotaya girmiştir. Bu yönelişle birlikte, özellikle emekçi sınıf ve kesimlerin (popüler kültür çerçevesinde) boş zamanlarını doldurarak içinde buldukları gerçek dünyanın sıkıntılarından, sorunlarından gerçeklerinden uzaklaştıran popüler basın, var olan sistemin materyal ve ideolojik yeniden üretiminde de önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla popüler basın da, ekonomi ve politik alt yapısından içeriğine ve biçimine kadar üstlendiği söz konusu rol ve işlevler paralelinde biçimlenmiştir (Özkan, 2002: 273).

Çok satma ve geniş kitlelere ulaşabilme amacı ile hareket eden basın popüler kültüre ve popüler kültür ürünlerine sık sık yer verir olmuştur. Basın ve onun ideolojik yapısı ile ilgili çalışmaların çoğunlukla onun politik içeriği üzerine yoğunlaştığını görürüz. Dolayısıyla eğlence içerikli yayınlar araştırmacılar tarafından diğer alanlara kıyasla üzerinde daha az çalışılan alanlardır. Bunun nedeni temelde (eğlence dünyasına yönelik) basında yer alan eğlence içerikli (yazı, karikatür, haber vb.) yayınların önemsiz olduğu görüşüdür.

Araştırmacıların çoğu eğlence boyutunun siyasal yönden anlamlı olmadığını, dolayısıyla da ilgilenilmeyi hak etmediğini varsayarlar. Eğlence içerikli basının göz ardı edilmesine neden olan ideolojik açıdan önem teşkil etmediği düşüncesi doğru değildir. Basının eğlence içerikli sayfaları, politikayla ilgisizmiş gibi görünse de genellikle çeşitli dünya görüşlerini yansıtırlar. Nitekim basının günümüzde siyasal, toplumsal ve ekonomik yaşamla ilgili yazı, haber ve yorumlara %20'den bile az yer verdiği bilinmektedir. Gazeteleri reklam ve ilanın dışında magazin haber ve fotoğrafları kaplamış durumdadır. Buna rağmen eğlence içerikli basın ve basında yer alan popüler ürünleri ile ilgili yeteri kadar çalışma bulunduğunu söylemek zordur. Oysa eğlence içerikli popüler basının içerdiği ideolojik anlamlar önemlidir (Curran ve Sparks, 1991, derleyen Güngör, 1999: 458).

Bu eğilime popüler kültür konusunda da rastlanır. Popüler kültür oyalanma, eğlenme, kaçış gibi nedenlere aracılık ettiği için eleştirilir, bu eleştiri, ciddiliği insana yaraşır özsel bir erdem sayan zihniyetin izlerini taşımaktadır. Erol Mutlu'ya göre bu olumsuzlayıcı eğilimin nedeni doğrudan doğruya hazzın yerleşik düzeni, kurumları ve ilişkileri tehdit etmesi, bu tehdidin sadece hakim kültüre ve sınıflara değil, kendi duruşunu ve amacını (ki bu amacın mutlaka yerleşik düzenden yana olması gerekmez, mevcut düzene muhalif de olabilir) mutlak olarak tanımlayanlara yönelik olmasıdır (Mutlu, 2001: 32).

Bakhtin'in karnavalesk kavramı bu düşünceyi destekler. Bakhtin karnavalların rütbenin ya da toplumsal hiyerarşinin söz konusu olmadığı bir dünya, "bürokrasinin dışında ikinci bir dünya, ikinci bir yaşam" inşa ettiğini söyler (Bakhtin, 1968, aktaran Fiske, 1999: 103). Şenlikler insan ruhunu özgürleştirdiği gibi sonunda köklü toplumsal değişmelere de yol açmaktadır. Şenliklerde hiyerarşik yapı ve bu yapıya bağlı tüm şiddet, saygı, yobazlık ve görgü kuralları yani sosyo-hiyerarşik eşitsizlikten veya insanlar arasındaki yaş dahil diğer tüm eşitsizlik biçimlerinden kaynaklanan her şey askıya alınır; normal sınırlamalar ve kurallar bir yana atılır. Sıradan insanla aristokrat şenlik sırasında omuzları birbirine sürtecek kadar yakınlaştıklarında tam anlamıyla demokrasi hüküm sürer ve tüm toplumsal ayrımlar silinir gider. Ancak şenliğin simgesel olarak değil, politik olarak da etkili olabilmesi için şenliğe hakim olan muhalif söylemin meydan okuduğu doğallaştırılmış teksesliliğin yanlısamalı biçimini sürdürmemesi gerekir. Yani şenlik eğer politik değişmeyi gerçekleştirme potansiyeline gerçekten sahip olacaksa o zaman hegemonik söylemlerle diyaloga girmelidir (Smith, 1997, aktaran Mutlu, 2001: 33).

Popüler kültüre Bakhtin'in karnavalesk kavramıyla baktığımızda bu kültürün pratikleri ve nesnelere yerleşik düzeni, ilişkileri, yapıyı sarsan imgelerle, sözlerle dolu olduğunu görebiliriz (Mutlu, 2001: 32-33). Çoğu kimse tarafından küçümsenen popüler kültür aslında topluma, ürünü olduğu kültürel ortamlara dair önemli ipuçları verir.

Popüler kültür ürünü beğenileri en çok yansıtan kitle iletişim araçlarından biri olan popüler basının bazı temel özelliklerine değinelim. Popüler basının temel amacı haber vermek ve bilinçlendirmekten çok eğlendirmektir. Bu nedenle basit, anlaşılır bir dil kullanılır. Amaç okuyucuyu çok fazla sıkmadan iletilmek isteneni ulaştırmaktır. Bu doğrultuda belli kalıplar ve klişeler sık sık tekrar edilir. Özellikle görsel öğeler yoğun olarak kullanılır. Popüler basının sunduğu eğlencelikler, toplumsal düzenle ilgili herhangi bir karşı çıkış ortaya koymaktan çok varolan düzeni ve kapitalist endüstriyi besleyici bir işlev ortaya koyar. Basının bu işlevi nasıl yerine getirdiği ile ilgili örneklere gazetelerin astroloji sayfaları anlatılırken yer verilecektir.

Popüler basının var olan sorunlara karşı önerdiği çözümler yine egemen sistem doğrultusundadır. Özellikle okurlara sunduğu eğlenceli, magazin haberlerle onu geçici olarak bir kopuşa sürüklerken düşünmesinin ve üretmesinin önünü kapayarak apolitik ve duyarsız bir hale getirir.

Popüler basının olayları şimdiye indirgeyerek, tarihsel ve toplumsal bağlamdan kopararak öncesiz ve sonrasız yapması izler kitlenin bir iletiyi önceki ve sonraki iletilerle kıyaslama ve karşılaştırma olasılığını zayıflatır. Bu nedenle verdiği haberin tarihsel gelişim içindeki anlamlılığını sağlayacak ayrıntıları vermekten kaçınır, umursamaz, gerekli bulmaz veya (yer ve sütun harcamama, başka şeylere yer verme veya ekonomik-politik yönelimlerden kaynaklı olarak) işine geleni yapar. Buna karşın daha biçimsel ve haberin

özünden uzak ayrıntılara dikkat çeker. Böylece, kitle iletişim araçları karşısındaki birey kendi gerçekliğini belirleyen olgulara ve olaylara ulaşmasının olanaksızlaştığı bir dünyada, gündelik yaşamın anlaşılmasını kolaylaştıracak kamusal bir iletişim politikasından çok, “an”lık bir tarih anlayışına dayalı, manipulatif bilgiyle karşı karşıya kalır (Algül, 2003: 67-68).

Popüler basın bulmaca, spor, karikatür, yıldız falı gibi eğlence içerikli yayınlara sık sık yer verir. Bu tür yayınlar magazin kapsamında değerlendirilebilir. Magazinin içerdiği anlamlar ve yüklendiği işlevlerle popüler kültürün içeriği arasında önemli benzerlikler vardır. Halkın gündelik yaşamında önemli yer kaplayan bir popüler kültür ürünü olan magazin ve magazin basınının gelişimini değerlendirdiğimizde magazin tarih içinde önemli işlevler yüklendiği görülür.

Arapça kökenli “magazin” sözcüğü, İspanya Emevileri’nden Fransızca’ya geçmiştir. Arapça’da içinde eşya depolanan yer anlamına gelen bu sözcük Fransızca’da dükkan anlamı kazanarak Türkçe’deki mağaza kelimesi ile aynı anlamda kullanılmaya başlamıştır. Magazinin dergi anlamı kazanması da dükkana benzerliğinden kaynaklanmaktadır (Tepe, 2000: 105, aktaran Soygüder, 2002: 44).

Basında popüler ve popüler olmayan ayrımı yapıldığında popüler basın içindeki en önemli yönelim magazin gazeteciliğidir. Ergül magazin

söyleminin kitle kültürünün belirleyici özellikleriyle örtüşmekte olduğunu söyler: “bu kültürel yapı üzerinde yükselen kitle toplumu ortamında, var oluşu için en uygun olanakları bulunmaktadır. Kitle kültürünün kültürel ürünlerin içeriklerini boşaltma çabası ya da ‘seri üretim’ amacıyla ürünlerin basmakalıp ölçütlere sıkıştırılması gibi yöntemler, benzer nedenlerle magazin söyleminin de yöntemleri olmaktadır. Doğallıkla magazinleştirme, kültür endüstrisinin de üretim sürecinde sıklıkla başvurduğu yollardan biridir ve yüzyıldır değişik bir açı getirmeksizin varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Magazinleşme bağlamında kültür endüstrisi ürünlerinin temaları; hep aynı konuları işlemekte, gerçekliği genellikle teğet geçerek sistemin çelişkilerini atlamakta ve kendine ‘kutsal’ bir dünya yaratarak, eski zamanlar ile kurgusal dünyalara kaçışı sağlamaktadır. Oysa bu kaçışın, bireyin toplumsal var oluş koşulları değişmeksizin gerçek bir kurtuluş olmaktan uzak olduğu söylenilebilir (Ergül, 2000: 58).

Halkın gündelik yaşamında önemli yer kaplayan bir popüler kültür ürünü olan magazinle ilgili günümüzde farklı okur kitlelerine hitap eden özel magazin gazeteleri olduğu gibi magazin haberlerine tüm gazeteler tarafından değişik oranlarda yer verilmekte, zaman zaman da farklı konu ve haberler magazinel biçimde gazete sayfalarına taşınmaktadır. Amacı okuyucuyu bilgi sahibi yaparak haberdar etmekten çok iyi vakit geçirmesini sağlamak olan magazin haberleri rahatlatıp, eğlendirerek, günlük hayatın sıkıntılarından uzaklaştırır. Fotoğraf ögesinin sık kullanıldığı, çeşitli konuları basit bir dille işleyen bu tip haberler okuyucu tarafından yoğun ilgi görmekte, magazin

ağırlıklı gazeteler, magazin dergileri ve magazin eki veren gazeteler yüksek satış oranları yakalamaktadır. Magazin haberciliğinin ülkemizde nasıl ve ne zaman ortaya çıktığına bakmadan önce Batı magazin gazeteciliğine kısa bir bakış atabiliriz.

III. 2. Batıda Magazin Basımının Gelişimi

18. yüzyılın ortalarından itibaren ortaya çıkan magazin basımının, bir çok özelliği 19. yüzyılda şekillenmiştir. Magazin gazeteciliğinin temellerinin atıldığı 18. yüzyıldan itibaren gazeteler kitle gazetelerine dönüşmüş, bu değişim ve dönüşüm günümüz popüler basımının özelliklerinin biçimlenmesinde önemli rol oynamıştır.

Sanayi Devrimi öncesi gazeteleri; siyasal polemikle uğraşanlar ve ticaret, iktisat, iş haberleri verenler şeklinde iki ana kümede toplamak mümkünken, bu devrimle birlikte gelen teknolojik gelişmeler gazeteciliğe de yeni bir görünüm kazandırmıştır (Tokgöz, 2003: 346). Bu dönemde gelişen kitle kültürü ve popüler kültür çerçevesinde gazetelerde yerlerini çabuk almışlardır. Teknolojik yeniliklerle beraber yeni bir görünüm kazanan gazetelerin sayısında ve çeşitliliğinde de artış olmuştur. Özellikle 1830'lardan sonra dizgide linotip, baskıda da rotatifler faaliyete geçerek gazeteler renklenmeye başlamışlardır. Gazetelerin kazandıkları yeni görünüm içinde sayfa düzenleri ve formları da değişmiştir. Basın teknolojisindeki bu gelişmelerin olduğu süreçte, halka dönük gazeteciliğin benimsenmesi, basın alanını kuramsal olarak yeniden şekillendirmiştir. Bu değişiklikle birlikte,

magazinel ve sansasyonel haberlere yer veren bulvar gazeteciliği de gelişmiştir (Tokgöz, 2003: 360).

Sanayi Devrimiyle beraber önce İngiltere’de başlayan ve daha sonra öncülüğünü Amerikan basınının yaptığı magazinel gazeteler ve magazin anlayışı hızla yayılmaya başlamıştır. Söz konusu anlayış içinde gelişen magazin basınında, toplumsal olayların en marjinalleri bile abartılarak haber konusu yapılmıştır. Bu bağlamda gazetelerde seks, linç, cinayet, her türlü doğal ve doğal olmayan olaylar afetler dramatik ya da saldırgan bir dille abartılarak ucuz melodramlar veya kahramanlık öyküleri haline getirilmiştir. Halka dönük gazetecilik anlayışının yaygınlaşması ile birlikte geliştiği belirtilen magazin gazeteciliğinin iki önemli amacının bulunduğu, bunlardan birinin insanların ilgisini çekmek diğerinin gazete satmak olduğu söylenilebilir. Bu amaç doğrultusunda insanların ilgisini çekebilecek konuların haber yapılabilmesi için yeni haber kaynaklarına yönelinmiştir (Tokgöz, 2003: 357-358).

Amerikan basınının dönemsel değişimlerini aktaran Emery, kitle gazeteciliğinin bir türü olan magazin gazeteciliğinin, Amerika’da 19. yüzyılda üç önemli aşamadan geçtiğini belirtmektedir. Bunlar “Penny Press-Kuruşluk Basın” dönemi, “Mücadele Gazeteciliği” dönemi ve Joseph Pulitzer, “Yellow Journalism - Sarı Gazetecilik” dönemidir. Amerika’da 1833’lerde başlayan ve magazin gazeteciliğinin temellerinin atıldığı “Penny Press” gazeteciliği ile canlı, eğlenceli, sansasyonel bir gazetecilik yayılmaya

başlamıştır. “Penny Press” dönemi ile birlikte reklam ile tiraj arasındaki bağıntı da ortaya çıkmış, gazeteler tirajlarını artırabilmek ve dolayısıyla daha fazla reklam alabilmek için bir yandan fiyatlarını düşürürken, öte yandan da sanayi toplumuna yönelen insanların ilgisini çekebilecek konulara ağırlık vermişlerdir. Bu dönemde yerel olaylar abartılarak verilmiş, ekonomik ve politik olaylar ise popülerize edilmiştir (Emery, 1986: 214-218 aktaran Algül, 2003: 104).

Aynı dönemde İngiliz gazeteciliği ise bugün magazin basınının vazgeçemediği ve tirajı artırmada önemli işlevi olan bir uygulamayı başlatmıştır: lotarya. Bu uygulama, gazetelerin tüketiminde önemli bir artışın olmasını sağlamıştır. 1870’lerde öğretim yasasının çıkması ile birlikte İngiltere’de siyasal polemikle uğraşan gazeteler yerlerini yeni anlayışa göre düzenlenen magazin gazetelerine terk etmişlerdir. Bu dönemde gazeteler haber ve bilgi vermekten çok eğlendirme işlevi yüklenmişlerdir. Dramatik konular, ucuz melodramlar haline getirilmiş, gazetelerde şiddet ve cinselliğin konu edildiği haberler sık sık yer almaya başlamıştır (Emery, 1986: 415 aktaran Algül, 2003: 105).

Yeni Gazetecilik adı ile anılan dönemde Gordon Bennett ve Joseph Pulitzer magazin haberciliğinin öncülüğünü yapmış, gazetelerin ilgi alanlarını genişleterek önemli önemsiz her tür konuya gazete sayfalarında yer vermişlerdir. Bu iki gazeteci, sokak cinayetlerinden, fahişelere, sokaktaki adamın cebindeki cüzdanını ilgilendiren parasal konulardan, sosyete

haberlerine, skandallardan, önemli kişilerin hayatına dek her tür konuyu gazete gündemine taşımışlardır (Tokgöz, 2003: 359). Sarı Gazetecilik denilen bu akımla gazeteler şiddet, cinsellik gibi temaları da içinde bol bol barındıran haberler sunmaya başlamışlardır. Bu arada kadınlara yönelik çeşitli yayınlar ve dergiler ortaya çıkmıştır.

Baskı teknolojisinin gelişmesi ile renkli baskıya geçiş olmuş, gazetelerin biçimsel özelliklerinde önemli değişiklikler olmuştur. Çeşitli şekiller, karikatürler, komik tipler, resimler, fotoğraflar, gazetelerde iri puntolar ile baskı teknolojisine uygun renklerle zenginleştirilmiş olarak çıkmıştır. Sansasyonel gazetecilik akımının yerleşmesi ile geniş başlıklarla verilen açık resimli, heyecanlı, saptırılmış, çarpıtılmış, çoğu kez de uydurma haberler gazetelerde görülmeye başlamıştır. Buna ek olarak gazeteler ayrıca pazar günü ekleri, karikatür, mizah ekleri çıkarmışlardır (Tokgöz, 2003: 360).

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, sansasyonel gazetecilik doruk noktasına ulaşmıştır. Bu tür haberlere sık yer veren gazetelere öğleden sonra veya akşam üstleri bulvarlara serilerek satıldığı için bulvar gazeteleri denmektedir. Amerika'da ise magazin gazeteleri tabloid adı ile çıkarılmaktadır. Gazetelerde magazinleşmeyi artıran önemli etkenlerden biri de görsel ve işisel basının gelişmesi olmuştur. Radyo yayıncılığının 1. Dünya Savaşı, televizyon yayıncılığının ise 2. Dünya Savaşı'nın ardından yaygınlaşması ile birlikte gazetecilik radyo ve televizyon ile rekabet etmek zorunda kalmış bu nedenle görselliğe önem vermişlerdir (Algül, 2003: 108).

Sanayi Devrimiyle birlikte İngiltere’de başlayan ve daha sonra öncülüğünü Amerikan basınının aldığı magazin gazeteler ve magazin anlayış, günümüzde dünyanın her yerinde yaygındır. Özellikle 1980’lerden itibaren pek çok ülkede uygulamaya koyulan neo-liberal politikaların basında yoğunlaşması ile birlikte magazin ve fikir gazeteleri arasındaki ayrım kalkmıştır. Böylece 18. yüzyıldan günümüze kadar popüler kültüre bağlı olarak, okuyucu kitlesinin beğenilerini, yaşam alışkanlıklarını bilme ve değiştirme, değişen ekonomik ve siyasal koşullara uyma, kendi özgün türlerini yaratma, karşıtlıkları kullanma, tarihsel ve halka ait bazı değerlere vurgu yapma, kahramanlık ve cinselliği bir fantazyaya aracı haline getirme, olayları kendi tarihsel bağlamından koparma, magazinleştirme gibi özelliklere sahip bir basın dünyası ortaya çıkmıştır (Algül, 2003: 108).

III. 3. Türkiye’de Popüler Basının Gelişimi

Türkiye’de popüler öğelerin basında yer almaya başlaması 1950’lerde yaşanan değişimlerle olmuştur. 1950’lerden itibaren dışa bağımlı bir sanayi toplumuna dönüşme sürecine girilirken, gazetelerin baskı teknikleri, dağıtım şebekesi, tirajları, reklam alma oranları, haber toplama teknikleri de değişmiştir. Bu dönemden itibaren popüler veya popüler yapılan eğlence biçimleri, basın aracılığı ile daha da yaygınlaşmıştır. Ekonomik, politik ve toplumsal gelişmelere paralel olarak Türk basını popülerleşme ve magazinleşmeye başlamıştır.

Türkiye’de magazin gazeteciliği 1960’lı yıllarda önem kazanmıştır. Bu süreçte 1960 yılı Milli Birlik Hükümeti döneminde basın yasasının değiştirilmesinin etkisi olduğu söylenebilir. Bu değiştirme ile basın özgürlüğünü kısıtlayan maddeler kaldırılmış bu değişiklikle beraber bu dönemde her görüşü savunan yazılar yazılmış, basın içerikten çok görünüme önem veren bir tutum içine girmiştir. Bunun yanı sıra gazetelerin yönetimi gazetecilik yapanlardan çok sermaye sahiplerinin eline kaymıştır.

Ancak bu tarihten önce de gazetelerde magazin içeriği taşıyan bir takım haber ve köşeler yer alıyordu. Adalet Cimnoz’un “Fitne Fücur” adlı yazıları 1940’lı yıllarda çeşitli gazetelerde yer almaktaydı. Ünlü kişileri konu aldığı yazılarında bu kişilerin hayat hikayelerine dair ayrıntılara yer vermekteydi. Cimnoz’un Türkiye’nin ilk popüler dedikodu yazarı olduğu söylenebilir. 28 Şubat 1960’da Hakkı Devrim Yeni Sabah Gazetesi’nde “Fısıltı Gazetesi” isimli köşede imzasız olarak magazin haberleri yazmaya başlar. Tercüman Gazetesi’nde ise Tefik Erol “Suna San” adı ile magazin haberlerine yer vermektedir (Söğüt, 2000: 21, aktaran Soygüder, 1998: 56).

Daha öncede belirtildiği gibi Türkiye’de ilk magazin gazeteciliği denemeleri 1960’lı yıllarda görülmüştür. 1961 anayasasının getirdiği baskısız ve sansüresüz ortamda gazeteler sansasyonel haberlere yer vermeye başlar. 1970’li yıllarda ise günümüzdekine benzer magazin haberleri gazetelerde yer almaya başlar. 1966 yılında Haldun Simavi’nin çıkarmaya başladığı Son Gazetesi ilk bulvar gazetesidir. Günlük siyasi ve ekonomik haberler yerine,

sansasyonel magazin haberlerine yer veren Son, büyük puntolu renkli harflerle yazılan başlıklar kullanmıştır. Son'un haberlerinde güncellik yerine ilginçlik ve dikkat çekme ön plandadır. Özellikle cinsellik bu gazetenin sık kullandığı temalardandır. Aşk, cinayet, şiddet gibi her tür olayı popülarize eden habercilik anlayışında tekerlemelere, benzetmelere dayanan üslubuyla, birkaç satırdan oluşan haberleri ve fotoromanlarıyla döneminin en magazinzel gazetesi olmuştur (Tok, 1987: 44-49, aktaran Algül, 2003: 127).

Son Gazetesinin gördüğü ilgi üzerine 1967 yılında Günaydın Gazetesi yayın hayatına başlar. Son'dan farklı olarak Günaydın, siyasi ve ekonomik haberlerle birlikte spora da yer ayırmıştır. Renkli ofset tekniğini kullanan bu gazete ile gazeteciliğin genel geçer kurallarından çok “görsellik” kullanılmaya başlanmıştır. Haberlerle birlikte verilen fotoğraflar neredeyse haberin önüne geçecek denli çarpıcıdır. Aynı dönemde birinci sayfasında Günaydın'a benzer olarak görselliğe önem veren Hürriyet ise büyük renkli fotoğraflar, iri puntolu renkli çerçeveli haberlere yer vermiştir. Hürriyet ve Günaydın'ın iç sayfa düzenlemelerinde ortaya çıkan özelliklerin en belirginini; bu iki gazetenin reklam ve görüntülemeye çok yer ayırması ve okunacak yerlerin az olmasıdır. Her iki gazetede de bu bölümlerde okuyucu mektupları, tefrika roman, yıldız falı, bulmaca, tv haberleri vb. gibi sürekli yayınla magazin haberlerine çok yer verilmektedir. Milliyet Gazetesi ise olabildiğince renkli fotoğrafa yer vermekte, görüntülemeyi habere göre yapmakta, magazin ve spora yer ayırırken makale ve araştırmaları da ihmal etmemektedir.

1960'lerden sonra Türk basınında yaygınlaşan bir unsur da lotaryacıliktır. Tüm gazeteler bu konuda bir yarışa girmiş, her türlü çekilişle ev, araba, eşya dağıtmaya, ikramiye vermeye, güzellik, ses yarışmaları düzenlemeye başlamışlardır. Bu kampanyaların sonuç vermesiyle özellikle büyük gazeteler Hürriyet, Tercüman, Günaydın önemli oranda tiraj kazanmıştır. Bu durum da bir kampanyadan diğerine gezen bir okuyucu kitlesinin oluşmasına yol açmıştır (Aldoğan, 1979: 8, aktaran Algül, 2003 :129).

Böylece gazetelerin yayın politikalarına, amaçlarına ve içeriklerine göre bir mizanpaj ve sayfa düzenlemesi oluşturduğu bir dönem yaşanmıştır. Yayın politikasından ödün vermeyen Cumhuriyet hariç tüm gazeteler farklı oranlarda olmakla birlikte spor, eğlence, magazin haberlerine yer vermiştir.

1980 askeri darbesinin ardından gelen dönemdeki yasaklar, ekonomik ve siyasal yaşamda olduğu kadar sosyal yaşam ve gündelik yaşamda da pek çok şeyi değiştirmiş, gazetelerde de daha temel bir değişime yol açmıştır. Bu dönemde gazeteler yasalara uymaya çalışırken ilgi alanlarını genişleterek daha önce konu edilmeyen kişi ve olaylardan söz etmeye başlamıştır. Özel alan ile kamusal alan arasındaki sınırın giderek belirsizleştiği bu dönemde, gündelik hayatın her alanında etkili olmaya başlayan “magazinleşme” ve “popülerleşme” olguları basının tüm içeriğine sızmıştır. 12 Eylül darbesiyle gelen söz konusu baskı ve sansür; gazeteleri daha risksiz bir bölgeye, daha kurgusal haberlere yöneltmiştir (Algül, 2003: 130-131).

Siyasal içerikli haberlere istediği gibi yer veremeyen gazeteler bu boşluğu magazin ve bazı renkli köşelerle doldurmaya başlamışlardır. Bunlar arasında ünlü kişilerin özel hayatları, hayata dair daha önce sıradan sayılan görünüm, popüler beğeni ürünü bir takım renkli haberler yer almaktadır.

Nurdan Gürbilek 1980 darbesinden sonra özel hayatın temsil edilebilir bir bölgeye dönüştürülmüş olduğunu, mahremiyetin dışa vurumunda bir patlama yaşandığını söyler. İnsanlar özel hayatını rahatlıkla medyaya açıklamaktadır. Daha önceleri mahrem sayılan, konuşulmayan artistlerin, politikacıların, işadamlarının, sporcuların, yazarların, ünlü, ünsüz herkesin özel hayatı gazetelerde sergilenmeye başlamıştır (Gürbilek, 1992: 17).

Habercilik alanı daralan Türk medyası bu dönemde, magazin gazeteciliğinin etkisini keşfetmiştir. Tan Gazetesine olan ilginin büyüklüğü ve bu gazetenin Türk basınının hiç alışık olmadığı gibi 1 milyon 250 bin satması dikkat çekicidir. Daha önce magazin habere yer vermeyen gazetelerde bu görünümde yeni bir gazete çıkararak bu sürecin içinde yer almıştır. Bunu ilk gerçekleştiren gazete Tercüman'dır. 1982 yılında ise Nazlı Ilıcak yönetimindeki Bulvar Gazetesi yayın hayatına girdi. 1983 yılında Günaydın Gazetesi'nden ayrılan Rahmi Turan erotik fotoğraflar ve öykülere yer veren Tan Gazetesi'ni çıkarmaya başladı. Rahmi Turan'ın magazin gazeteciliğinin oluşmasında önemli bir rolü olmuştur. 1985 yılında yayın hayatına katılan Sabah gazetesi ve 1963 yılından beri varolan Hürriyet Gazeteleri ise renkli haberler ve fotoğrafa sık yer veren gazetelerdir. Benzerleri hızla artan bulvar

gazeteleri kervanına 1989 yılında Dinç Bilgin'in sahibi olduğu Bugün Gazetesi katıldı.

1990 yılı itibariyle altı büyük gazete Cumhuriyet (1923), Hürriyet (1948), Milliyet (1950), Tercüman (1952), Günaydın (1970) ve Güneş (1981) 'in yanında yayın hayatına görece yeni katılan Bulvar, Posta, Tan ve Sabah gazeteleri varlığını sürdürmektedir. İzmir'de ise Yeni Asır Gazetesinin önemli oranda okuru vardır. Magazin ağırlıklı çok sayıda günlük, haftalık ve aylık dergi ve gazete de bulunmaktadır. Bunlar Hafta Sonu, Haftanın Sesi, Yalpaze, Hafta, Televizyonda 7 Gün, Telemagazin, Erkekçe, Kadınca, Bravo vb.dir. Büyük gazetelerde magazine olan ilgiyi fark etmiş; haber ağırlıklı gazetelerin yanında magazin el görünüm taşıyan ekler çıkarmaya yönelmiştir. Bu yayınlarda eğlence ön plandadır. Hürriyet Kelebek, Milliyet Renk, Güneş, Güneş 2, Yeni Asır Sarmaşık adında ekler vermektedir. Gazetelerin özellikle pazar günleri magazin ekleri vermeye başlaması ile tirajları önemli ölçüde değişmiş bu yayınlar ile magazine olan ilgi inanılmaz derecede artmıştır.

Dönemin özellikleri itibariyle haber yapma alanlarında yaşanan daralma başka alanlarda genişlemeye sebep olmuştur. Basının bu yenilenmeyi gerçekleştirebilmesinin, bu pazar arayışındaki başarısının nedeni de, o zamana kadar Türkiye'de hiç tanımlanmamış ya da pek az kurcalanmış alanlara doğru genişleyen haber bölgeleri yaratması, bunları tüketime sunmasıdır. Bu alanlardan biri olan "özel hayat", gazete ve dergiler onu kuşattıkları, ona ilişkin beklenti yarattıkları, onunla ilgili hazları kuşattıkları,

ona dair fanteziler yarattıkları, nihayet ona müdahale edebildikleri oranda yeni bir haber kaynağı olmuştur (Gürbilek, 1992: 53-54).

Böyle bir dönem ve süreçte basında magazine yönelme ve ilgi artarken, gazete okuyucusu da tercihlerini epey değiştirmiş; gündelik yaşamın renkli alanlarına, ünlülerin özel hayatına ilgi duyan insanların sayısı artmıştır. İnsanların ilgilerine göre şekillenen ve hepsi birbirine benzeyen yazı dizileri, fotoroman, karikatür gibi bölümler gazete sayfalarında yerini almıştır.

Gazetelerin birinci sayfalarının bile magazinleştiği bu dönemde genellikle hafta sonu verdiği eklerde yer alan çizgi romanlar, karikatürler, fotoromanlar, yıldız falı köşeleri ile basın popülerleşmeye başlar. Magazin haberleri her tür konuyu kapsamaktadır. Moda dünyasına ait haberler, ünlülerin yaşamlarına dair kesitler, gündelik hayata dair bilgiler, diyet önerileri, yemek tarifleri, dert dinleyen Güzin ablalara ait köşeler, aşk doktorlarından öneriler, yıldız falları hep magazin haberlerinin kapsamına giren haberlerdir.

Günlük yaşamın sıkıntı ve sorunları, kendi yaşayamadıkları hayatlara dair bir şeyler duyma böylece bir tür tatmin sağlama arayışı insanları magazin haberlerine ve magazin görünümü bir takım eğlencelilere yöneltmiştir. Gazeteler açısından bakıldığında ise sermayeye duyulan ihtiyaç ve kar sağlama amacı onları daha çok satış amaçlamaya yöneltir. Bu amaç doğrultusunda geniş kesimlere hitap edebilecek haberler ve popüler beğeni

ürünü yayınlara yer verilir. Bu yayınlar genel olarak çabuk tüketilen, renkli yayınlardır.

Basın alanında yaşanan tüm bu değişimlerle Türk basınında giderek “melez” bir yayın politikası oluşmuştur. Günümüzde gazeteler, hem ekonomik, politik ve toplumsal içerikli haberlere hem de eğlence, moda, tüketim ve magazin içerikli haberlere yer vermektedir (Algül, 2003: 140). Ekonomik, politik içerikli ve kamuyu ilgilendiren haberler ise çoğunlukla magazin ve popüler unsurlarla süslenip aktarılmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye’de ulusal bazda yayın yapan ve önemli oranda tiraja sahip olan Sabah, Hürriyet, Star, Milliyet, Posta, Akşam ve Vatan gibi popüler gazetelerde, magazin, bulmaca ve spor sayfaları, dert dinleyen Güzin abla köşeleri, yıldız falları gibi eğlence içeren sayfa ve bölümlere önemli oranda yer verilmektedir.

Magazin haberciliğinin etik ilkelere saygılı olduğu ve temel amacından uzaklaşmadığı sürece insanların hayatına renk kattığı söylenebilir. Ancak günümüzde çok sık rastlandığı gibi hayata dair her olayın, haberin magazin bir görünümle sunulmasının da insanları olumsuz etkilediği bir gerçektir. Bu bağlamda gazetecilik mesleğinin dayandığı etik ilkeleri hatırlamakta fayda vardır. Kant’ın görev ahlakı anlayışı ve Mill’in faydacılık kuramı anlayışı gazetecinin uyması gerekli genel kuralları ortaya koyar. Kant’ın görev ahlakı gazeteciye o haberi yaparken kendisini haberi yapılan kişinin yerine koymasını istemektedir. Mill’in faydacılık kuramı anlayışında

ise haberin sonucunu değerlendirmemiz gerekmektedir. Bir haberin sonucundan kimler faydalanmaktadır? Bu haber toplumun çoğu tarafından elde edilen bir haber mi? Ya da bu haberden kim zarar gördü? (Soygüder, 2002: 253).

“Gazetecilik Meslek İlkeleri” ve “Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Gazetecilerin Hak ve Sorumluluk Bildirgesi” de Türk gazetecilerinin uyması gerekli etik ilkelerden söz eder. Bu bağlamda çalışmamızın konusunu oluşturan astroloji köşelerinin de içinde değerlendirilebileceği magazin haberlerini hazırlayanların etik yol ve ilkeleri göz önünde bulundurması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

III. 4. Gazetelerin Astroloji Köşeleri

Diğer kitle iletişim araçları gibi gazeteler de astrolojinin gördüğü yoğun ilgiye tepkisiz kalmamışlar astroloji zaman zaman hakkında yapılan haber ve yorumlar ve verilen bilgilerle sayfalarında yer almıştır.³ Günlük gazetelerin pek çoğu astroloji köşeleri ve yıldız falı sütunlarına sayfalarında yer vermektedir. Bu köşeler insanları burçlarına göre ayırıp, günlük yaşamlarına ve geleceğe dair bilgiler vererek öngörüler ileri sürmektedir. Genelde açık ve herkesin kendince yorumlayabileceği ifadeler kullanılır. Kendilerine dair en ufak bir ayrıntıyı yakalayan insanlar fallarının çıktığını düşünür.

³ Gazetelerde astroloji ile ilgili çıkan haber ve yorumlardan örnekler ekler kısmında yer almaktadır.

Bu sayfa ve köşelerin okur kitlesi üzerindeki etkileri okurun eğitim seviyesine, cinsiyetine, kişilik özelliklerine ve başka faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bazı okurlar öylesine okuyup geçerken bazıları psikolojik olarak etkilenmekte bazı okurlar ise zaman zaman yaşamlarını buna göre yönlendirip kararlar almaktadır.

Astroloji ve yıldız falı gazetelerin magazine yoğun ilgi gösterdiği, çeşitli magazin ekleri çıkardığı dönemden çok önce gazetelerde yer almaya başlamıştır. Astrolojinin Türk basınında yer alması ve gazetelerin düzenli olarak günlük burç yorumu yayınlaması 1950'li yıllarda başlamıştır. Milliyet Gazetesinde 1 Ekim 1954'ten itibaren yıldız falı köşesi yayınlanmaya başladı. Köşenin adı "Bugünkü Falımız" idi, köşeyi hazırlayanın kimliği ile ilgili ise herhangi bir bilgi yoktu. ⁴ Daha sonraları bu köşe "Falımız" "Fal" gibi çeşitli isimlerle yayınlanmaya devam etti. Günaydın Gazetesi'nde "Yıldız Falı" köşesinin yanında ⁵ Çin Falı" diye bir köşe vardı. Burçlar aslan, maymun, domuz gibi hayvan isimleriyle adlandırılmaktaydı. Dünya Gazetesi her gün burçları yayımlayan gazetelerden biriydi. Yıldız falı köşesine ilk kez sayfalarında yer vermesi ise 1956 Ekim ayına rastlıyor. Köşenin adı "Yıldızınız Ne Diyor?" ⁶ Tercüman gazetesindeki burç falı köşesinin ismi "Yıldızlara Kaçış". Hürriyet gazetesinde ise "Yıldızınızla Baş başa" adlı yıldız falı köşesi yer alıyor. ⁷

⁴ Milliyet Gazetesinde yayınlanan yıldız falı köşesi Ek-3'te görülebilir.

⁵ Günaydın Gazetesinin yıldız falı köşesi Ek-4'te görülebilir.

⁶ Dünya Gazetesinin yıldız falı köşesi Ek-5'te görülebilir.

⁷ Hürriyet Gazetesinin yıldız falı köşesi Ek-6'da görülebilir.

1990'lı yıllardan itibaren gazeteler astroloji sayfalarına eklerinde yer vermeye başlıyorlar. 1991 yılı ocak ayında ilk kez bir astroloğun ismi ile yıldız falı köşesini yayınlayan gazete ise Milliyet oluyor. "Mega Astro Gufran" başlığı ile yayınlanan köşede bir de resme yer veriliyor.⁸ 1990'lı yıllardan sonra gazetelerin pek çoğu astroloji sayfalarını, köşeyi hazırlayan astroloğun ismi ile beraber yayınlıyor. Astrologluk mesleğinin bir meslek türü olarak kabul edilip günümüzde televizyon yıldızları kadar ünlü hale gelen astrologların yıldızının parlamaya başlaması bu dönemlere rastlar.

Bu köşelerin genel özelliklerine bakıldığında özel olarak o sayfayı açmış okurlar dışındaki okurların da ilgisini çekecek ilginç ve çarpıcı başlıklara sahip olduğu görülür.

"Yıldızınız Ne Söylüyor? "

"Burcunuz ve Kişiliğiniz "

" Bu Hafta Neler Olacak? "

Her burçla ilgili iki ya da üç satırlık yorum yapılıyor. Bu yorumlar yapılırken astrolojiye ne ölçüde bağlı kalındığı, her burcun ayırt edici özelliklerinin verilen günlük bilgiler üzerinde nasıl ve ne derece etkili olduğu belirsiz. Mesela balık burcunun günlük falının o burcun yıllık astroloji haritası içinde yaşayacaklarına bağlı kalınarak yazıldığını söylemek mümkün değil. Çünkü aynı gün aynı burçla ilgili her gazete tamamen farklı bilgilere yer vermiş. Bir hafta on gün arasında değişen belli bir sürenin sonunda çok benzer bazen aynı denebilecek şeyler tekrar yazılmaya başlanıyor. Burçlar

⁸ Milliyet gazetesinin ilk kez bir astroloğun resmini ve adını yayınladığı bu sayfasını Ek-7'de görebilirsiniz.

aynı gün içinde birbirinden farklılık göstereceğine aynı gün benzer şeyleri yansıtıran günden güne farklılık gösteriyor. Mesela Pazartesi günü her burçta olumsuz şeyler yazılıyken çarşamba günü her burçta olumlu yargılar yer alıyor. Bu da yazılanlar üzerinde yazanın psikolojik durumu ve yönelimlerinin etkili olabileceğini düşündürüyor.⁹

Dünya Gazetesinde 22 Nisan 1962 ve 23 Nisan 1962 tarihlerinde burçlarla ilgili bir gün öncekinin tamamen aynı bilgiler veriliyor. İyice incelememe rağmen yanlışlık olduğuna dair bir tekzip ya da düzeltmeye rastlayamadım. Yanlışlıkla aynı şeyler yazıldıysa da okurun bu köşelerin ciddiyetine dair bundan olumsuz etkilenebileceği düşünülmemekte ya da önemsenmemekte. Suzel Frascau Braesch İngiltere’de benzer bir durumu anlatır. Gazetede “bugün özellikle borsa spekülasyonlarına uygun bir gündür” denilmekteydi; ancak günlerden pazardı ve borsa kapalıydı. İngiltere’de söz konusu gazetenin astroloğu işten çıkardığı belirtilmekte (Braesch, 1991: 60). Bizde ise durum biraz farklı. Anket çalışması için ulaştığım astrologlardan, anketi doldurmayı ısrarla reddeden biri astroloji ile hiç alakası olmadığını, bu işi sadece eğlenme amaçlı yaptığını belirtmişti. Astrolojik yorumları nasıl yaptığı sorusunu ise “içimden geldiği gibi, isterseniz siz de rahatlıkla yazabilirsiniz” diye yanıtladım.¹⁰

Bugünkü gibi kimi zaman sayfalarca yazılmış, ticarileşmiş, kapsamlı hazırlanmış olmasa da 1960’larda hemen her gazetenin astroloji ve burçlar

⁹ 22. 03. 1962 tarihli Dünya Gazetesi

¹⁰ Anket için yardımları istendiğinde kendilerine isim kullanılmayacağı belirtildiği için çalışmamızda söz konusu edilen astrologların isimleri verilmemektedir.

köşesine yer vermesi o yıllarda da bu sayfalara ilgi gösteren düzenli bir okur kitlesinin varlığına işaret etmektedir.

Günümüzde ise gazeteler kimi zaman astrolojiyi hakkında farklı görüşler bulunan ve ilgi gören fenomenlerden biri olarak kabul ederek bu amaca yönelik astroloji ile ilgili yapılmış araştırma ve haberleri yayınlamakta zaman zamansa magazin içeriği yüksek haber ve yorumlar yayınlamaktadır. Günlük gazetelerin pek çoğu her gün düzenli olarak günlük burç yorumları yayınlamaktadır. Her gün yayımlanan Hürriyet, Milliyet, Sabah, Star, Posta, Vatan, Yeni Asır, Tercüman, Gözcü, Şok gazeteleri düzenli olarak yıldız falı köşesi yayınlamaktadır. Radikal Gazetesi yalnızca pazar günleri yıldız falı köşesine yer verirken Cumhuriyet Gazetesi ise günlük burç yorumu yayınlamamaktadır.

Astrolojiyi kültür endüstrisinin ürünlerinden biri olarak gören Adorno'ya göre geleneksel astroloji kurumsallaşmış bir “batıl inanç”tır. Astrologlar, özel durumları hakkında hiçbir şey bilmedikleri insanlara “otoriter” tavsiyelerde bulunurlar. Sihirli otoriteleri, bir takım günlük strateji ve taktiklerde gizlidir.¹¹ Yıldızlar tarafından bahsedilmiş bilgiye dayanırlar. Tavsiyelerin “keyfiliği”, bu “kurgusal akılsallık” ile gizlenir. Bilginin kökeni hiçbir zaman kişiselleşmez. Astroloji, kişinin kaderinin iradesinden bağımsız olduğu iddiasındadır ve yaşamın düzenini “doğal” olarak görür. Mutluluk için

¹¹ 30 Mayıs 2004 tarihli Akşam Gazetesinde astrolog Serap Nirun kişilerin astrolojik sezgi tarafından desteklenmiş seçim yapabilme şansından bahsederken “işte astro -aşkın kimyası budur ve belki de yakın gelecekte, sevgililer nikah gününden önce bir astroloğa danışacaklar ve sonra da nikah dairesinden gün alacaklar” der.

tavsiyeleri, bastırılmış istek ve gereksinimlerini unutup, mesleki konumunun, toplumsal hiyerarşinin, aile yaşamının değişmezliğini kabul etmektir. Astroloji için “akılsallık”, özel çıkarları verili toplumsal yapıyla uyumlu hale getirmektir. Astroloji bir yandan bireyciliği desteklerken, diğer yandan bağımlılığı, status quo’ya, iş ahlakına uyumlu olmayı önerir (Adorno, aktaran Held, 1984: 80).

Gazeteler, yıldız falı köşelerinin dışında sık sık astrolojiyi çeşitli şekillerde haber yapmaktalar. Burçlara göre hazırlanmış diyet programlarından, sağlık bilgilerine, her burca özel hazırlanan moda önerilerinden, sevgililer gününe, anneler gününe özel hediye seçimi önerilerine, çocukların burcuna dayanarak yapılmış karakter tahlillerinden, politikacıların burcuna göre yapılmış gelecek tahminlerine kadar pek çok konunun astroloji ile bağdaştırılarak gazete sayfalarında yer aldığını görürüz.¹² Tümüyle popüler beğenilerin yansıtıldığı, moda olan ürünlerin yer aldığı bu sayfaların daha çok satış, daha çok kar amaçlayan kapitalist endüstriye de hizmet ettiği görülür.

08 Haziran 2004 tarihli Hürriyet Gazetesinin eki Kelebekte yer alan “Astro-moda” isimli haberde “yıldızlar, sadece özel hayatınıza değil, giyim tarzınıza da yön veriyor. Sizler için hazırladığımız astro-moda rehberiyle kendiniz için en uygun tarzı ve ideal renkleri keşfedebilirsiniz” deniliyor. Burçlara özel moda önerileri şöyle:

¹² Bu konu ile ilgili örnekler ekler bölümünde yer almaktadır.

Koç Burcu	Boğa Burcu
Markası: Ungaro, Vakko	Markası: Dolce Gabbana
Aksesuarı: Tod's çanta	Aksesuar: Chanel aksesuar
Kokusu: Emperio Armani	Kokusu: Bulgari "Omnia"

Haberde tüm burçlar için çeşitli markaların reklamlarının yapıldığı öneriler sürüp gidiyor. Reklam dünyasına hizmet eden bu tür astroloji haberleri pek çok gazetede sık sık yer alıyor. ¹³

Bu haber ve yorumların dağılımı ve içeriğini incelemek için Radikal Gazetesi örnek olarak seçilmiştir. Radikal gazetesinde tarama yapılan 20.06.2001 ve 10.06.2004 tarihleri arasında astrolojiyi konu alan 30 yazı yayımlanmıştır. Bunlardan 6 tanesi köşe yazısı, 7 tanesi astrolojik bilgi içeren haber ve 17 tanesi de magazin içerikli astroloji haberidir. ¹⁴

Günlük gazetelerin burç köşeleri iddiaları doğru ya da yanlış olsa da astroloji ile bağlantılı hazırlandığı iddiasındadır. Çalışmamızda yapılan anketin sonuçları değerlendirildiğinde ise insanların genel olarak astrolojiye karşı olan tutumu ile günlük burç yorumlarına yönelik tavrı arasında bazı farklar bulunmaktadır. Araştırmamıza katılan deneklerin pek çoğu astrolojiye inandığını ancak gazetelerde her gün çıkan burç yorumlarına inanmadığını yalnızca iyi vakit geçirmek için okuduğunu belirtmiştir.

¹³ Bu tip haberler ile ilgili örnekler Ek-8 ve Ek-9'da yer almaktadır.

¹⁴ Radikal Gazetesinde yer alan astroloji ile ilgili bu yazılara ekler bölümünde yer verilmiştir.

Gazetelerin Günlük Burç Yorumu Köşelerinin Genel zellikleri

1- Astroloji ve yıldız falı köşelerini hazırlayanlar edindikleri tecrübeler, önsezileri ile okurların beklentilerine göre yorum yapar. Temelde görevi umut dağıtmak, varolan hayallere başka ve daha somut hayaller katmaktır.

2- Herkesin kendi durumuna uygun düşen yuvarlak cümleler, açık olmayan ifadeler kullanılır. Böylece insanlar günlük yıldız fallarını okuyunca durumlarına uygun genel bir hava yakalarlarsa fallarını çıkmış olarak yorumlarlar.

3- Astroloji köşelerinde anlatılanlar çıkabilir çünkü anlatılanlar hep klişe şeylerdir. Aşk hayatından, beklenen bir haber, mektup, ziyaretçiden söz edilir. Zaman ise oldukça belirsizdir :  gün, üç hafta, üç yıl.

4- Bu sayfaları yazanların genelde olumlu şeyler söylemeyi tercih ettiği görülür. İnsan hafızasının olumlu şeyleri daha fazla hatırlama eğilimi yalnız yıldızfalının doğru çıkan yanlarının anımsanması ile sonuçlanır.

5- Bu köşe ve sayfaların okura dair bir şeyler söylüyor, onunla ilgileniyor olması psikolojik bir tepki olan merak duygusu ile okunurluk düzeyini artırır.

6- Bu sayfaları hazırlayan da okuyanda değişen ama örtüşen bir psikolojik durum içindeler ve bu durum bağın, bağlantının oluşmasına, ilişkinin somutlaşmasına neden olur.

7- Saf bir eğlencenin ötesinde olmasa bile beklenti faktörü ve “acaba” sorusu, çoğu okurun yaptığı gibi yıldız falı köşelerinin okunmadan geçmemesi ile sonuçlanır.

III. BÖLÜM

GAZETELERİN ASTROLOJİ KÖŞELERİNİN GÖRDÜĞÜ İLGİNİNAMPİRİK ARAŞTIRMA İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Astroloji, kökeni çok eskiye dayanan, her dönem ve toplumda ilgi görmüş pratiklerden biridir. Halka dair gelenek, görenek, ihtiyaç, alışkanlıklara dayanan belli inanç, düşünme ve davranış biçimlerini yansıtması, toplumsal ve kültürel bir gösterge olması nedeniyle topluma dair önemli bir görünüme işaret eder. Ancak astroloji değişen koşullar ve endüstrileşme ile birlikte tüm folklorik alışkanlıklar gibi çok ve çabuk tüketilen yapısıyla ticari bir görünüm alarak, alınıp satılan bir popüler kültür ürününe dönüşmüş, insanların maddi manevi yatırımlar yaptığı bir sektör oluşturulmuştur. Astroloji ile ilgili sayısız yayın bulunmakta, internet siteleri açılmakta, uzman ya da öyle olduğunu iddia eden çeşitli kişiler tarafından para karşılığı seanslarla özel doğum haritaları ve gelecek tahminleri çıkarılmaktadır.

Günlük gazetelerin hemen hepsi de astroloji köşeleri ve yıldız falı sütunlarına sayfalarında yer vererek bu sektöre dahil olmaktadır. İnsanları burçlarına göre ayırıp günlük yaşamlarına ve geleceğe dair bilgi vererek öngörülerde bulunan gazetelerin astroloji ve yıldız falı köşeleri her gün pek çok sayıda insan tarafından okunmaktadır. Bu sayfa ve köşelerin okur kitlesi üzerindeki etkileri okurun eğitim seviyesine, cinsiyetine, gelir durumuna ve başka faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bazı okurlar öylesine

okuyup gezerken bazıları psikolojik olarak etkilenmekte bazı okurlar ise zaman zaman yaşamlarını buna göre yönlendirip kararlar almaktadır.

Çalışmanın ampirik bölümünde gazetelerin astroloji ile ilgili sayfaları ve günlük burç yorumu köşelerinin gördüğü ilginin nedenlerini, düzeyini, yıldız falı sayfalarını hazırlayanlar ve okur kitlesinin sahip olduğu kişilik, sosyo ekonomik statü, cinsiyet gibi faktörlerin ilgi düzeyini biçimlendirmedeki etkilerini, gazetelerin astroloji köşelerinin nasıl hazırlandığını, astrologların mesleklerine bakış açılarını öğrenebilmek ve somut bilgiler elde etmek amacı ile anket uygulanarak, elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Bu amaçla lisans düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencilerine Ek-1’de gösterilen anket uygulanmıştır. Ankette, üniversite öğrencilerine demografik özellikleri ve astroloji ile ilgili düşünce ve tutumlarını tesbite yönelik sorular ile gazetelerin astroloji ve yıldız falı sayfalarını okuma sıklıkları ve okuma nedenlerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Üniversite öğrencilerine uygulanan ankette kullanılan Likert tipi ölçek her durum için 5 kademeli ölçeklerle ifade edilmiş tepkileri göstermektedir. Cevap seçenekleri kişisel görüşleri ölçmek amacı ile “tümüyle katılıyorum”dan “tümüyle katılmıyorum”a kadar, astroloji ile ilgili ilgi ve bilgi düzeyini ölçmek amacı ile “ileri derecede”den “hiç”e kadar dereceli bir biçimde hazırlanmıştır. Gazetelerde astroloji ile ilgili köşe hazırlayanlara yine 5 kademeli ölçekle

ifade edilmiş sorularla, açık uçlu sorulardan oluşan Ek-2’de gösterilen anket uygulanmıştır.

Araştırma örneklemini oluşturan ve okur grubuna örnek olarak seçilen grup Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerden seçkisiz (random) örnekleme yöntemiyle seçilen 153 öğrenciden oluşmaktadır. Gazetelerde astroloji köşelerini hazırlayan astrologlara uygulanacak anket için mevcut gazetelerde yazan astrologlara anket iletilmiş ancak yalnızca 5 tanesi anketi doldurmaya kabul etmiştir. Astroloji sayfalarını hazırlayanlara dair bilgiler bu anketler değerlendirilerek elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

Anket aracılığı ile elde edilen veriler “Okur Grubuna Ait Bulgular” ve “Astroloji Sayfalarını Hazırlayanlara Ait Bulgular” olarak iki ayrı başlık altında sunulmuş, “Değerlendirme ve Sonuç” kısmında ise niteliksel ve niceliksel araştırma ile elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

III. 1. Araştırmanın Bulguları

Araştırma örneklemini oluşturan ve okur kitlesine örnek olarak seçilen üniversite öğrencilerinin ve gazetelerde astroloji köşelerini hazırlayan astrologların anketlere verdikleri cevaplar ayrı ayrı değerlendirilecektir.

III. 1. a. Okur Grubunu Oluşturan Üniversite Öğrencilerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan üniversite öğrencisi 153 kişiden 77'si (% 50.3) kadın, 76'sı (%49.7) ise erkektir. Araştırma grubu 18-28 yaşları arasında dağılım göstermekte olup yaş ortalaması 23'tür. Katılımcıların yaş dağılımı tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Okur Grubunun Yaş Dağılımı (N=153)

Yaş	Frekans	Geçerli Yüzde %
18,00	2	1,3
19,00	12	7,8
20,00	21	13,7
21,00	30	19,6
22,00	31	20,3
23,00	22	14,4
24,00	22	14,4
25,00	8	5,2
26,00	2	1,3
27,00	1	7
28,00	2	1,3
Toplam	153	100,0

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Okur Grubunun Gelir Düzeyi (N=153)

Gelir	Frekans	Geçerli Yüzde %
250MilyonTL.vealtı	35	33,0
250MilyonTL.-500MilyonTL arası	39	36,8
500MilyonTL -750MilyonTL arası	14	13,2
750MilyonTL.ve üstü	18	17,0
TOPLAM	106	100,0
Cevap vermeyenler	47	

Deneklerin Astrolojiye İnanma Düzeyi

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 7. soruda “Astroloji ve yıldız falına inanırım” cümlesi ile ilgili bir derecelendirme yapmaları istenmiştir. 153 katılımcıdan % 2'si astrolojiye ileri derecede inandığını, % 7.8'i oldukça fazla inandığını, % 30.7 'si orta derecede inandığını, % 31.4'ü çok az inandığını, % 28.1'i

hiç inanmadığını, ifade etmiştir. Soru 7'ye verilen cevapların frekans dağılımı tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Soru 7'ye Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	Geçerli Yüzde %
İleri derecede	3	2,0
Oldukça fazla	12	7,8
Orta derecede	47	30,7
Çok az	48	31,4
Hiç	43	28,1
TOPLAM	153	100,0

Deneklerin Astroloji ile İlgili Bilgi Düzeyi

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 8. soruda “Astroloji ile ilgili bilgiye sahibim.” cümlesi ile ilgili bir derecelendirme yapılmaları istenmiştir. 153 katılımcıdan % 1,3'ü astroloji ile ilgili ileri derecede bilgi sahibi olduğunu, % 2'si oldukça fazla bilgi sahibi olduğunu, %28,1'i orta derecede bilgi sahibi olduğunu, % 42,5'i çok az bilgi sahibi olduğunu, % 26,1'i ise hiç bilgi sahibi olmadığını, ifade etmiştir. Soru 8'ye verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4. Soru 8'e Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	Geçerli Yüzde %
İleri derecede	2	2,0
Oldukça fazla	3	26,1
Orta derecede	43	28,1
Çok az	65	42,5
Hiç	40	1,3
TOPLAM	153	100,0

Deneklerin Astroloji Köşelerinin Gazetelerde Yer Almasına Yönelik Tutumları

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 9. soruda “Astroloji köşelerinin gazetelerde yer almasını doğru buluyorum.” cümlesi ile ilgili bir

derecelendirme yapımları istenmiştir.153 katılımcıdan %5,9'u bu yargıya tümüyle katıldığını, %31,4'ü genellikle katıldığını, %28,1'i kararsız olduğunu, %22,9'u genellikle katılmadığını, %11,8'i ise tümüyle katılmadığını, ifade etmiştir. Soru 9'a verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 5'te görölmektedir.

Tablo 5. Soru 9'a Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	Geçerli Yüzde %
Tümüyle Katılıyorum	9	5,9
Genellikle Katılıyorum	48	31,4
Kararsızım	43	28,1
Genellikle Katılmıyorum	35	22,9
Tümüyle Katılmıyorum	18	11,18
TOPLAM	153	100,0

Deneklerin Gazetelerde Yer Alan Astroloji Köşelerini Okuma Düzeyi

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 10. soruda “Astroloji ile ilgili gazetelerde yer alan köşeleri okurum.“ cümlesi ile ilgili bir derecelendirme yapımları istenmiştir. 153 katılımcıdan %0,7'si astroloji köşelerini ileri derecede okuduğunu, %10,5'i oldukça fazla okuduğunu, %28,8'i orta derecede okuduğunu, %42,5'i çok az okuduğunu, %17,6'sı ise hiç okumadığını, ifade etmiştir. Soru 10'a verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 6'da görölmektedir.

Tablo 6. Soru 10'a verilen cevapların frekans dağılımı (N=153)

	Frekans	Geçerli Yüzde %
İleri derecede	1	7
Çokaz	16	10,5
Orta derecede	44	28,8
Oldukça fazla	65	42,5
Hiç	27	17,6
TOPLAM	153	100,00

Gazetelerde Yer Alan Astroloji Köşelerinin Okunma Nedenleri

Sadece Eğlenmek ve İyi Vakit Geçirmek İçin

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 11. soruda "Günlük gazetelerde yer alan astroloji köşelerini sadece eğlenmek ve iyi vakit geçirmek için okurum." cümlesi ile ilgili bir derecelendirme yapmaları istenmiştir. 153 katılımcıdan %32'si bu yargıya tümüyle katıldığını, %41,2'si genellikle katılmadığını, %3,3'ü kararsız olduğunu, %8,5'i genellikle katılmadığını, %15'i ise tümüyle katılmadığını, ifade etmiştir. Soru 11'e verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7. Soru 11'e Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	Geçerli Yüzde %
Tümüyle Katılıyorum	49	32,0
Genellikle Katılıyorum	63	41,12
Kararsızım	5	3,3
Genellikle katılmıyorum	13	8,5
Tümüyle katılmıyorum	23	15,0
TOPLAM	153	100,0

Günlük Hayattaki Belirsizlik Sıkıntı ve Sorunlardan Kısa Süreliğine de Olsa Uzaklaşmak İçin

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 12. soruda "Günlük gazetelerde yer alan astroloji köşelerini günlük hayattaki sıkıntı ve belirsizliklerden uzaklaşmak için okurum." cümlesi ile ilgili bir derecelendirme yapmaları istenmiştir. 153 katılımcıdan %15 'i bu yargıya tümüyle katıldığını, %40'ı genellikle katıldığını, %9,2'si kararsız olduğunu, %17'si genellikle katılmadığını, %37,9 ise tümüyle katılmadığını, ifade etmiştir. Soru 12'ye Verilen Cevapların Frekans Dağılımı Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8. Soru 12'ye Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	Geçerli Yüzde %
Tümüyle Katılıyorum	15	9,8
Genellikle Katılıyorum	40	26,1
Kararsızım	14	9,2
Genellikle Katılmıyorum	26	17,0
Tümüyle Katılmıyorum	58	37,9
TOPLAM	153	100,0

Gelecekte Olacakları Öğrenmek İçin

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 13. soruda “Günlük gazetelerde yer alan astroloji köşelerini gelecekte olacakları öğrenmek için okurum” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapılmaları istenmiştir. Soruya cevap veren 153 katılımcıdan %4’ü bu yargıya tümüyle katıldığını, %13’ü genellikle katıldığını, %7,2’si kararsız olduğunu, %36’sı genellikle katılmadığını, %89’u ise tümüyle katılmadığını, ifade etmiştir. Soru 13’e verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9. Soru 13’e Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	Geçerli Yüzde %
Tümüyle Katılıyorum	4	2,6
Genellikle Katılıyorum	13	8,5
Kararsızım	11	7,2
Genellikle Katılmıyorum	36	23,5
Tümüyle Katılmıyorum	89	58,2
TOPLAM	153	100,0

Astroloji Köşelerinde Yer Alan Yorum ve Öngörülere Göre Yaşamlarını Yönlendirebilmek İçin

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 14. soruda “Günlük gazetelerde yer alan astroloji köşelerinde bulunan yorum ve öngörülere göre yaşamımı yönlendiririm.” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapılmaları istenmiştir.

Soruya cevap veren 153 katılımcıdan % 2'si bu köşelerde yer alan yorumlara göre yaşamlarını ileri derecede yönlendirdiğini, %3,3'ü oldukça fazla yönlendirdiğini, %11,8'i orta derecede yönlendirdiğini, %81,7'si çok az yönlendirdiğini, %7'si ise hiç yönlendirmediğini, ifade etmiştir. Soru 14'e verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 10'da görülmektedir.

Soru14'e Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	GeçerliYüzde %
İleriderecede	3	2,0
Oldukçafazla	5	3,3
Ortaderecede	18	11,8
Çokaz	125	81,7
Hiç	1	7
TOPLAM	153	100,0

Astrolojiyi Gazete Dışında Kalan Dergi, Kitap, İnternet Gibi

Kaynaklardan Takip Etme Düzeyi

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 15. soruda “Astroloji ve yıldız falını gazetelerin dışında kalan dergi, kitap, internet gibi kaynaklardan da takip ederim” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapmaları istenmiştir.153 katılımcıdan %2'si astrolojiyi diğer kaynaklardan ileri derecede takip ettiğini, %0,7'si oldukça fazla takip ettiğini, %9,2'si orta derecede takip ettiğini, %24,8'i çok az takip ettiğini, %63,4'ü ise hiç takip etmediğini, ifade etmiştir. Soru 15'e verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 11'da görülmektedir.

Tablo 10. Soru 15’e verilen cevapların frekans dağılımı (N= 153)

Soru 15	Frekans	GeçerliYüzde %
İleri derecede	3	2,0
Oldukça fazla	1	7
Orta derecede	14	9,2
Çok az	38	24,8
Hiç	97	63,4
TOPLAM	153	100,0

Deneklerin Astroloji ile İlgili Yayınlara Zaman ve Para Harcama İle İlgili Tutumları

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 16. soruda “Astroloji ve yıldız falı ile ilgili yayınlara zaman ve para harcarım” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapmaları istenmiştir. 153 katılımcıdan %2’si astroloji ile ilgili yayınlara oldukça fazla para harcadığını, %3,3’ü orta derecede para harcadığını, %12,4’ü çok az para harcadığını, %82,4’ü hiç para harcamadığını, ifade etmiştir. Soru 16’ya verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 12’de görülmektedir.

Tablo 11. Soru16’ya Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

Soru 16	Frekans	GeçerliYüzde
Oldukça fazla	3	2,0
Orta derecede	5	3,3
Çok az	19	12,4
Hiç	126	82,4
TOPLAM	153	100,0

Astrolog ya da Yıldız Falına Bakan Birinden Danışmanlık Alma Düzeyi

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 17. soruda “Yıldız falına bakan astrolog statüsündeki insanlara fal baktırmaya veya astrolojik danışmanlık almaya giderim.” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapmaları istenmiştir. 153 katılımcıdan %1,3’ü astrologtan ileri derecede danışmanlık aldığını, %1,3’ü oldukça

fazla danışmanlık aldığını, %11,1'i orta derecede danışmanlık aldığını, %18,3'ü çok az danışmanlık aldığını, %68'i ise hiç danışmanlık almadığını, ifade etmiştir. Soru 17'ye verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 13'de görülmektedir.

Tablo 12. Soru17'ye Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	GeçerliYüzde
İleri derecede	2	1,3
Oldukça fazla	2	1,3
Orta derecede	17	11,1
Çok az	28	18,3
Hiç	104	68,0
TOPLAM	153	100,0

İnsanları Değerlendirirken Burçlarının Ne Olduğuna Önem Vermeye Yönelik Tutumlar

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 18. soruda “İnsanları değerlendirirken burçlarının ne olduğuna önem veririm” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapmaları istenmiştir. 153 katılımcıdan %1,3'ü insanları değerlendirirken burçlarının ne olduğuna ileri derecede önem verdiğini, %5,2'si oldukça fazla önem verdiğini, %12,4'ü orta derecede önem verdiğini, %33,3'ü çok az önem verdiğini, %47,7'si hiç önem vermediğini, ifade etmiştir. Soru 18'e verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 14'de görülmektedir.

Tablo 13. Soru18'e Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	GeçerliYüzde %
İleri derecede	2	1,3
Oldukça fazla	8	5,2
Orta derecede	19	12,4
Çok az	51	33,3
Hiç	73	47,7
TOPLAM	153	100,0

Burçların Yaşam Üzerinde Etkili Olup Olmadığına Yönelik Tutumlar

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 19. soruda “Başka bir burçta doğsaydım yaşamım daha farklı olurdu diye düşünürüm” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapmaları istenmiştir. Soruya cevap veren 153 katılımcıdan %2’si ise ileri derecede %6,5’i oldukça fazla %9,2’si orta derecede %24,2’si çok az %58,2’si hiç yanıtını vermiştir. Soru 19’a verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 14’te görülmektedir.

Tablo 14. Soru19’a Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N=153)

	Frekans	GeçerliYüzde %
İleri derecede	2	1,3
Oldukça fazla	8	5,2
Orta derecede	19	12,4
Çok az	51	33,3
Hiç	73	47,7
TOPLAM	153	100,0

Deneklerin Kaderciliğe Yönelik Tutumları

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 20. soruda “Kaderci bir yapıya sahibim” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapmaları istenmiştir. Soruya cevap veren 153 katılımcıdan %4,6’sı ileri derecede %15,7’si oldukça fazla %26,1’i orta derecede %26,1’i çok az %27,5’i hiç yanıtını vermiştir. Soru 20’ye verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 15’de görülmektedir.

Tablo 15. Soru 20’ye Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	GeçerliYüzde %
İleri derecede	5	3,3
Oldukça fazla	19	12,4
Orta derecede	38	24,8
Çok az	73	47,7
Hiç	18	12,8
TOPLAM	153	100,0

Gelecekte Olacakların Yıldız ve Gezegenler Aracılığı ile Öngörülebileceğine Yönelik Tutumlar

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen 21. soruda “Gelecekte olacakların yıldız ve gezegenlerin konumları aracılığıyla öngörülebileceğine inanırım” cümlesi ile ilgili derecelendirme yapmaları istenmiştir. Soruya cevap veren 153 katılımcıdan denekten %1,3’ü ise ileri derecede %3,9’u oldukça fazla %12,4’ü orta derecede %28,1’i çok az %54,2’si hiç yanıtını vermiştir. Soru 21’e verilen cevapların frekans dağılımı Tablo 17’de görülmektedir.

Tablo 16. Soru 21’e Verilen Cevapların Frekans Dağılımı (N= 153)

	Frekans	Geçerli Yüzde %
İleri derecede	2	1,3
Oldukça fazla	8	5,2
Orta derecede	19	12,4
Çok az	28	18,3
Hiç	97	63,4
TOPLAM	153	100,0

III. 1. b. Gazetelerde Astroloji Köşelerini Hazırlayan Astroloğlara Ait Bulgular

Araştırmaya katılan astrologlar Türkiye’de günlük olarak yayımlanan gazetelerde her gün astroloji köşelerini yazmaktadır. Bu kişiler zaman zaman da gazetede astroloji ile ilgili haberler hazırlamaktadır. Anketi dolduran 5 kişiden 4’ü kadın, 1’i ise erkektir. Araştırma grubu 26-48 yaşları arasında dağılım göstermekte olup yaş ortalaması 38’dir. Deneklerin yaş dağılımı tablo 14’te görülmektedir.

Araştırmaya Katılan Astrologlara Ait Yaş Dağılımı

Yaş	Katılımcı Sayısı
26	1
35	2
46	1
48	1

Araştırmaya Katılan Astrologların Gelir Durumlarına Dair Verdikleri Bilgiler

Araştırmaya katılan astrologlardan yalnızca 2 tanesi gelir durumu ile ilgili soruya yanıt vermiştir. Gelir durumunu belirten astrologlardan biri 1,5 milyar diğeri ise 2000 Dolar kazandığını belirtmiştir.

Araştırmaya Katılan Astrologların Mesleklerini İfade Ediş Biçimleri

Araştırmaya katılan astrologlar mesleklerini gazeteci, radyo programcısı, yazar olarak belirtmişlerdir.

Araştırmaya Katılan Astrologların Astroloji İle İlgili Olarak Çalışma Süreleri

Araştırmaya katılan astrologların çalışma süreleri tablo 15'te görölmektedir.

Süre	Katılımcı Sayısı
10 Yıl	1
15 Yıl	1
20 Yıl	1
25 Yıl	1
Cevap Yok	1

Araştırmaya Katılan Astrologların “Neden Bu İşi Seçtiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

- “Varoluşun hangi hedefler için oluştuğundan esinlenerek, yola çıkılan bir arayış.” (Kadın, 46)
- “Sevdiğim ve yararlandığım için.” (Kadın, 48)
- “Özel ilgi “ (Kadın, 35)
- “Eşim yüzünden “ (Kadın, 35)
- “Astrolojinin hayatta öneminin olduğuna inandığım için.” (Erkek, 26)
-

Araştırmaya Katılan Astrologların Meslekleri İle İlgili Eğitim Alıp Almadıklarına Dair Verdikleri Bilgiler

Araştırmaya katılan astrologların hepsi çeşitli kurs ve seminerlere katıldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya Katılan Astrologların Astrolojinin Bilimsel Temelleri Olduğuna İnanma Düzeyleri

Araştırma kapsamında uygulanan ankette astrologlara yöneltilen 10. soruda “Astrolojinin Bilimsel Temelleri Olduğuna İnanıyor musunuz?” sorusunu yanıtladıklarını istenmiştir.

Astrologların tümü “İleri Derecede” seçeneğini işaretlemiştir.

Araştırmaya Katılan Astrologların İşleri İle İlgili Yayınları Takip Etme Düzeyleri

Araştırmaya katılan astrologlardan iki tanesi işi ile ilgili yayınları her zaman takip ettiğini iki tanesi çok sık takip ettiğini bir tanesi ise takip ettiğini belirtmiştir.

Araştırmaya Katılan Astrologların “Bu işi yapmak eğitim ve donanım dışında bazı kişilik özellikleri gerektirir diye düşünüyor musunuz?”

Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Araştırmaya katılan astrologlardan iki tanesi bu soruya “Oldukça fazla “ bir tanesi “İleri derecede” yanıtını vermiştir. Diğer iki astroloğun verdikleri yanıtlar şöyledir;

- “Evet bilgi ve zeka “ (Erkek, 26)
- “Ne demek istiyorsunuz? Her meslek kendine özgü kişilik özelliği gerektirmez mi? Eğer medyumluk, duru görü gibi özellikleri kastediyorsanız HAYIR.” (Kadın, 48)

Araştırmaya Katılan Astrologların Basın Organında Çalışma Süreleri

Araştırmaya katılan astrologların basın organında çalışma süreleri tablo 15’te görülmektedir.

Süre	Katılımcı Sayısı
2 Yıl	1
3 Yıl	1
8 Yıl	1
12 Yıl	1
Uzun yıllardır	1

Araştırmaya Katılan Astrologların “Astroloji sayfalarımı nasıl hazırlıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

- “Gazetelerin günlük transit hareketlerinin insanların güneş burçlarını nasıl etkileyeceği varsayımına dayanarak.” (Kadın, 46)
- “Bir ekonomi uzmanı nasıl yazıyorsa öyle yazıyorum.” (Kadın, 48)
- “Ephemeris kitaplarından.” (Kadın, 35)
- “Gök (ephemeris) haritalarına bakarak.” (Kadın, 35)
- “Şu yıldız falı sözcüğünden nefret ediyorum. Belli tekniklere göre hazırlıyoruz. Yani gökyüzündeki gezegenlerin birbirlerine yaptıkları açıları baz alarak yorum yapıyorum.” (Erkek, 26)

Araştırmaya Katılan Astrologların “Gazete ve Dergilerde Düzenli Olarak Yayınlanan Günlük Burç Yorumlarında Kullandığınız Bilgileri Nereden Alıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

- “Ephemerides (gök günlüğü)” (Kadın, 46)
- “Bu soruyu da anlamadım. Bir doktor nereden alıyor? Her meslek gibi bu mesleği de öğrenip deneyimleyip, zamanla ustalaşıyorsunuz.” (Kadın, 48)
- “Ephemeris, house of table, yılların verdiği istatistiksel bilgi birikimleri.” (Kadın, 35)
- Ephemeris haritalarından (Kadın, 35)
- “Gökyüzünün koordinatlarını gösteren efemeris dediğimiz yardımcı kaynaktan...” (Erkek, 26)

Araştırmaya Katılan Astrologların “Belli bir aralıkla aynı yorum ve öngörülerini kullandığınız oluyor mu?” sorusuna verdikleri cevaplar

- “Bazen kullanırım.” (Kadın, 46)

- “Diyelim ki bir doktor iki ayrı karaciğer vakasında hastaların özel durumlarını bir kenara bırakırsak hastalığın genel seyrine göre bir şeyler söylediğinde bu aynı yorumu kullanmak oluyor mu?” (Kadın, 48)
- “Gelecek için aynı yorumları kullanmak olmaz. Zaman içinde birbirleri ile çakışan koordinasyon bilgileri olur.” (Kadın, 35)
- “Sistemin gerektirdiği zaman.” (Kadın, 35)
- “Hiçbir zaman.” (Erkek, 26)

Araştırmaya Katılan Astrologların “ Bu sayfa ve köşeleri hazırlarken yorum ve öngörülerinizi okur kitlesinin beklentileri ve duymak istediklerinize göre yönlendirdiğiniz ve kesin yorumlardan kaçındığınız oluyor mu?” sorusuna verdikleri cevaplar

Araştırmaya katılan astrologlardan bir tanesi bu soruya “Çok nadir” dört tanesi ise “Hiçbir zaman” cevabını vermiştir.

Araştırmaya Katılan Astrologların “Yorumlarınızda Olumlu İfadeleri Daha Büyük Bir Ağırlıkta mı Kullanıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Araştırmaya katılan astrologlar bu soruya “Hiçbir zaman” “Duruma göre” “Bazen” “Çok sık” ve “Zaman zaman” yanıtını vermişlerdir.

Araştırmaya Katılan Astrologların “Sizce Yıldız Falında Kişilere Söylenenler Onların Yaşamını Yönlendirmede Etkili Oluyor mu?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

- “Her zaman” (Kadın, 46)

- “Bilmiyorum ben falcıya gittiğimde benim yaşamımı yönlendirmiyordu, falcılık yapmadığım için yönlendirip yönlendirmediğini bilmiyorum.” (Kadın, 48)
- “Kişilere göre değişir.” (Kadın, 35)
- “Bazen” (Kadın, 35)
- “Hayır çünkü biz dünyayı baz alıyoruz. Kişiyi özel değil benim yorumlarım.” (Erkek,26)

Araştırmaya Katılan Astrologların “Gazete ve Dergilerdeki astroloji sayfalarını ne sıklıkta takip edersiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Araştırmaya katılan astrologlar bu soruya “Her zaman” “Zaman zaman” “Bazen” “Bu beni değil okurları ilgilendiren bir soru” yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırmaya Katılan Astrologların “Siz Kendi Doğum Haritanıza ve Burcunuzun Geleceğinde Öngörülenlere Göre Yaşamınızı Yönlendirir misiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Araştırmaya katılan astrologlar bu soruya “Bazen” “Evet” “Çoğu zaman” “Doğum haritasını fal gibi gelecekte ne olacak şeklinde kullanmam. Ancak rehberliğine başvururum.” Cevaplarını vermişlerdir.

Araştırmaya Katılan Astrologların “Astroloji köşelerinin gördüğü yoğun ilginin sizce nedeni nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

- “Bilinmeyene merak ve yaşama güven duyma isteği” (Kadın, 35)
- “İnsanların bilinmeyene olan meraklı yapıları” (Kadın, 46)

- “Zaman zaman kendilerine ait bir şeyleri okuyor olmaları...”(Erkek, 26)
- “Astroloji eğlencenin ve sosyalleşme aracı olmasının dışında, aslında insanın kendisini tanmasına yardımcı olan bir araçtır. İnsanlar oradaki açıklamaları okudukça kendileri ile ne kadar uyduğunu görüyorlar, yaşadıkları deneyimleri anlamlandırıyorlar. Ancak bunun yanı sıra hayatını kontrol etmek amacıyla kullananlar da vardır. Astroloji ile ciddi sayıda ilgilenenler çok büyük sayıda değildir. Daha ziyade masa sohbetlerinde çok kullanılıyor. Bunu da yoğun ilgi olarak isimlendirmek doğru mu bilmiyorum. Bence bir resim kursuna gidenler daha çok sayıda.” (Kadın, 35)
- “İnsanlığın binlerce yıllık içgüdü” (Kadın, 35)

Araştırmaya Katılan Astrologların “Bu Sayfa ve Köşelerin Basın Organının Haber Verme Amacına Yönelik Olmadığı Halde Yer Verilme Nedeninin Kolay Okunurluğu ve Halk Tarafından Yoğun İlgi Görmesi Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

- Bilmiyorum. (Kadın, 48)
- Evet öyledir. (Kadın, 46)
- Olabilir. (Kadın, 35)
- Bu bir terapi sistemidir. (Kadın, 35)
- Astroloji de bir haberdir. Kolay okunurluğu değildir ilgi görmesi... Hayatımıza yön verildiğinin düşünülmesidir. (Erkek, 26)

Araştırmaya Katılan Astrologların “Çalıştığınız Yayın Organı Dışında Astrolojik Danışmanlık Yapıyor ya da Yıldız falına Bakıyor musunuz?”

Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Araştırmaya katılan astrologların dört tanesi asıl uğraşı alanlarının astrolojik danışmanlık olduğunu belirtmiş, bir tanesi nadir olarak bu işi yaptığını belirtmiştir.

Araştırmaya Katılan Astrologların Danışmanlık Yaptığı Kişi Sayısı

Birayda danışmanlık yapılan kişi sayısı	Katılımcı Sayısı	Kişibaşına ayrılan süre
1000 kişi üstü (toplam sayı verilmiştir.)	1	3 saat ve fazlası
30 kişi	1	1,5-2 saat
Değişiyor	2	Değişiyor
6-12 arası	1	2-4 saat arası

Araştırmaya Katılan Astrologların “Siz Kendi Yıldız Falınıza Baktırmaya Başka Bir Astroloğa Hiç Gittiniz mi?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Araştırmaya katılan astrologların dört tanesi bu soruya “Evet” bir tanesi ise “Hayır” cevabını vermiştir.

Araştırmaya Katılan Astrologların “Gelenlerin Cinsiyeti Hakkında Bilgi Verebilir misiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Araştırmaya katılan astrologların iki tanesi bu soruya bayanların ağırlıklı geldiği yönünde, iki tanesi her iki cinsten de gelen olduğunu, bir tanesi de her üç cinsten gelen olduğu yönünde cevap vermişlerdir.

Araştırmaya Katılan Astrologların “Gelenlerin Yaşları Hakkında Bilgi Verebilir misiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Araştırmaya katılan astrologların iki tanesi her yaş grubundan gelen olduğunu, bir tanesi ağırlıklı olarak gençlerin geldiğini, bir tanesi ise 30’lu 40’lı yaş grubunun ağırlıklı olarak geldiğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya Katılan Astrologların “Yıldız falına Baktırmaya Düzenli Olarak Gelenler Var mı?” Sorusuna Verdikleri cevaplar

Araştırmaya katılan astrologların tümü bu soruya “Evet” cevabını vermişlerdir.

III. 2. Bulguların Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında yapılan ampirik araştırma çerçevesinde okur grubuna örnek olarak seçilen üniversite öğrencilerine astroloji ile ilgilenme nedenlerini, bu ilginin boyutlarını gazetelerde astroloji sayfalarını yazan astrologlara ise işleri ile ilgili algılamalarını, bu sayfa ve köşeleri nasıl hazırladıklarını tesbit etmek amacı ile iki ayrı anket uygulanmıştır.

Araştırmamız kapsamında okur grubunu oluşturan üniversite öğrencilerine sorduğumuz ilk soru astrolojiye inanıp inanmadıkları üzerineydi. Sonuçları değerlendirdiğimizde öncelikle ortaya çıkan, katılımcıların pek çoğunun yıldız falına duyduğu yarım ve kararsız inançtır. Bu çok önemli bir bulgudur. Çünkü bir şeye tam ve sağlıklı olmasa da bir inanç duyuyorsanız ona olan ilginizi devam ettirir, ulaşabildiğiniz zamanlarda takip edersiniz. İnsanların çoğunun yaptığı budur. “Acaba ne yazıyor?” diye basit bir merak duygusu ile gazetede ki astroloji köşesine göz atar. Pek çok insanın bu sayfaları, duyduğu kararsız ve yarım inançla takip etmesi bu sayfa ve köşeleri pek çok gazete köşesinden daha çok ilgi görür hale getirir.

Çalışmamıza katılan üniversite öğrencilerinin astroloji ile ilgilenme düzeyinin azımsanamayacak boyutta olduğu söylenebilir. Anket uygulanan öğrencilerin yaklaşık üçte biri astroloji ile ilgili ortalama bilgi düzeyine sahiptir. Yine katılımcıların üçte biri astrolojiye inanmakta, gazetelerde yıldız falı köşelerinin yer almasını doğru bulmakta ve bu köşeleri okumaktadır.

Okur grubunu oluşturan öğrencilerin gazetelerde yer alan astroloji köşelerini okuma nedenleri en çok tercih edilen nedenden en az tercih edilene doğru şöyle sıralanmaktadır:

-Sadece eğlenmek ve iyi vakit geçirebilmek için

-Günlük hayattaki sorun ve sıkıntılardan kısa süreliğine de olsa uzaklaşabilmek için

- Gelecekte olacakları öğrenmek için

-Bu köşelerde yer alan yorum ve öngörülere göre yaşamlarını yönlendirebilmek için.

Ankette bu köşeleri okuduğunu belirten çoğu katılımcının eğlenme amacının ön planda olduğunu belirttiğini, bu yorumlara inanma ve yaşamını buna göre yönlendirme düzeyinin daha düşük oranlarda kaldığını görürüz. Bu köşelerin okunmasının en önemli nedeni eğlenmek ve iyi vakit geçirebilmektir. Tüm popüler kültür ürünleri gibi astrolojinin de insanları günlük hayatın sıkıntılarından uzaklaştıran, oyalayan yönü cezbedicidir.

Astrolojiyi günlük gazetelerin dışında kalan yayınlardan takip etme oranının oldukça düşük olduğu söylenebilir. Yine katılımcıların çoğunun astroloji ile ilgili maddi sarfiyatta bulunup bulunmadıkları sorusunu da olumsuz yanıtladığı tesbit edilmiştir. Astrolojik danışmanlık aldığını belirten okur sayısı da astroloji ile ilgilendiğini ve gazetelerde yer alan astroloji köşelerini okuduğunu söyleyen okur sayısına göre oldukça azdır. Buradan yola çıkarak katılımcıların astroloji ile ilgili maddi sarfiyatta bulunma düzeyinin astroloji ile ilgilenme düzeyinden düşük olduğu

söylenbilir. Astrolojiye olan ilginin maddi sarfiyatla sonuçlanmamasının katılımcıların eğitim ve bilinç düzeyi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Ancak anketlerin dağıtılması sırasında çok sık rastlanan çekimserlik, konu ile ilgisiz gözükmek, isim verilmek istenmemesi gibi tepkilerden yola çıkarak yıldızfalının kökeni batıl inançlara dayanan bir pratik olarak, akla ve mantığa ters düşmesinin katılımcılarda bir çelişki yarattığı, içine düştükleri bu çelişki nedeni ile gerçekleri söylememiş olabileceklerinin göz önünde bulundurulması gereken bir olasılık olduğu düşünülmektedir.

Gazetelerde astroloji köşelerini yazan astrologları anket doldurarak çalışmamıza katılmaya ikna etmek kolay olmamıştır. Nitekim ulaşılan astrologlardan yalnızca beş tanesi ısrarlar sonucu anket doldurmuştur. Bu kişilerin dışında kalan bir astrolog (gazetede astroloji köşesi yazdığı için astrolog diye nitelendirilmiştir) astroloji ile sadece zevk için uğraştığını aslında ilgisi olmadığını belirterek anketi doldurmayı reddetmiştir. Başka bir astrolog uzun bir cevap yazmış ancak ısrarla anket doldurmaktan kaçınmıştır. Yardımı istenen diğer astrologlar ise yanıt vermemişlerdir.

Astrologların tümü astrolojinin bilim olduğuna inandıklarını belirterek yıldız falı kavramına karşı çıkmışlar ve köşelerinde astroloji ile ilgili verdikleri bilgileri belli kaynaklara dayanarak verdiklerini belirtmişlerdir. Astrologların bu köşelerde olumlu ve kişilerin beklentilerine yönelik ifadeleri ağırlıklı olarak kullanmadıklarını belirtmelerine rağmen incelememizde ortaya çıkan klişe sözler, vaatler ve olumlu ifadelerin sık sık kullanıldığı, zaman zaman aynı şeylerin tekrar edildiğidir. Yine

astrologların astroloji ile ilgilenme nedenleri arasında idealist ifadelerin yer aldığı görülmüştür ancak astrolojik danışmanlık için alınan yüksek ücretler, bu kişiler tarafından astrolojinin sık sık reklam sektörüne hizmet edecek şekilde haber yapılması maddi amaçların önemine işaret etmektedir. Çalışmamıza katılan astrologların sadece iki tanesi gelir durumlarına dair bilgi vermeyi kabul etmişler diğerleri bu soruyu cevaplandırmamışlardır. Ancak çalışma kapsamında yapılan araştırmada özellikle web sitelerinde belirtilen fiyatlar itibariyle astrolojik danışmanlık ücretinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Gelir durumuna dair soruya cevap veren iki astroloğun verdiği bilgiden yola çıkarak çalıştıkları basın organından aldıkları ücret de düşünüldüğünde astrologların ortalama gelirin üstünde bir gelire sahip oldukları söylenilebilir.

Çalışmamıza katılan astrologların dördü yüksek öğrenim mezunudur. Yine astroloji ile ilgili çalışmaları bulunan, web sitelerinde karşımıza çıkan, dergilerde yazan astrologların eğitim durumları ile ilgili bilgiye ulaşılmaya çalışıldığında pek çoğunun üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Nitekim okur kitlesine örnek oluşturan ve çalışmamıza katılan üniversite öğrencilerinin de astroloji ile ilgilenme düzeyinin azımsanamayacak boyutta olduğunu görmüştük. Daha modern görünümlü bir fal olan astrolojinin, eğitim düzeyi yüksek insanlar arasında da önemli ölçüde ilgi gördüğü söylenebilir.

Astroloji farklı eğitim, sosyo-ekonomik düzeye sahip her yaş grubundan insanın yöneldiği pratiklerden biridir. Gazetelerin astroloji sayfaları da bu ilgiye paralel olarak düzenli ve düzensiz bir kitle tarafından okunur. Kimi yaşamını

yıldızlara, yıldız fallarına göre ayarlayacak kadar ileri giderken kimi öylesine okuyup geçer ve anlamlandırmaz. “Fala inanma falsız da kalma” gibi yaygın bir inanışa benzer şekilde bugün burcunu bilmeyen kimseye rastlamak pek mümkün gözükmemektedir. Basit bir eğlence, rahatlama aracı olduğu sürece sorun yaratmıyor görünen astrolojiye yapılan maddi manevi yatırımlar onu zararsız bir pratik olmaktan çıkarmakta bu ilgi insanlara zaman ve para kaybı olarak dönmemektedir.

SONUÇ

Popüler kültür ürünlerinin etkinlik alanı çok geniştir. Farklı eğitim, gelir düzeyi ve sosyo-ekonomik statüye sahip pek çok insan bu ürünlerin tüketim sürecine katılır. Popüler kültür ve popüler kültür ürünlerinin içinde olduğu topluma dair önemli ipuçları verdiğiinden yola çıkarak hazırlanan çalışmada popüler kültür ürünü olarak astroloji ve gazetelerin astroloji köşeleri ele alınarak incelendi.

Kaynağı çok eski inançlara dayanan, tarihsel süreç içinde pek çok amaçla kullanılan ve her toplumda ilgi gören astroloji zaman içinde geçirdiği değişimlerle folklorik doğasından uzaklaşarak pazarda üretilen ve pazarlanan kültür yerine taşınmıştır. Tüm popüler kültür ürünleri gibi günlük hayatımızın içine kadar sokulan astrolojinin gazeteler, dergiler, televizyon kanalları gibi tüm kitle iletişim araçlarında karşımıza çıktığını görürüz.

Bir fal türü olan ancak zamanla gelişip apayrı bir alan haline gelen yıldız falının toplumda bu denli ilgi görmesinin, hemen herkesin burcunu, genel özelliklerini bilmesinin, yıldız falı ile yaşamını yönlendirecek kadar inanıp güvenenlerden yarım bir inançla bağlı olanlara kadar herkesin az çok ilgili olmasının bazı temel nedenleri vardır elbette. Bu nedenleri araştırdığımızda karşımıza insanda bulunan bazı temel ilgi ve eğilimler çıkar. Bunlar arasında geleceği bilme arzusu, merak, çaresizlik ve günlük yaşamın sıkıntılarında bunalma gibi nedenleri sayabiliriz.

Çalışmamızda öncelikle yıldızfalı gibi pratiklere kaynak oluşturan batıl inançların kökenleri araştırıldı, astrolojinin doğuşu ve eski toplumlardan bu yana izlediği gelişim çizgisi ele alınarak Türk toplumunda sahip olduğu yer değerlendirildi. Çalışmamızda ortaya çıkan, ilkel olsun olmasın tüm toplumların bu tip inançlara ve bu inançlardan türeyen pratiklere yer verdiğidir. İnsanlar her çağda, çoğu zaman kaynağını, oluşum süreçlerini bilmeden çeşitli inançlara sahip olmuşlardır. Zaman içinde dönüşümlere uğrayarak bu inançlar yaşamlarındaki önemlerini korumaya devam etmiştir.

İnsanı büyü, fal gibi pratiklere yönelten nedenlerden en önemlisi geleceği bilme isteği. C. F. Kettering'in dediği gibi "hepimiz geleceği merak ediyoruz çünkü yaşamımızın kalanını orada geçireceğiz". İnsanlar geleceğe dair bir şeyler duymak istiyorlar. Astroloji de insanların bu isteğine yanıt veriyor. Küçük bir fincan içinde kalan telveden kendisine, hayatına dair bir şeyler duyma eğiliminde olan hiç de azımsanamayacak büyüklükte bir kitlenin astroloji gibi kimi zaman bilim olarak da kabul edilen bir alana ve kehanetlerine ilgisiz kalması pek mümkün değil. Kehanetle, falla, burcu aracılığıyla kendisine dair bir şeyler duyma arayışında çoğu zaman duyduklarının gerçeklikle bağlantısı ilgilendirmiyor kişiyi.

Çalışmamızda astrolojinin popüler kültür ürünlerinin genel niteliklerini taşıyıp taşımadığı sorusuna, yapılan niteliksel araştırma ile cevap bulunmaya çalışılmıştır. Astroloji üzerine yazılmış yerli ve yabancı kaynaklar incelendiğinde bu kaynaklarda astroloji ile ilgili verilen bilgilerin varolan

düzeni, egemen kültürü destekleyici işlevi olduğu görüldü. Astrolojinin verdiği bilgiler kurumsallaşmış ilişkileri, geleneksel rolleri pekiştirmekte yani varolan sınırları yeniden hatırlatarak belirginleştirmektedir.¹⁵

İmgesel alemin asıl amacı insan doğasında var olan eğilimleri ben'in (ego) sınır tanımazlığı içinde özgürleştirmektir. Kendini özgür hissetmenin bedeli yalnızca tüketmektir. Veya tüketim adıyla bir ödemeyi üstlenmektir. Böylece sizin için ustaca hazırlanmış bir alemde yolculuk edebilirsiniz. Gerçek yaşamın tüm sıkıcılığına, gerilimlerine, çelişkilerine rağmen yaşama arzusu durmadan körüklenir, medya tarafından (Güneş, 2001: 47). Bu arzunun en önemli dönüşümü olan tüketme eğilimi diğer kitle iletişim araçları gibi basın tarafından da desteklenir.

Gazetelerde astroloji ile ilgili yapılan haberler de içinde bulunduğumuz dönemin genel yapısına uygun biçimde tüketim alışkanlığını destekleyerek okurları maddi sarfiyata yöneltmektedir. Günün modasına, anlamına uygun biçimde astroloji modayla, bir takım özel günlerle bağdaştırılmakta “Astro-moda” “Burçlara uygun alışveriş rehberi” “Burcuna göre sevgililer günü hediye önerileri” gibi çarpıcı başlıklar altında daha çok satış, daha çok kar amaçlayan endüstrilere de hizmet edilmektedir.

¹⁵ Çalışmamızın “Popüler Kültür Ürünü Olarak Yıldız Falı” bölümünde astrolojinin aile yaşamının gerektirdiklerini karşılamak için kişilerin, özellikle kadınların kendi özel gereksinim ve ihtiyaçlarını unutup geleneksel rolleri benimsemesinin gereğini ifade eden Scognamillo'nun “Astroloji ve Yıldızbilim” kitabından verilen örnekleri hatırlamak yararlı olacaktır.

Çalışmamızın konusunu oluşturan günlük gazetelerin astroloji köşeleri, hatta astrolojiyle ilişkisi olmadan kaynağı belirsiz yargılarda bulunan burç köşeleri en çok okunan köşelerindedir. Bu köşelerde yer alan öngörü ve kehanetlerin hemen hepsi asılsız temellerle oluşturulmuş ve gerçekle uzaktan yakından bağlantısızdır. Buna rağmen yıldız falı köşeleri her gün pek çok insan tarafından takip edilir. Gazetelerin astroloji köşelerinin farklı özellikleri olan bir okur-kitlesine sahip olduğu söylenebilir. Kendisini burcuyla özdeşleştiren, yaşam tecrübeleri ve gündelik yaşamdaki rollerini buna göre ayarlayan bireylerden bu köşeleri okuyup geçen ve anlamlandırma yoluna gitmeyen okurlara kadar geniş bir okur-kitle değişen aralıklarla ilgi göstermekte bu sayfalara.

Astrolojinin gördüğü ilginin nedenleri ve boyutları ile ilgili bilgi edinebilmek için gerçekleştirilen niceliksel çalışma kapsamında üniversite öğrencilerine anket uygulanarak sonuçları değerlendirildi. Gazetelerin astroloji sayfalarının nasıl hazırlandığını, astrologların mesleklerine bakış açılarını değerlendirebilmek içinse çeşitli gazetelerde astroloji köşelerini yazan astrologlara anket uygulandı.

Araştırmamız kapsamında yaptığımız ankette ortaya çıkan insanların pek çoğunun yıldız falına duyduğu yarım ve kararsız inançtır. Bu çok önemli bir bulgudur. Çünkü bir şeye tam ve sağlıklı olmasa da bir inanç duyuyorsanız ona olan ilginizi devam ettirir, ulaşabildiğiniz zamanlarda takip edersiniz. İnsanların çoğunun yaptığı budur. “Acaba ne yazıyor” diye basit bir

merak duygusu ile gazetede ki astroloji köşesine göz atar. Pek çok insanın bu sayfaları, duyduğu kararsız ve yarım inançla takip etmesi bu sayfa ve köşeleri pek çok gazete köşesinden daha çok ilgi görür hale getirir.

Astrolojinin gördüğü ilgi zaman içerisinde artarak astroloğu meslek haline getiren insanlara kazanç kaynağı olmuştur. Yorumsal bir sanat, popüler bakışla bir fal çeşidi olan astroloji, astronomiye dayanarak bilimsel temelleri olduğunu iddia etmektedir. Araştırmaya katılan astrologlar yıldız falı diye bir fal çeşidi olduğunu kabul etmeyerek astrolojinin yıldızlarla ilgilenen bir bilim olduğunu ileri sürmüşlerdir. Astrologluk yapan kişilerin genelde geniş hayal gücüne sahip oldukları söylenebilir. Her ne kadar gezegen hareketlerine, ve bu alanda belirlenen bazı temel kurallara dayansa da okurlara hem gerçek gibi görünecek şeyler söylemek, hem de inandırıcı olmak geniş bir düşünme gücü gerektirir.¹⁶ Nitekim insanları geleceği görebileceğinize inandırmak geleceği görmekten daha kolaydır. Yapılan şey kendini uzman olarak kabul ettirmektir.

Yaptığımız ankete katılan beş astroloğun dördünün yüksek okul mezunu olduğu görülmektedir. Nitekim okur kitlesine örnek oluşturan ve çalışmamıza katılan üniversite öğrencilerinin de astroloji ile ilgilenme düzeyinin azımsanamayacak boyutta olduğunu görmüştük. Anket uygulanan

¹⁶ Gazetelerde astroloji haberlerini yazanların eş, iş seçiminden, çocuk yetiştirmeye, burçların moda, diyetler, alışveriş tarzı üzerindeki etkilerinden, zengin olmakla, dindarlıkla ilişkilerine kadar her tür konuda gerçekliği kuşku götürmez bilgiler veriyormuşçasına her tür konuya yer verdikleri görülür. 08.08. 2004 tarihli Hürriyet Gazetesinde “Adam Olacak Çocuk Burcundan Belli Olur” başlıklı yazıda çocuklar burcuna göre ayrılarak karakter tahlili yapılmış, arkadaş seçiminde seçeceği mesleğe kadar tercihleri üzerinde sahip olduğu burcun yarattığı etkiler uzun uzun anlatılmıştır.

öğrencilerin yaklaşık üçte biri astroloji ile ilgili ortalama bilgi düzeyine sahiptir. Yine katılımcıların üçte biri astrolojiye inanmakta, gazetelerde yıldız falı köşelerinin yer almasını doğru bulmakta ve bu köşeleri okumaktadır. Buradan astrolojinin eğitim düzeyi yüksek insanlar arasında da azımsanamayacak oranda takip edildiği sonucunu çıkarmak mümkündür.

Ankette bu köşeleri okuduğunu belirten çoğu katılımcının eğlenme amacının ön planda olduğunu belirttiğini, bu yorumlara inanma ve yaşamını buna göre yönlendirme düzeyinin daha düşük oranlarda kaldığını görürüz. Astrolojinin ilgi görme nedenlerine yönelik anketimizde bulunan sorular değerlendirildiğinde bu nedenler en çok tercih edilen nedenden en az tercih edilene doğru şöyle sıralanmaktadır:

-Sadece eğlenmek ve iyi vakit geçirebilmek için

-Günlük hayattaki sorun ve sıkıntılardan kısa süreliğine de olsa uzaklaşabilmek için

- Gelecekte olacakları öğrenmek için

-Bu köşelerde yer alan yorum ve öngörülere göre yaşamımı yönlendirebilmek için.

Bu köşelerin okunmasının en önemli nedeni eğlenmek ve iyi vakit geçirebilmektir. Tüm popüler kültür ürünleri gibi astrolojinin de insanları günlük hayatın sıkıntılarından uzaklaştıran, oyalayan yönü cezbedicidir. Düzenli ya da düzensiz okur-kitleye sahip günlük burçlar, horoskop vb. köşeler gazetelerin vazgeçilmezleri arasındadır.

Ankete katılan ve astroloji ile ilgili görüş belirten insanların pek çoğu gazetelerde yer alan günlük burç yorumlarına inanmadığını ancak astrolojiye ve burçların genel özelliklerine inandığını belirtmektedir. Bu düşünceye günlük yıldız falı köşelerinde birkaç satır yorum yer alırken astrolojinin her bir burcun genel özellikleri, güçlü ve zayıf yönleri ile ilgili detaylı bilgiler vermesinin neden olduğunu düşünüyorum. Ne kadar çok yorum yapılır, tahmin yürütülür, genel yargılar dile getirilirse söylenenler arasında insanların kendilerine dair doğru olduğunu düşündükleri şeyleri yakalaması da kolaylaşmaktadır. Yapılan şey hemen herkese uyan belli şablonlarla ifade edilebilen yorumlarla umut dağıtma işidir.¹⁷

Genelde açık ve herkesin kendince yorumlayabileceği ifadeler kullanılır. Kendilerine dair en ufak bir ayrıntıyı yakalayan insanlar fallarının çıktığını düşünür. Bu nedenle astroloji ile uğraşan kişilerin söz ustası olması da gerekmektedir kuşkusuz.¹⁸ Çünkü astrolojinin başarısının, insan hafızasına bağlı bir yanı da vardır. İnsan belleğinde olumlu bir durumun kanıtı

¹⁷ 29 Mayıs 2004 tarihli Sabah Gazetesinin cumartesi ekinde verilen burç yorumlarına bakalım:

Koç: 2004 yılı Koçlar için çok olumlu geçecek.

Boğa: Boğalar eylül sonuna kadar en romantik etkileri alıyorlar.

İkizler: İkizler bu sene emlak ve aile konularında şanslılar.

Yengeç: Yengeçler çok çalışacaklar ancak gelecek için sağlam temeller atacaklar.

Arslan: Arslanlar aşk hayatlarında güzel bir döneme giriyorlar.

Başak: Bu yıl çok rahat bir yıl olacak. Büyük fırsatlar kapıda bekliyor.

Terazi: Ekim ayından sonra her açıdan aydınlık bir dönem başlıyor.

Akrep: Aşk hayatı çok parlak, evli olanlar bebek sahibi olabilir.

Yay: Bu sene kariyer açısından son on senenin en başarılı yılı olabilir.

Oğlak: Sene sonuna doğru kariyeriniz çok parlak.

Kova: Yakın bir gelecekte çok büyük bir kazanç elde edebilirsiniz.

Balık: Bu sene yaratıcı çalışmalar büyük kazanç getirebilir.

¹⁸ Astrologlar gazetelerde yer alan yıldız falı köşelerinde birkaç satırdan oluşan yorumlar yapmaktalar. Ancak bu kişilerin belli aralıklarla gazetelerde astroloji ile ilgili yapılan haberlerde detaylı yorumlar yaptıkları, hemen hepsinin astrolojik danışmanlıkta yapmakta olduğu düşünülürse söz ustalığının önemi ortaya çıkmaktadır.

olumsuzunkini her zaman gölgeler. Astrolojiyi doğrulayan örnekler yadsıyanlara göre çok daha belirgin olarak göze çarpar. Yıldız falının doğru çıkan yanları anımsanır yalnız.

Astrolojinin insanların iletişim kurmak için kullandıkları bir temel olarak da öne çıktığı söylenebilir. Pek çok sohbetin başlıca konularından biri haline gelen astroloji, hakkında bilgisi olsa da olmasa da insanların üzerine konuşmaktan keyif aldığı bir alandır. Tanıştıkları ya da ilişkide oldukları insanların kişiliklerini burçlarıyla bağdaştırmak, kişilikleriyle ilgili yorumlar yapmak, bundan yola çıkarak uyumlu ya da uyumsuz olduklarına karar vermek de sık rastlanılan alışkanlıklardan biri haline gelmiştir.

Astroloji geçmişten günümüze büyük ilgi görmüş, bu alanla uğraşanlar kimi zaman bilim adamı olarak değerlendirilerek saygı görmüş, kimi zaman eleştirilmiştir, üzerine yüzlerce sayfa yazılmış, günümüzde ise ticari bir şekil alarak çeşitli biçimlerde tüketime sunulmuştur. Peki nedir insanları bunca uğraştıran astroloji pratiğinin aslı?

Üzerine yaptığım bunca okumadan sonra astrolojinin en basit gerçekleri ortaya çıkarmak için saatlerce süren karmaşık bir işleme biçimi olduğunu söyleyebilirim, her ne kadar astrologlar yıldız falı kelimesine bile şiddetle itiraz ederek, astrolojinin fal değil bir bilim olduğunu iddia ediyor olsalar da bir sistem haline getirilmiş adeta bir tüketim aracına dönüştürülmüş her fal gibi yıldız falının da kesin gibi görünen tahminlere rağmen herkese her

zaman açık bir şans tanıyan mistik bir inanış, modern görünümlü bir fal olduğunu düşünüyorum. Gerçek ne olursa olsun hangi burçtan olduğunu bilmeyen, gazeteyi eline aldığında gözleri yıldız falı köşesine takılmayan, bu köşeyi sadece eğlence amacıyla da olsa okumadan geçmeyen insanların sayısı sanıldığından daha az.

Aklın ve bilimin egemen olduğu, teknolojiden maksimum yararlandığı bir çağda insanların hala gelecekleri ile ilgili bilgi edinebilmek, hayatlarını yönlendirebilmek için yıldız falı gibi temelde batıl inanç ürünü pratiklere umut bağlamaları düşündürücüdür. Ancak kurgu ile gerçeğin sıklıkla yer değiştirdiği bir zihinsel süreçte doğaldır ki bireyler de tutum ve davranışlarında imge ile gerçek arasında sıkışıp kalırlar. Yaşamın her anına egemen olan bir ikilem içindedir birey. Tüm çelişkileri eşzamanlı bir dünya üretir: Gerçek dünya ve imgesel dünya; içinde yaşadığımız dünya ve algıladığımız dünya. Zayıfta olsa bir umuda sarılmanın keyfi ile yanlışığına inandığı halde bir türlü vazgeçemediği pratiklere yaşamında yer verir. Bu doğrultuda yıldız falı gibi pratikler kendi doğrularını, bilimsellik iddiaları ile süsleyerek başka bir gerçeklik kurarlar.

Tüm pratikler gibi astroloji de insanlara hoşça vakit geçirttiği, gündelik yaşam ve rolleri üzerinde çok etkin olmadığı, özellikle de ticarileşerek gereksiz zaman ve para kaybına yol açmadığı sürece sorun yoktur. Bu noktada da önemli olan okur-kitlenin bilinç düzeyi ve kendisine sunulanı yorumlayış biçimidir. Bu tez daha önce üzerinde çalışılmamış bir

konuda katkı sağlayabileceği umuduyla niteliksel çalışmanın yanında konuya ilişkin dar alanlı ampirik bir çalışmayla bir görünüm sunmayı hedeflemiştir.

KAYNAKÇA

- Adorno, W. Thedor, *Minima Moralia*, İstanbul, Metis Yayıncılık, 2002
- Akay, Ali, *Kapitalizm ve Pop Kültür*, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2002
- Akyürek, Rüveyde, *Günlük Gazetelerin Magazin Eklerinin Biçim ve İçerik İncelemesi*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1985
- Alemdar, Korkmaz, *İletişim ve Tarih*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2001
- Alemdar, Korkmaz ve Erdoğan İrfan, *Popüler Kültür ve İletişim*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1994
- Algül, Hasan, *Popüler Basın: Star Gazetesi Örneği*, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003
- Anderton, Bill, *Life Cycles*, U.S.A, Llewellyn Publications, 1990
- Apaydın, Halil, “Burçların Dini Tutum ve Davranışlarla İlişkisi”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II*, S.3, 2004
- Arat, Reşid Ahmeti, *Eski Türk Şiiri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1965.
- Arthur Hugh, *Astrology*, Great Britain, Treasure Press, 1989
- Bahari, Bepin, *Fundamentals of Vedic Astrology*, U.S.A., Passage Press, 1992
- Barton, Tamsyn, *Ancient Astrology*, London, London and Newyork Publications, 1994
- Batmaz, Veysel, “Popüler Kültür Üzerine Değişik Kuramsal Yaklaşımlar”, *İletişim*, Sayı: 1, AİTİA Yayınları, 1981
- Başar, Zeki, *İçtimai Adetlerimiz-İnançlarımız ve Erzurum İlindeki Ziyaret Yerlerimiz*, Ankara, Sevinç Matbaası, 1972

- Benjamin, Walter, “Tekniğin Olanaklarıyla Çoğaltılabildiği Çağda Sanat Yapıtı”
Oluşum, Sayı: 12 Mart 1985
- Bell, Daniel, “*Modernizm ve Kapitalizm*”, *Partisan Review*, Sayı: 45, 1978
- Bigsby, John, “Popüler Kültür Politikaları”, s. 73-97, *Popüler Kültür ve İktidar*, Der. Nazife Güngör, Ankara, Vadi Yayınları, 1999
- Burke Peter, *Tarih ve Toplumsal Kuram*, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000
- Burke, Peter, “Popüler Kültür Tarihine Dolaylı Yaklaşımlar”, s. 201-221, *Popüler Kültür ve İktidar*, Der. Nazife Güngör, Ankara, Vadi Yayınları, 1999
- Büken, Gülriz, “Amerikan Popüler Kültürünün Türkiye’de Yayılışına Karşı Tepkisel Düşünceler”, *Doğu Batı*, S.(15) 2, s. 43-55, 2001
- Braesch, Suzel Fuzeau, *Cep Üniversitesi Astroloji*, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991
- Candan, Ergun, *Türklerin Kültür Kökenleri*, İstanbul, Sınır Ötesi Yayıncılık, 2002
- Curran, James, Sparks, Colin, “Basın ve Popüler Kültür”, s. 439-464, *Popüler Kültür ve İktidar*, Der. Nazife Güngör, Ankara, Vadi Yayınları, 1999
- Curry, Patrick, *Astrology in Modern England*, New Jersey, Princeton University Press, 1989
- Dellaloğlu, Besim, F., *Frankfurt Okulunda Sanat ve Toplum*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 2003
- Duvarcı, Ayşe, *Türkiye’de Falcılık Geleneği ve Bu konuda İki Eser*, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, 1987
- Erdoğan İrfan, *Pozitivist Metodoloji*, Ankara, Erk Yayıncılık, 2003
- Erdoğan İrfan, “Popüler Kültür: Kültür Alanında Egemenlik ve Mücadele”, s. 18-53, *Popüler Kültür ve İktidar*, Der. Nazife Güngör, Ankara, Vadi Yayınları, 1999

- Erdoğan İrfan, "Popüler Kültürde Gasp ve Popülerin Gayrimeşruluğu", *Doğu Batı*, S.(15) 2, s. 67-96, 2001
- Eyüboğlu, İsmet, Zeki, *Anadolu İnançları, Anadolu Mitolojisi, İnanç-Söylence Bağlantısı*, İstanbul, Geçit Yayınları, 1987
- Fiske, John, *Popüler Kültürü Anlamak*, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1999
- Freud, Sigmund, *Totem ve Tabu*, İstanbul, Sosyal Yayınları, 2002
- Garin, Eugenio, *Astrology in Renaissance*, Australia, Penguin Boks, 1990
- Gaguelin, Michael, *Neo Astrology-A Copernican Revolution*, Arkana, Penguin Group, 1991
- Geneva, Ann, *Astrology and the 17. Century Mind*, U.S.A., Manchester University Press, 1995
- Güngör Erol, *Batı Düşüncesindeki Büyük Değişme*, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1994
- Güngör, Nazife, *Popüler Kültür Ürünü Olarak Çizgi Roman Abdülcanbaz Örneği*, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1998
- Güngör, Nazife (Der), *Popüler Kültür ve İktidar*, Ankara, Vadi Yayınları, 1999
- Gürbilek Nurdan, *Vitrinde Yaşamak*, İstanbul, MetisYayınları, 2001
- Gürbilek Nurdan, *Kötü Çocuk Türk*, İstanbul, MetisYayınları, 2001
- Hançerlioğlu, Orhan, *İnanç Sözlüğü*, 1975
- Held, David, *Introduction to Classical Theory; Horkheimer to Habermas*, University of California Pres, 1984
- İnan, Abdülkadir, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi,1972
- Jay, Martin, *Diyalektik İmgelem*, Ara Yayınları, İstanbul, 1989
- Kenton, Warren, *Astrology*, U.S.A., Thames and Hudson Inc., 1989

- Kluska, Edward J., *Astrological Megatrends*, U.S.A., New World Books, 1996
- Küçük, Mehmet, *Medya, İktidar, İdeoloji*, Ankara, Ark Yayıncılık, 1999
- Lorie, Peter, *Batıl İnançlar*, England, A D Yayıncılık, 1997
- Malinowski, Bronislaw, *Büyü, Bilim ve Din*, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2000
- Malinowski, Bronislaw, *İlkel Toplum*, Ankara, Öteki Yayınevi, 1999
- Modleski, Tania, *Eğlence İncelemeleri*, İstanbul, Metis Yayıncılık, 1998
- Mutlu, Erol, "Popüler Kültürü Eleştirmek", *Doğu Batı*, S.(15) 2, s. 11-42, 2001
- Mutlu, Erol, *İletişim Sözlüğü*, Ankara, Ark Yayıncılık, 1994
- Oktay Ahmet, "Popüler Kültür ile Kitle Kültürü", *Varlık*, S.1012, Ocak 1992
- Oktay, Ahmet, *Türkiye'de Popüler Kültür*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1993
- Omarr, Sydney, *Astroloji ve Burçlar*, İstanbul, Epsilon Yayıncılık, 1999
- Oskay, Ünsal, "Popüler Kültürün Toplumsal Ortamı ve İdeolojik İşlevleri Üzerine", *A.Ü.S.B.F Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllığı*, A.Ü.S.B.F Yayınları, 1978
- Oskay, Ünsal, "Folk Kültürü, Popüler Kültür, Özgürleşim Beklentisini Dile Getiren Karşı Kültür", *Varlık*, S.1012, Ocak 1992
- Ostrander, Sheila, Schröder, Lynn, *Astrological Birth Control*, Englewood Cliffs, N.J. P Prentica-Hall, 1972
- Özbek, Meral, *Popüler Kültür ve Orhan Genbecay Arabeski*, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991
- Öztürk, Aysel, *Temel Astroloji*, İstanbul, Platform Yayıncılık, 2001
- Rae, Alexandre C., *Blöfçünün Rehberi: Astroloji ve Falcılık*, İstanbul, Tempo Yayınları, 1997
- Schaffranke, R., *Telepati: A Science of Future ARE Journal*, 5, (6),
- Scognamillo, Giovanni, Aslan, Arif, *Büyü*, İstanbul, Karizma Yayıncılık, 2002

- Scognamillo, Giovanni, Aslan, Arif, *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Fal*, İstanbul, Karizma Yayıncılık, 2002
- Scognamillo, Giovanni, *Astroloji ve Yıldızbilimi*, İstanbul, Karizma Yayıncılık, 2003
- Sezer, Şennur, *Osmanlı'da Fal ve Falnameler*, İstanbul, AD Kitapçılık, 1988
- Smaller, Laura Ackerman, *History, Prophecy and the Stars*, New Jersey, Princeton University Press, 1994
- Snodgrass Raymond, *Marksizm ve Edebiyat*, İstanbul, Adam Yayınları, 1990
- Sözen Edibe, "Popüler Kültür Retoriği: Sahiplik İçinde Yokluk, Rağbette Olma ve Sağduyu Bilgisi", *Doğu Batı*, S.(15) 2, s. 55-66, 2001
- Strauss, Claude, Levi, *Yaban Düşünce*, Yapı Kredi Yayınları, 1993
- Şener, Cemal, *Şamanizm*, İstanbul, Etik Yayınları, 2001
- Yalnız, Murat, *Aktüel Dergisi*, İstanbul, 2004
- Turgut, M.Hulusi, *Türkiye'de Bulvar Gazeteciliği*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1995
- Yaşar, Mesut, *Ekspresyon Olarak Kahve Falından Plastik Dile*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1996
- Yılmaz, Sıdika, *Günümüz Türkiye'sinde Gazete Okur İlişkisi*, İzmir, Ege Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1998

EK-1

Elinizdeki anket yüksek lisans eğitimi için hazırlamakta olduğum tez için hazırlanmıştır. Bu nedenle sorulara vereceğiniz yanıtlar çalışmanın güvenilir ve geçerli olması açısından büyük önem taşımaktadır. Soruları yanıtlamak için zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

1-Yaşınız:

2-Cinsiyetiniz:

3-Eğitim Durumunuz:

4-Medeni Haliniz:

5-Mesleğiniz:

6-Aylık Ortalama Geliriniz:

7- Astroloji ve yıldız falına inanırım.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

8- Astroloji ve yıldız falı ile ilgili bilgiye sahibim.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

9- Astroloji ve yıldız falı köşelerinin gazetelerde yer almasını doğru buluyorum.

a)Tümüyle katılıyorum b) Genellikle katılıyorum c) Kararsızım d) Genellikle katılmıyorum

10-Astroloji ve yıldız falı ile ilgili gazetelerde yer alan köşe ve sayfaları okurum.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

11- Günlük gazetelerde yer alan astroloji ve yıldız falı köşelerini sadece eğlenmek ve iyi vakit geçirmek için okurum.

a)Tümüyle katılıyorum b)Genellikle katılıyorum c)Kararsızım d)Genellikle katılmıyorum e)Tümüyle katılmıyorum

12- Günlük gazetelerde yer alan astroloji ve yıldız falı köşelerini günlük hayattaki belirsizlik, sıkıntı ve sorunlardan kısa süreliğine de olsa uzaklaşmak için okurum.

a)Tümüyle katılıyorum b) Genellikle katılıyorum c) Kararsızım d) Genellikle katılmıyorum e-Tümüyle katılmıyorum

13-Günlük gazetelerde yer alan astroloji ve yıldız falı köşelerini gelecekte olacakları öğrenmek için okurum.

a)Tümüyle katılıyorum b) Genellikle katılıyorum c) Kararsızım d) Genellikle katılmıyorum

14- Günlük gazetelerde yer alan astroloji ve yıldız falı köşelerinde okuduğum yorum ve öngörülerini dikkate alır bazen yaşamımı buna göre yönlendiririm.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

15- Astroloji ve yıldız falını gazetelerin dışında dergi, kitap ve internet gibi kaynaklardan da takip ederim.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

16- Astroloji ve yıldız falı ile ilgili yayınlara zaman ve para harcarım

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

17- Yıldız falına bakan astrolog ya da falcı statüsündeki insanlar fal baktırmaya veya astrolojik danışmanlık almaya giderim.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

18- İnsanları değerlendirirken burçlarının ne olduğuna önem veririm.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

19- Başka bir burçta doğsaydınız yaşamım daha farklı olurdu diye düşünürüm.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

20- Kaderci bir yapıya sahibim.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

21- Gelecekte olacakların yıldız ve gezegenlerin konumları aracılığı ile öngörülebileceğine inanırım.

a) Hiç b)Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

EK-2

Elinizdeki anket yüksek lisans eğitimi için hazırlamakta olduğum tez için hazırlanmıştır. Bu nedenle sorulara vereceğiniz yanıtlar çalışmanın güvenilir ve geçerli olması açısından büyük önem taşımaktadır. Soruları yanıtlamak için zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

ASTROLOJİ VE YILDIZ FALI SAYFALARINI HAZIRLAYANA YÖNELİK SORULAR

1-Yaşınız :

2-Cinsiyetiniz :

3-Eğitim Durumunuz :

4-Medeni Haliniz :

5-Mesleğiniz :

6-Aylık Ortalama Geliriniz :

7-Ne zamandan beri yıldız falı ile uğraşıyorsunuz?

8- Neden bu işi seçtiniz?

9- Astroloji ve yıldız falı ile ilgili herhangi bir eğitim, kurs vb. şeylere katıldınız mı?

10- Astrolojinin bilimsel temelleri olduğuna ve yıldız bilime inanıyor musunuz?

a-Hiç b- Çok az c- Orta derecede d- Oldukça fazla e- İleri derecede

11- İşinizle ilgili yayınları takip ediyor musunuz?

a- Her zaman b- Çok sık c- Bazen d- Çok nadir e- Hiç takip etmiyorum

12- Bu işi yapmak eğitim ve donanım dışında bazı kişilik özellikleri gerektirir diye düşünüyor musunuz?

- a) Hiç b) Çok az c) Orta derecede d) Oldukça fazla e) İleri derecede

13- Ne zamandan beri bir basın organında yazı yazmaktasınız?

14-Astroloji ve yıldız falı sayfalarını nasıl hazırlıyorsunuz?

15-Gazete ve dergilerde her gün düzenli olarak yayınlanan günlük burç yorumlarında kullandığınız bilgileri nereden alıyorsunuz?

16- Belli bir aralıkla aynı yorum ve öngörülerini kullandığınız oluyor mu?

- a) Her zaman b) Çok sık c) Bazen d) Çok nadir e) Hiçbir zaman
kullanırım kullanırım kullanırım kullanırım kullanmam

17- Bu sayfa ve köşeleri hazırlarken yorum ve öngörülerinizi okur kitlesinin beklentileri ve duymak istediklerine göre yönlendirdiğiniz ve kesin yorumlardan kaçındığınız oluyor mu?

- a) Her zaman b) Çok sık c) Bazen d) Çok nadir e) Hiçbir zaman

18- Yorumlarınızda olumlu ifadeleri daha büyük bir ağırlıkta mı kullanıyorsunuz?

- a) Her zaman b) Çok sık c) Bazen d) Çok nadir e) Hiçbir zaman

16- Belli bir aralıkla aynı yorum ve öngörülerini kullandığınız oluyor mu?

- a) Her zaman b) Çok sık c) Bazen d) Çok nadir e) Hiçbir zaman
kullanırım kullanırım kullanırım kullanırım kullanmam

19- Sizce yıldız falında kişilere söylenenler onların yaşamını yönlendirmede etkili oluyor mu?

- a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Çok nadir e) Hiçbir zaman

20- Siz gazete ve dergilerdeki astroloji ve yıldız falı sayfalarını ne sıklıkta takip edersiniz?

- a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Çok nadir e) Hiç takip
takip ederim takip ederim takip ederim takip ederim etmiyorum

21- Siz kendi yıldız falınıza göre yaşamınızı yönlendirir misiniz?

- a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Çok nadir e) Hiçbir zaman

22- Astroloji ve yıldız falı köşelerinin gördüğü yoğun ilginin sizce nedeni nedir?

22- Bu sayfa ve köşelerin basın organlarının haber verme amacına yönelik olmadığı halde yer verilme nedeninin kolay okunurluğu ve halk tarafından yoğun ilgi görmesi olduğunu düşünüyor musunuz?

23- Çalıştığınız yayın organı için hazırladığınız yıldız falı ve astroloji sayfaları için ne kadar ücret alıyorsunuz?

24- Çalıştığınız yayın organı dışında astrolojik danışmanlık yapıyor ya da yıldız falına bakıyor musunuz?

25-Eğer astrolojik danışmanlık yapıyorsanız bir ayda yıldız falına baktığınız kişi sayısı nedir?

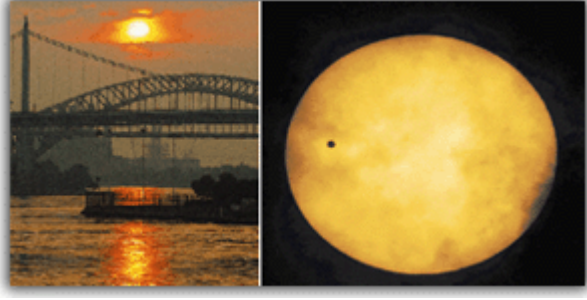
26- Astrolojik danışmanlık almaya ya da yıldız falına baktırmaya gelen birine ayrılan süre ortalama olarak ne kadardır?

27- Siz kendi yıldız falınıza baktırmaya başka bir astrologa hiç gittiniz mi?

28- Gelenlerin cinsiyeti hakkında bilgi verir misiniz?

29- Gelenlerin yaşları hakkında bilgi verir misiniz?

30- Yıldız falı baktırmaya düzenli olarak gelenler var mı?

Venüs geldi geçti

Venüs, Güneş ve Ay'dan sonra en parlak gezegen. Çobanyıldızı, Kervankıran, Zühre adlarıyla bilinen gezegenin Güneş'in önünden geçişi ABD'den de izlendi. FOTOĞRAF: AFP

Venüs, Dünya'yla Güneş'in arasından süzüldü. Yaklaşık 5 bin yıl içinde, 53'üncü kez gerçekleşen geçişi tüm dünyada milyonlarca kişi izledi. Kaçıranlar için bir dahaki geçiş, 6 Haziran 2012'de!

09/06/2004 (417 kişi okudu)

İSTANBUL - Venüs, 122 yıldan sonra Güneş'in önünden geçti. Yaklaşık 6 saat 12 dakika süren gökyüzü olayında Venüs, Güneş'in 33'te biri büyüklüğünde, koyu, küçük bir daire şeklinde görüldü.

En son 6 Aralık 1882'de güneşin önünden geçen Venüs, 122 yıl aradan sonra dün Türkiye saati ile 08.13'ten itibaren Güneş'in önünden geçmeye başladı. Saat 08.32 itibarıyla Venüs, Güneş üzerinde tamamıyla görülmeye başladı.

Geçiş için ise Türkiye'de ve tüm dünyada etkinlikler düzenlendi. Bakırköy Belediyesi ve İstanbul Kültür Üniversitesi (İKÜ), TÜBİTAK ve Avrupa Uzay Gözlemevi'nin desteğiyle Bakırköy Özgürlük Meydanı'nı uzay üssüne çevirdi. Ancak yağmur ve bulutlar nedeniyle geçiş, sınırlı gözlenebildi. Geçiş, İstanbul, Ankara ve Çanakkale üniversitelerinin gözlemevleri ile ODTÜ'den de izlendi. Yüzyıl Işıl Eğitim Vakfı tarafından (YIEV) kurulan 'YIEV Nahum Gözlemevi' açılışını Venüs geçişiyle yaptı.

Merkür ve Venüs'ün farkı

Venüs geçişi, teleskobun icat edildiği 1610'dan bu yana 1631, 1639, 1761, 1769, 1874 ve 1882 yıllarında gerçekleşti. Bir dahaki geçiş, sekiz yıl sonra 6 Haziran 2012 tarihinde, bir sonraki ise 105.5 yıl sonra 11 Aralık 2117'de olacak. MÖ 2000-1882 arasında 4 bin 882 yıl boyunca 52 Venüs geçişi gerçekleşti. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü'nden astronom Dr. Hasan H. Esenoğlu, "Gezegen geçişleri sadece güneş ile dünyanın arasında kalan Merkür ve Venüs için söz konusu" dedi.

Zühre, Çobanyıldızı, Kervankıran

- Neredeyse Dünya'yla aynı büyüklükte olan Venüs'te yüzey sıcaklığı 470 derece. Yüzey büyük oranda lavdan oluşuyor. Gezegen kalın bir bulut tabakasıyla kaplı.
- Tüm diğer gezegenlerin aksine Venüs doğu-kuzey yönünde hareket ediyor, yani Güneş, Venüs'te kuzeyden doğuyor.
- Venüs'ün uydusu yok.
- Güneş ve Ay'dan sonra gök-yüzünde görülen en parlak gezegen. Başka adları da var, Çobanyıldızı, Kervankıran, Zühre gibi...
- Yüzyılın gök olayı olarak adlandırılan geçiş, en iyi Avrupa, Afrika ve Ortadoğu'dan izlendi. Asya ve Amerika'dan da görüldü.
- Antik Yunan'da Venüs tanrıça Afrodit ile ilişkilendiriliyordu. Dişi gezegen olarak tanımlanan Venüs aşkın simgesi oldu. Astrolojiye göre Venüs'ün geçişleri, adalet ve iyileşme dönemleri. Maya Takvimi ise Venüs'ün 2012 yılındaki bir dahaki geçişinde son buluyor.

Garson, bir falcı lütfen!

Sanatseverlerin buluşacağı bir mekânın hayalini kurarken 'fal kafe' sahibi olan Ritüel'in sahibi Ayhan Şahin, "Sanatla ilgilenenler de fala ilgi duyuyor" dedi. Amatör falcı Yavuz Utku, kendini animatör olarak görüyor. FOTOĞRAF: EMRE BOZTEPE
FOTOĞRAF: VAHAP ŞATIR

Fala rağbet öylesine arttı ki İstiklal Caddesi'ndeki Ayhan Işık Sokak falcılar sokağına döndü. Sokaktaki sekiz kafede çalışan 60'ı aşkın personel, müşterilerin falına bakmaya yetişemiyor

30/12/2003 (246 kişi okudu)

EMRE BOZTEPE

İSTANBUL - Fal ve büyü gibi mistik unsurların sanatçılar, işadamları, hatta politikacılarca kabul görmesiyle birlikte fal bakılan mekânlar açılmaya başladı. Bu akımın sonucu olarak İstiklal Caddesi'ndeki Ayhan Işık Sokak, falcılar sokağına döndü. Sokakta bulunan sekiz kafedeki 60'ın üzerinde çalışan, muhtelif zamanlarda fal bakıyor. Öyle ki sokağın köftecisi bile formatını değiştirip 'fal cafe' yapmış.

Sokağın girişinde solda kalan Ritüel Kafe'nin hikâyesi hayli ilginç. Ritüel'i edebiyatçıları ve sanatseverleri bir araya getirmek amacıyla açtığını söyleyen işletme sahibi Ayhan Şahin "Bizi şartlar zorladı" diyerek şunları anlatıyor: "Biz açacağımız kafeyi tasarlarken edebiyatla, şiirle ilgilenen kişilerin, sanatçıların ve sanatseverlerin etkileşim halinde olabileceği bir yer düşündük. Geçmişte Orhan Kemal'lerin, Atilla İlhan'ların bir araya geldiği 'İkbal Kahvesi' diye bir mekân vardı. Biz de Ritüel'i 2000'li yılların 'İkbal Kahvesi' yapmayı amaçladık. Bunu başaracağımdan çok ümitliydim. Aslında kısmen de olsa bu etkileşimi sağladık. Ancak sonuçta biz ticari bir müesseseseyiz ve bunun ticari karşılığını almamız gerekiyordu. Ne yazık ki bunu başaramadık. Diğer mekânlara göre çok küçük bir meblağ kazanmayı hedefledik ama, o bile olmadı, iflasın eşiğine geldik.

'Sanatla ilgilenen yok'

Altı ay boyunca 80'e yakın organizasyon yaptık. Ancak bunun maddi karşılığını alamadık. Türk edebiyatının önemli yazarlarından Mahir Öztaş'ı davet ettik, o akşam Galatasaray-Fenerbahçe maçı vardı, bir müşteri bile gelmedi. Oysa şu anda milli maç akşamları bile fal baktırmaya gelen müşteriler oluyor. Bence toplumun sanat yerine fal, büyü gibi mistik unsurlara yönelmesinin altında tüketim toplumunun getirisi olarak, bireyin kendisini yalnız ve edilgen hissetmesi yatıyor. İnsanlar falda kendi hikâyelerini gördüğünden, fala, sanattan daha fazla değer veriyor. Ayrıca sanatla ilgilenenler dahi fala merak duyuyor. Eski müşterilerimizden birçoğu gelip fal baktırıyor."

En büyük rağbet kadınlardan

Ritüel Kafe'de boş zamanlarında kahve ve tarot falı bakan Yavuz Utkun, kendini insanları eğlendiren bir animatör olarak görüyor. Utkun, insanların ruh haline göre telkin verdiğini, çok keskin yorum yapmadığını belirterek, "Buraya eğlenmeye gelen insana eğlenceli şeylerden, sorunlarına çözüm bekleyen insanlara çözümleri yaratabilecekleri koşullardan bahsediyorum. Kısacası bir tür telkin uyguluyorum" diyor. Müşterilerinin çoğunun eğlence için fal baktırdığını söyleyen Utkun, farklı sosyal statülerden müşterisi olduğunu, sürekli gelen bir grupta yüksek lisans eğitimi alan üç nükleer fizik ve bir iktisat öğrencisi olduğunu belirterek ekliyor, "Müşterilerimin yüzde 80'i bayan."

Özkan: Zayıflık belirtisi

Psikiyatr Prof. Dr. Sedat Özkan, fal, büyü, astroloji gibi kavramların hepsinin bilimsellik dışı ve gelişmemişlik göstergesi olduğunu belirtti. İnsanların fala rağbet etmesinin üç temel sebebi bulunduğunu belirten Özkan şunları söylüyor: "Birincisi toplumdaki genel gidişat, sorunlar, çatışmalar, yılgınlık, belirsizlik ve kontrol edilebilirlik arttıkça, insanların kaderleri üzerinde etkide bulunabileceklerine olan inançları azaldıkça, insanlar fal ve büyü gibi şeylere yöneliyor.

İkinci etken kişisel faktörlerdir. Özgüvensiz, depresif karakterli, mutsuz, geleceği ile ilgili karamsar olan, inisiyatif ve sorumluluk almaktan kaçınan, üretmeyen, pasif karakterli yalnızlaşan kişiler fala başvurur. Üçüncü etken ise piyasa faktörleridir. İnsanların zayıf yönlerinden yararlanıp fal, büyü gibi gerçekdışı şeyleri kullanarak insanları kandıran kişiler hep olmuştur."

Boran: Fal baktırmayın

Astrolog Yasemin Boran, insanların geleceğe ait yoğun endişeler

içinde olduğu ve kendilerini nelerin beklediğini bilmediği dönemlerde fal, büyü, medyum gibi yöntemlere başvurduğunu, ancak bunun sağlıksız bir durum olduğunu söyledi:

"Kahve fincanı aracılığıyla karşıdakinin bilinçaltıyla bağ kurulması mümkündür. Ancak bunun tutarlılığı tartışılır. Bilgisiz, şuur düzeyi düşük kişiler, kendi bilinçaltındaki birtakım sıkıntılarını karşısındakine yansıtabilir. Falcı ile fal baktıran kişi arasındaki bağ, psikolog ile hasta arasındaki ilişki gibidir. Türkiye'ye tarotu getiren kişi olarak, tarot falı baktırılmasını kesinlikle tavsiye etmiyorum. Tarottaki evrensel semboller, kişinin bilinçaltını uyarıp harekete geçirir, bu durum sonucu insan geleceğiyle ilgili kararları, akıl ve mantık aracılığıyla değil bilinçaltının baskısıyla alır."

İşimiz falcılara kalmış

[Funda Özkan](#)

22/12/2001 (181 kişi okudu)

Ankaralı medyum Recep Kaplan bakın ne diyor: "Kemal Derviş, Türkiye'ye geldikten 15 gün sonra beni çağırdı. Uzun uzun Türkiye üzerine sohbet ettik."

Tempo dergisinin haberinde, medyum Recep Kaplan, müşterileri arasında Mesut Yılmaz ile Tansu Çiller'in de bulunduğunu iddia ediyor.

Eski mesai arkadaşım, Tempo'nun Yayın Direktörü Kerem Çalışkan'dan rica ettim, medyum Recep Kaplan'ın telefon numarasını bana buldu.

Recep Kaplan, Kemal Derviş ile 4-5 defa görüştüklerini söylüyor. Yüze, suya bakarak 'yorumlar' getirmiş, hatta telefondaki sesteki karakter analizi yapmış.

Medyum Recep Kaplan'la telefonda konuşurken, Kerem Çalışkan haber verdi:

"Kemal Derviş'in özel kaleminden tezkip geldi, 'Böyle bir görüşme olmadı' diye."

Medyum Recep Kaplan, "Tabii ki yok diyecekler. Biz görüşürken, özel kalem yanımızda değildi ki" diyor ve devam ediyor:

"Çöpçüden, başbakana kadar herkes gelir bize. Ama nedense hepsi inkâr eder."

Yıllarca ABD'de yaşayan Kemal Derviş, Ankaralı medyumunu nereden bulmuş?

Recep Kaplan, "Türkiye'ye geldiğinin haftasında ben kendisine ulaşmaya çalıştım, başaramadım. Bir hafta sonra da ismini vermeyeceğim bir emniyet yetkilisinin aracılığıyla Kemal Derviş beni aradı" yanıtını veriyor.

Daha ilk görüşmelerinde medyum Recep Kaplan, Kemal Derviş'e demiş ki: "Ekonomik paket tutmayacak. Bir kere kendinize hefef koyduğunuz süre çok kısa. Tek başınıza bir şey yapamayacaksınız. Sizin başarılı olabilmeniz ve krizin de bitmesi için hükümetin istifa etmesi gerekiyor."

Sonra merhum Turgut Özal'dan örnek vermiş. Koşulların, Özal'ın koşullarına benzemediğini anlatırken, bir de eklemiştir:

"Sizin önünüz, Turgut Özal'ınki gibi açık olmayacak."

Kemal Derviş de, astrolojiye inandığını, yurtdışında çok daha yaygın yapıldığını söylemiş.

Medyum Recep Kaplan 'seanslarının' hepsini, Kemal Derviş'in Türkiye'ye geldiği ilk günlerde kaldığı Hilton Oteli'nde gerçekleştirdiklerini belirtirken, Ankara Kalesi'ndeki Washington Lokantası'na birkaç kez davet ettiğini ancak Kemal Derviş'in kabul etmediğini söylüyor. Bu ısrarlı davetin nedeni mi?

"Kendisiyle görüştüğümün görüntülenmesini sağlayacaktım" diyor.

Çiller ve Yılmaz

Medyum Recep Kaplan'ın meğerse siyasetçi müşterisi epey kabarıkmiş. Meşhur siyasetçi sınıfından ilk defa Turgut Özal'la görüşmüş. Sonra siyaset dünyasında namı yürümüş.

'Kimi milletvekili adayı, büyükşehir belediye başkan adayı yapayım' diye sormaya gelenler, siyasi geleceğini merak edenler kapıya dizilmiş.

ANAP lideri, Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz ile geçmiş bakanlıkları ve başkanlıkları döneminde defalarca buluşmuşlar. Ve bu buluşmaların hepsi Mesut beyin konutunda olmuş. Ancak uzun yıllardır görüşmüyorlarmış.

Medyum Recep Kaplan'ın kapısını DYP lideri Tansu Çiller de sık sık çalarmış. Ankaralı medyum, "Üç hafta önce Tansu Çiller'in müşterim olduğumu açıkladığım için beni mahkemeye verdi ama ısrarla iddia ediyorum ki şu an siyasette en şanslı kişi olarak Tansu Çiller'i görüyorum."

Peki Ankaralı medyum niye durup dururken

'müşterilerinin' adlarını deşifre ediyor:

"Son günlerde medyumlara, şarlatan, dolandırıcı, sahtekâr ithamları çok sık gelince, kanıma dokundu."

Ve devam ediyor:

"Bugün Mesut Yılmaz, hükümette. Alın şu adamı her hangi bir suçtan diyebilir. Ben bunları söyleyerek, risk alıyorum."

Gördüğünüz gibi bizler, 'pozitif bilimin' gereklerini yerine getirerek krizden kurtulacağımıza inanmaya devam edelim. Siyasetçiler ise 'Fala inanma, falsız kalma'nın peşinde gitsinler.

Çillerlerin falcı merakı

Siyasetçiler arasında fala en fazla meraklı olanların başında Tansu hanımın geldiğini biliyoruz. Tarih 8 Aralık 1995. Genel seçim öncesi, Diyarbakır'da miting otobüsünün üstünde Tansu Çiller vatandaşlara hitap ediyor. Hemen ensesinde esmer, posbıyıklı pek kimsenin tanımadığı bir kişi.

Sonradan bu kişinin falcı Hasan Yentürk olduğu ortaya çıkmıştı. Falcının, 'Pişkin Ömer' lakabıyla siyaset dünyasında yer edinen, o zamanki DYP milletvekili Ömer Bilgin'in genel başkanına verdiği bir çeşit hizmet olduğu anlaşılmıştı. Malum, Tansu hanım gibi eşi Özer Çiller de fala düşkün. Özer Çiller de, Ömer Bilgin'in bu hizmetinden fazlasıyla memnun kalıyor.

Ancak falcı Hasan örneklerine çok rastladığımız gibi suçüstü yakalansa bile inkâr etmeyi tercih ediyor ve Tansu Çiller'i hiç tanımadığını söylüyordu. Ve kendisini de telepatist olarak nitelendiriyordu.

Gezegener de AKP demiş!

07/11/2002 (1270 kişi okudu)

RADİKAL - İSTANBUL - Krizlerden bezgin, işsiz, parasız bir ülke, 3 Kasım'da sandık başına gitti. Aynı anda gökyüzü: Merkür, Venüs, hatta Mars, hatta Ay enerjileri harekete geçmiş. Satürn Ay'ın üstünde, transit geçiş yapıyor... Astroloji dilinde bunlar sürpriz demek. Sürprizse AKP!

Astrolog Yasemin Boran'a göre Türkiye 'yükselişte' ancak dikkat gerektiren kritik dönemler var.

Altın Işık Astrolojik Araştırmalar Derneği'nin kurucusu Yasemin Boran, derneğin Park Residence'daki 4. yıldönümünde, seçim sonuçlarını yorumladı. Boran'a göre Türkiye artık yükselişte ama astrolojik açıdan dikkat edilmesi gereken noktalar var: "Hükümetin kurulacağı gün çok önemli. 20 Kasım'da Ay, 4 Aralık'ta da Güneş tutulması var. Tutulmalar arasındaki süreçte hükümet kurulması AKP ve Türkiye'nin koşullarını zorlaştırabilir."

Akreplerin tasfiyesi

Yıllar sonra kurulan iki partili Meclis, astrolojik açıdan siyasetteki Akreplerin tasfiyesi olarak yorumlanabilir! Süleyman Demirel, Tansu Çiller, Mesut Yılmaz, Necmettin Erbakan Türk siyasetindeki ünlü akreplerin ilk akla gelenleri...

İktidar partisinin lideri Recep Tayyip Erdoğan Balık, tek muhalefet partisinin genel başkanının burcuysa Yengeç. Erdoğan'ın da doğum haritasını inceleyen Boran "Duyguları çok yoğun. Ama duyguları üzerinde disiplin kurabiliyor. Sıra dışı biri" dedi. Boran'a göre Yengeç Baykal'da yüksek potansiyeli enerji var. Kendi içinde çatışmaları olan Baykal bunu ortaya koymuyor. Satürn disipline ediyor. Zihinsel faaliyetleri sistematik.

Bir de Türkiye'yi bekleyen kritik dönemler söz konusu: "Şubat ayında patlamalar var. Bu savaş demek. Türkiye savaşçı olduğu için burada yerini alacak ama sonuçları olumlu olacak. 2003 Haziran'ı da kritik olarak görünüyor. Bu Kasım ayına kadar sürebilir."

Satürn'den yılbaşı ziyareti

25/12/2003 (97 kişi okudu)

Güneş sisteminin gözlenmesi en güzel halkalı gezegeni Satürn, 31 Aralık gecesi dünyaya en yakın konumda olacak. Karşılaşma anında Satürn, mavi gezegene 1.2 milyar kilometre yaklaşacak.

Ankara Üniversitesi Astronomi Araştırma Topluluğu'nun verdiği bilgiye göre Satürn, 30 yılda bir geldiği karşılaşma konumunu 31 Aralık'ta gerçekleştirecek. Gökyüzü meraklılarının bir ay boyunca gözleyebileceği, dünyanın yaklaşık 10 katı büyüklüğünde ve Güneş'e uzaklığı bakımından altıncı sırada bulunan Satürn, şu anda gökyüzünde görülebilecek en parlak halde bulunuyor. Satürn halkaları her zaman görünümü açısından iyi bir eğimde olmazken, dünyaya en yakın konumunda halkalar eğik olacağından muhteşem bir görüntü oluşturacak. Güneş'in batımıyla doğacak ve Güneş'in doğumuyla batacak olan Satürn'ün yaklaşık ortalama uzaklığı 1.5 milyar kilometre olup, karşılaşma anında bu uzaklık 1.2 milyar kilometreye kadar inecek.

Satürn, dünyaya en son 1973 yılının aralık ayında bu kadar yaklaştı. Bundan sonra ise 2034 yılının ocak ayında Satürn, dünyaya en yakın konuma gelecek.

Ankara Üniversitesi Astronomi Araştırma Topluluğu, gökyüzü avcılarını 30 yılda yaşanabilen bu gök olayı için 31 Aralık gecesi Ankara Üniversitesi Ahlatlıbel Gözlemevi'ne davet etti. Havanın kapalı olması halinde slayt gösterisinin, açık olması durumunda ise teleskopla gözle yapılabileceğini belirten topluluk, katılmak isteyenlerin önceden rezervasyon yaptırmalarını istedi.

Gökyüzü tutkunları 31 Aralık gecesi, Satürn'ün yanında Ay'ı yarım ay konumunda, Venüs ve Jüpiter'le birlikte gözlemleyebilecek.

'KEHANETLERE İNANMAYIN'

Bu arada topluluk, Satürn'ün bu yaklaşması için astrologların bulunacağı olumsuz kehanetler için şu uyarıda bulundu:

"Satürn, astrologların favori gök cismi olduğu için getireceği felaketler hakkında bol bol yorum yapmaktadırlar. İddiaları, bu gök olayının insanları olumsuz etkileyeceği yönündedir. Bu astrolojik kehanetlerin sağduyunun zerresini içermediğini söylemeye gerek dahi yoktur. En iyisi bunları hiç dinlememektedir. Gezegenlerin yörüngelerindeki hareketlerinin, yaşamımızı etkilemesi için herhangi bir neden yoktur."

Satürn bugün yanı başınızda

31/12/2003 (120 kişi okudu)

AA - ANKARA - Yeni yıla girerken muhteşem bir astroloji olayı izlemek isteyenlere gereken tek şey; küçük bir teleskop. Satürn, bu gece Dünya'ya 1.2 milyar kilometre yaklaşarak en yakın konumda olacak. Bu karşılaşma 30 yılda bir gerçekleşiyor. Dünya'dan yaklaşık 10 kat büyüklükte olan 'halkalı

gezegen', bir ay boyunca gökyüzünde 'en parlak' konumunda izlenebilecek. Güneş sisteminin ikinci büyük gezegeni 2034 yılında bu kadar net görünecek.

Gökyüzü meraklıları Satürn yanında Ay'ı yarım ay konumunda, Venüs ve Jüpiter ile birlikte gözlemleyebilecek.

Hangi burçtansınız?

Zeki Coşkun

01/03/2002 (626 kişi okudu)

Onat Kutlar, çalıştığı reklam ajansına sekreterlik başvurusunda bulunan adayın eğitimini, deneyimini daha sonra kişisel ilgi alanlarını sormuş. Astronomi yanıtını veren aday ötekileri eleyip işe alınmış. Bir süre sonra anlaşılmış ki, sözü edilen ilgi astronomi değil, astroloji. Sekreter tüm ajansın falcısı olarak hayli ilgi ve sempati yaratmış, işe yaramış.

Burçlar âleminin bizde henüz bugünkü gibi popüler olmadığı, 20 yıl önce yaşanan olayın benzeri şimdilerde astroloji alanında yaşanıyor. 2 bin yıldır güneşle yıldızlar arasındaki uzaklığın değiştiğini, bu nedenle de burçların birer basamak kaydığını öne süren Alman astrolog Regine Wachsmuth'un iddiası bu âlemde 'şok etkisi' yaratmış.

Düşünsenize, kendinizi koç sanıyorsunuz ama aslında balıksınız. Günlük, haftalık, aylık halinize, falinıza göre iş, güç, para, aşk vb. hayat rotanızı izlemeye uğraşıyorsunuz. Ama referans olarak baktığımız haritadaki yerin sizinle ilgisi yok. Koç değil, balıksınız. Terazi değil, başaksınız, eğer astrolojinin 'gerçek'liği varsa... Kova sanıyorsunuz kendinizi, oysa oğlaksınız. Yalnız burç, yanlış ruh, yanlış rota, yanlış hayat!

Ruh haritasındaki durum pek yabana atılır bir 'şok' olmasa gerek. Çünkü, kendini başkası sanma, özellikle kültür endüstrisinin insana kazandırdığı bir boyut. İster yanılısama-avuntu deyin buna, ister sapma-hastalık, size kalmış.

Sinemadan televizyona, best-seller kitaplardan müziğe dek, 'kültürel' gıdanın yanında tıpkı onlar gibi, gündelik tüketim nesneleriyle; giyim-kuşamınızla, yediğiniz- içtiğiniz şeylerden edinilen 'kimlik', bu dünyadaki, bu hayattaki yerinizi belirler. Tıpkı burcunuz gibi. Astrolojiyle ilgileneniz de, ilgilenmeseniz de dışarıdan giydirilir, yönlendirilirsiniz daima.

Fal dahil, popüler kültür alanındaki durum sanatların en eskisi sayılan şiir için de geçerli gibi görünüyor. Şiirin temel maddesinin dil olduğunu biliyoruz. Ama hangi dil? Burçlar haritasındaki kaymaya benzer bir hal var orada da.

Dilin sözcüklerden öte bir gerçekliği, dinamiği, işleyişi var. Her şeyden önce, insanın bilgi ve deneyimini, bunların aktarımını, dolayısıyla kullanımını sağlayan bir araç dil. Yaşantımız (deneyimimiz) ile onu algılayışımız (zihinsel bakışımız) arasındaki süreçte biçimleniyor 'ifade'miz, dilimiz. Öyleyse, her koşulda çeviri ve dönüştürülme söz konusu.

Şiir, kendisi bir tür çevirmen olan dilin içinde yeniden çeviri ve dönüştürme sanatı.

Öte yandan temelde söze, dile dayanan şiirin malzemesi sadece gündelik yaşantı (maddi hayat) ve sanat pratiği içinde değil, aynı zamanda teknolojik olarak da sürekli dönüşüyor. Sözlü iletişim dünyasından yazılı iletişime (özellikle matbaa sonrası) geçildi. Günümüzde ise her iki dönem ve teknik adeta birleşiyor, bir tür başa dönüş sayılan görsel (sözlü işitsel) iletişim yaşanıyor.

Tüm bu koşullarda şiirin dilini ya da dilsizleşmesini yeniden düşünmek, tartışmak gerekmez mi? Unutulmasın ki, şiir hiçbir koşulda 'kitap' olarak biçimlenmez, üretilmez. Şiirler vardır ve onların bir araya toplanması söz konusudur. 'Kapitalizm hayatın şiirini soldurur' diyen Weber ya da 'vitrinlerin ışıltılı şiiri'nden söz eden Balzac, modernitenin karşıtı ama modern şiirin kurucusu Baudlaire tam da bu uyumsuzluğu işaret ediyorlardı belki de: Teknolojinin biçimlendirdiği hayatla, büyüye dayanan söz-şiir arasındaki çelişkiden...

Teknoloji ve büyü arasında şiir, kendi dilini aramak zorunda. Şairler yüzyıllardır kendilerini yanlış burçta görüyor olmasın sakın!

[Zeki Coşkun](#)

Bilimsel kehanet

Hindistan, depremi önceden tahmin için astrolog-sismolog zirvesi düzenledi

03/08/2003 (416 kişi okudu)

LONDRA - Hindistan'da astrologlar ve sismologlar, doğal felaketleri önceden tespit için güçlerini birleştirdi. İki taraf önceki gün Hindistan hükümetinin desteklediği projeyle bir araya geldi. Delhi'deki Astroloji Araştırmaları Enstitüsü'nde, iki yıl önce Gujarat eyaletinde meydana gelen ve 20 binden fazla kişinin ölümüne sebep olan depreme dair veriler incelenecek, ayrıca o tarihten bu yana gezegeenlerin aldığı konumlar üzerinde çalışılacak.

'Astrologlar bilmişti'

Ülkedeki rasyonalist görüşlüler tarafından, astrolojiyi üniversitelere sokmak istediği için eleştirilen Hindistan İnsan Kaynakları ve Gelişimi Bakanı Murlı Manohar Joshi, projeyi, "Gelişmiş bilgisayarlarla çalışan bilim adamları, zaman zaman büyük depremleri öngörmekte başarılı olamadı. Ancak Hint astrolojisi bazen depremin tam saat ve yerini bile belirleyebildi" diye savundu. Gujarat depremini, yıldızlara bakarak önceden bildiğini, ama ciddiye alınmadığını söyleyen enstitü başkanı Lachhman Das Madan'a göre gelecek ay gökyüzü ciddi olaylara sahne olacak. Çünkü Dünya ve Mars, 60 bin yılın en yakın konumuna ulaşacak. (The Telegraph)

Burçların aslı astarı yok!

Aslanım diye gerinme, Yayım diye gerilme! 2 bin bebeğin katıldığı 45 yıllık araştırmaya göre, burçlarla karakterler arasında ilişki yok

18/08/2003 (356 kişi okudu)

Britanya'da halkın yüzde 80'i mutlaka günlük falını okuyor.

LONDRA - Bilim adamları astrolojinin 'tepeden tırnağa tutarsız' olduğuna karar verdi. Konu hakkında şimdiye dek yapılan en uzun süreli ve kapsamlı araştırmaya göre, bir insanın doğduğu anda yıldız ve gezegeenlerin bulunduğu durum, kişinin karakter özelliklerine hiçbir etki yapmıyor. Araştırma, Britanya'nın başkenti Londra'da, 1958 yılında doğan 2 bin bebekle başladı. Mart ayının başlarında doğan bebekler kayıt edildi ve gelişimleri gözlemlendi. Araştırmacılar gelişim boyunca, astrologların doğum haritalarına bakarak bulunacağını iddia ettikleri 100 den fazla karakter özelliğine baktılar. Bunların arasında iş, öfke seviyesi, evlilik durumu, zekâ seviyesi, sanat, matematik ve okumaya yatkınlık, sosyallik gibi özellikler yer aldı. 'Bilinç Araştırmaları' dergisinin son sayısında açıklanan araştırma raporuna göre, aynı veya çok yakın zamanlarda doğan kişiler arasında herhangi bir ortaklık bulunmadığı ortaya konuldu.

Astrologlar öfkeli

Araştırmanın analizi, eski bir astrolog olan Avustralyalı bilim adamı Geoffrey Dean ve Kanada'daki Saskatchewan Üniversitesi psikologlarından Ivan Kelly tarafından yapıldı. Rapor, Britanya'daki astroloji çevrelerinde öfke yarattı. Britanya Astroloji Birliği başkanı Roy Gillett, raporun araştırmanın tümünü yansıtmadığını ve çok yüzeysel olduğunu söyledi. Bilim adamlarının şüphelerine rağmen astroloji dünya çapında bir market. Konuyla ilgili telefon hatlarından internet sitelerine ve gazetelerdeki günlük fallara kadar pek çok alanda büyük ilgi görüyor. Yine Britanya'da yürütülen başka bir araştırmaya göre ülke nüfusunun yüzde 80'i günlük falını okumadan geçmiyor. (Telegraph)

Maya takvimi

Mine G. Kırıkkanat

04/04/2004 (1319 kişi okudu)

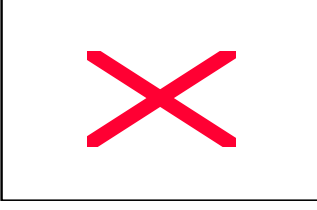
Naçiz yazarımıza Serdar Turgut'u nasıl bilirsin diye sorsalar, kendisini "Akıllı olduğunu savunan delilerin arasında, deli olduğunu savunan bir akıllı" diye tarif ederdim. Akşam gazetesi yazarı Serdar Turgut, ilginç olduğunca verimli bir komplo teorisyeni. Ben daha çok kahve falına inanmakla birlikte, kallavi bir komplo teorisini 'Bir Gün, Gece' romanımla kitaplaştırarak, hiç olmazsa İstanbul depremi sonrasını hayalde ondan bir adım ilerdeydim. Ama Serdar Turgut'un son günlerdeki 'gezegene çarpılan dünya düzeninin, haritaları şimdiden çıkarılan mağaralarda garaja çekilmesi' teorisini, doğrusu parmak ısırarak izledim. Ve bu satırların devamı olan tarihsel gerçeği, belki ilgisiniçkerdiyekendisine ithafediyorum:

Güney Amerika'daki Maya uygarlığında, her çocuk resmen uymak zorunda olduğu bir astroloji takvimiyle doğardı. Dünyaya geliş gününe göre ayrıntılı bir hayat yolu çizilen çocuk, takvimde öngörülen olayları, öngörülen tarihlerde yaşardı. Kendisine daha beşikteyken söylenen bir şarkı biçiminde öğretilen bu takvimi ezberler, ne zaman hangi işi yapacağını, kaç yaşında ve kiminle evleneceğini, başına bir kaza geleceği tarihi ve hatta ne zaman öleceğini bilirdi. Takvim sistemi Maya toplumunda tıkr tıkr işliyor, çünkü astrologlar tüm hayat çizelgelerini çakıştırmayı biliyorlardı. Eğer hayat şarkısındaki bir dörtlük, Maya delikanlıya belli bir gün yoluna belli bir genç kızın çıkacağını muştuluyorsa, söz konusu genç kızın dörtlüğünde de aynı tarihte söz konusu delikanlıya rastlayacağını haber veriyordu. İşlerde de durum farklı değildi: Bir Maya'ya ev alacağı tarihi bildiren şarkılı dörtlüğün aynısı, diğer bir Maya'nın evini satacağı güne denk düşüyordu. Eğer bir kavga çıkacaksa, kavgacıların hepsi önceden bildikleri için kavga çıkarıyorlardı, vb. Resmi ve uyulması zorunlu takvim, işledikçe güçlenen bir sistemdi. Savaşlar önceden biliniyor, hatta betimleniyordu. Kimin yenip, kimin yeneceği belliydi. Maya astrologları er meydanında kaç yaralı, kaç ölü olacağını bile belirtiyorlardı. Eğer ölü sayısı öngörülenle çakışmazsa, tutsaklar kurban edilerek tutturuluyordu sonuç.

Şarkılı takvimler, Mayaların hayatını kolaylaştırıyordu. Tesadüfe yer yoktu. Astrologlar, her insan hayatını başından sonuna denetliyorlardı. Herkes her şeyi önceden bildiği gibi, benzerininkini de biliyordu. Ancak Maya astroloji takviminin zirvesi... Dünyanın sonunu da öngörmesiydi. Gezegenin başka bir köşesinde 'Hristiyan Çağı' olarak adlandırılan 10. yüzyılın belli bir günü, dünyanın batacağını biliyordu Mayalar. Ve astrologlar, oybirliğiyle saatini bile tayin etmişlerdi kıyametin. Ve kıyameti görmektense ölmeyi tercih eden Mayalar, takvimlerinin son bulduğu günün arifesinde, kentlerini yaktılar, kızlarını kızanlarını kendi elleriyle öldürdüler ve intihar ettiler. Katliamdan kurtulan az sayıda Maya, cayır cayır yanan kentlerden kaçarak ovalara dağıldı. 15. yüzyılda Güney Amerika'yı fethetmek için çıkan Katolik İspanyol orduları, Maya uygarlığının batısından 500 yıl sonra Yucatan vadisine vardıklarında, o görkemli uygarlığı yaratanları yok etmek zevkini tadamadılar. Çünkü onlar, dünyanın başka bir köşesinde 'Hristiyan Çağı' başlarken yok etmişlerdi kendilerini. Ama bu kez, takvimlerindeki kıyamet hesabında 500 yıllık bir yanılğı payı vardı. Günümüzde kimi Güney Amerika yerlileri, Maya soyundan geldiklerini öne sürüyor ve onlara

'Lakandon' deniyor. Tuhaf olan, Lakandon çocuklarının bir insan hayatına dair olaylar sıralayan eski şarkılar mırıldanmaları hâlâ. Ancak mırıldandıkları bu şarkıların ne anlama geldiğini, ne kendileri, ne de kimse bilmiyor artık. Oysa Maya uygarlığı, basit insanların yaratabileceğinden çok öte bir eserdi. Mayalar, sıfır sayısını ve tekerleği biliyorlardı, ancak böyle bir keşfin yararını kavrayamamışlardı. Kent mimarileri, altyapı ve yolları şaşırtıcıydı; bir yılı 13 aya bölen takvimleri, zamana dair bizim kullandığımız takvimden daha sarıh, daha ince bir hesaptı.* Acaba Serdar Turgut'un sözünü ettiği dünyaya çarpacak gezegen varsayımında, 500 yıllık bir yanlış payı olabilir mi bizim Gregoryen takvimde?

* Bernard Werber, 'İzafî ve Mutlak Bilgi Ansiklopedisi'

2004 onun yılı

FOTOĞRAF: AP

01/01/2004 (363 kişi okudu)

AP - BANGKOK - Çin astrolojisine göre 2004 maymun yılı. Tayland'taki Dusit Hayvanat Bahçesi'nde doğan şempanze ise maymun yılının maskotu haline geldi. Bir buçuk aylık yavruya yarışmayla isim bulunacak.

Kaçın yılan yılı başladı!

Gelmiş, geçmiş, gelecek tüm felaketler hakkında birkaç kelimeden Nostradamus yalnız değil: Çin astrolojisine göre ABD'deki terör, 'yılan yılı'nda yaşanacakların ilki

17/09/2001 (178 kişi okudu)

FATMA SİBEL YÜKSEK

ANKARA - Astrolog Neil Somervill, '2001 Çin Falı' adlı kitabında bu yılın büyük değişimlere gebe olduğunu söylüyor.

Çin astrolojisi esas alınarak yapılan değerlendirmelerin yer aldığı kitapta, 2001 yılının 'yılan yılı' olduğu ve bu yıllarda hükümetlerin, oturmuş rejimlerin seçim, askeri müdahale veya toplum baskısıyla çöktüğü anlatılıyor. Yine Çin astrolojisine göre 2001 yılında, en çok etkilenen bölgeler Ortadoğu, Afrika ve Doğu Avrupa. Somervill'in 2001 Yılan Yılı'na ilişkin kehanetleri şöyle:

- 2001 yılında olaylar, gelecek yüzyılı biçimlendirecek çok derin sonuçlar yaratacak
- Ciddi petrol kazaları, kimyasal sızıntılar, geniş kapsamlı yangınlar meydana gelebilir.
- Çok ağır kış koşulları, yıkıcı fırtına ve kasırgalar iklim dengesini altüst edebilir.
- Yılan yıllarında, alışılmadık eğilimler, moda ve düşünce akımları ortaya çıkacak. Müzik ve sanat dünyasında gelecek yıllarda da etki yaratacak, geniş kitleleri etkileyen 'negatif ürünler' ortaya çıkacak.

- Yılan yılı yatırımcılar için şanslı bir yıl değil. Bu yılın yılında da dünya borsalarında

önemli dalgalanmalar

görülecektir.

Neil Somervill geçmiş yılan yıllarında da dünyanın sarsıcı olaylar yaşadığını anlatıyor: Büyük Buhran'ın yaşandığı 1929 yılı ve Doğu Avrupa'daki sosyalist rejimlerin hızla çöktüğü 1989 yılı da yılan yılıydı.

Burcuna göre diyet

İktisat eğitimi alan ve 11 yıldır astrolojiyle uğraşan Murat Gürgün, 'doğa'sına uygun besinlerle beslenen ve spor yapanların 14 hafta içinde forma girebileceğini iddia ediyor.

Formda kalmanın formülü çok açık: Boğalar şaraptan uzak durmalı, Akrepler mekik ve şınavla kendilerini terbiye etmeli. Balıklar denizden, Başaklar marketin lifli gıda reyonundan beslenmeli

19/01/2002 (467 kişi okudu)

SUNA AKTAŞ

İSTANBUL - İnsanlara karakteri, sevgilileri, eşi, işi ve geleceği hakkında bir şeyler ima eden yıldızlar, sağlık konusuna kayıtsız kalacak değil elbette. Astrolojiyi Güneş'in, gezegenlerin ve yıldızların insanlara olan etkilerini inceleyen bir 'bilim' olarak değerlendiren astrolog Murat Gürgün, burç haritalarına göre sağlıklı ilgili ipuçlarına da ulaşılabileceğini söylüyor.

Peki burçlar ve eğilimleri neler?

Koç: Kolla kafanı

Hafif yiyecekler yemesi gereken bir burç. Soğan, sarmısak ve pırasa gibi yiyecekleri pişirerek yemeliler. Baharatlı yiyecekleri bol tüketmeleri doğru değil. Kolay kolay hastalanmayan, sağlam bir burç olan Koçlar için en büyük risk 'kaza olasılığı'.

Özellikle kafa üstü düşmeye ve kafalarını çarpmaya eğilimli olan Koçlar, acelecilikleri yüzünden sık sık bir yerlerini incitiyor, kırıyor veya kesiyorlar. Ama her türlü egzersiz programını yürütebiliyorlar.

Boğa: Ah öğlen yemekleri

Yemek yemeyi en çok seven, bu nedenle de kolayca kilo alabilen bir burç. Ancak gerçek bir Boğa'ya aldığı kilolar yakışıyor. Zaten Boğalar da 'akla uygun diyetleri' her zaman gerçekleştiremez. Boğaların formda kalmak için öğlen yemeklerini kısa tutması, ziyafet sofralarını andıran sofralardan ve her fırsatta önüne çıkan şu şaraplardan uzak durması gerekiyor! Aerobik, dans ve açık hava yürüyüşleri Boğa için ideal.

İkizler: Rutin olmasın da...

Bu burcun sağlıkla ilgili önemli bir problemi yok. Temel problemleri 'yüksek sinirsel enerji'lerini yakmayı öğrenmek. Rutin egzersizlerden çabuk sıkılacakları için en iyi çözüm takım oyunları. Tenis, koşma, yürüyüş iyi gelen egzersizler gibi.

Akciğerleri zayıf olan İkizler soğuk hava solumaktan kaçınmalı. Hafif yiyecekler tüketmeliler.

Yengeç: Kaygı bitirir

En hassas burçtur. Sistemlerini işler tutmak açısından düzenli ritmik egzersizlere ihtiyaç duyuyorlar. Yüzme ve dans hem fiziksel hem de psikolojik anlamda Yengeç'e iyi geliyor.

Yengeçlerin belli bir diyet uygulaması zor, tek ilaçları ise kaygıdan uzak durmaları. Zaman zaman incir ve kekik yemekleri faydalı.

Aslan: Aslansın sen Aslan

Aslan, hep kendini zinde tutmalı, isteksizlik ve yorgunluğa teslim olmamalı! Zamanla kalple ilgili problemlerle karşılaşma riski olduğu için dikkatli bir diyet ve egzersiz programı izlemesi

gerektiriyor. Kilo problemleri ortaya çıktığında zengin sofraların yanından bile geçmemeliler.

Sihirli yiyecekleri pilav.

Başak: Lifli beslen

Başaklar için en ideali açık hava yürüyüşleri

ve bisiklet. Başaklar bağırsak problemlerine eğilimli, bu nedenle lifli gıdalar tüketmeliler. Hatta vejetaryenlik de iyi bir alternatif.

Başak burcunun en zayıf noktası ise alerjik reaksiyonlar. Sık sık diyet değiştirmelerinde fayda var. Patates ve havuç Başakların yiyecekleri.

Terazi: Tansiyon belası

Terazi'nin en önemli ihtiyacı rahat edebilecekleri sosyal çevre ve hoş atmosfer. Ağır egzersizler yerine sürekli uygulayacakları düzenli egzersizlere yönelmeliler. Zengin yemekler ve ağır tatlılar yerine de hafif yemekleri tercih etmeleri gerekiyor. Tansiyon ve baş ağrıları sinirsel yapıya sahip

Terazilerin başlıca problemleri. Terazilerin yiyeceği ise elma ve üzüm.

Akrep: Ölçülerin keşfi

Ağır ve yağlı yiyeceklerden uzak durmaları gerekiyor. Akrepler kontrollü bir diyetle ihtiyaç duyuyor. Tutkulu bir burç oldukları için pek çok şeye 'zafiyet' gösterebiliyorlar.

Akreplerin en büyük problemleri ise bir türlü ölçülü davranmayı becerememeleri. Mekik, sınav gibi zorlu egzersizlerle kendi kendilerini disipline edebilirler. Yüzme bütün diğer su grubu burçları gibi Akrepler için de ideal sporlar arasında yer alıyor.

Yay: Kuru üzüm mucizesi

Ağır egzersizlerden kaçınması gereken bu burca yaşam boyu ölçülü egzersiz yapmaları öneriliyor. Yaylar sporla ruhsal gerilimlerini de boşaltabilir. Kuru üzüm sayesinde pek çok hastalıktan uzak durabilirler. Kış aylarında tarçın, Yayları psikolojik açıdan rahatlatıyor.

Oğlak: Dişler ve dizler

Oğlakların derdi kalsiyum. Bu yüzden dişleri, dizleri ve derileriyle ilgili problemlerle uğraşmak zorunda kalabiliyorlar.

Yaz aylarında güneş ışınlarından tenlerini mutlaka korumalıdır. Zaten hareketli bir burç olduğu için ağır egzersizlere ihtiyaç duymazlar.

Oğlakların yapabilecekleri en iyi spor günde 5 kilometre yürümek. Oğlak burcunun sihirli yiyeceği ise çamfıstığı.

Kova: Soğuk duş

Kova, hafif diyetlere gerek duyan bir burçtur. Kış sporları Kovalar için ideal. Soğuk bölgelerde daha sağlık bulurlar. Her gün soğuk su banyosu yapabilirler. Bol bol turuncu tüketmeleri gerekir.

Balık: Rahat bırakınız

Atmosferdeki değişimlerden en çok etkilenen burç. Bu yüzden Balıklar kendilerini nerede rahat hissediyorsa orada yaşamalı!

Zaman zaman baş ağrısı nöbetleri ve mide problemlerinin pençesine düşen Balıkların hafif yiyecekler özellikle salatalar ve deniz ürünleriyle beslenmesi gerekiyor. Baş ağrılarının en iyi ilacı ise nane, limon

Hepsinin gözü yükseklerde!

Altın Işık Astroloji Derneği'nin düzenlediği kursa katılan öğrenciler, Fenerbahçe Divan Pub'da yapılan törenle 'diploma'larını aldı. Astrolog Yasemin Boran (ortada), astroloğa gitmek yerine herkesin temel kavramları öğrenerek kendisi için astroloji yorumu yapmasından yana.

Şimdi okullu oldular, kozmosları doldurdular: Astrolog Yasemin Boran'dan üç yıl boyunca astrolojinin inceliklerini öğrenen meraklılar, diplomalarını aldı. Ama bitmedi... Yeni mezunlar şimdi de tez hazırlıyor!

16/01/2002 (210 kişi okudu)

HATİCE YAŞAR

İSTANBUL - Altın Işık Astroloji Derneği'nin kurucularından astrolog Yasemin Boran için pazar günü çok önemli bir gündü. Çünkü o gün, üç yıldır verdiği astroloji derslerini izleyen öğrenciler, törenle diplomalarını aldı. Mezuniyet töreni Fenerbahçe Divan Pub'da yapıldı. Öğrenciler mezun oldu olmasına ama işleri bitmiş değil. Yasemin Boran, mezunların birbirinden ilginç tezler yazacaklarını, törenden elde edilen gelirin ise bu tezlerin kitap olarak bastırılması amacıyla kullanılacağını söyledi.

Öğrenciler her telden

Astroloji derslerine katılanlar, meslekleri açısından işadamı, doktor, gazeteci, öğretmen, sosyolog, muhasebeci gibi her telden çalan bir yelpaze oluşturuyor. Yeni mezunlar, astrolojiyi bir bilim dalı olarak tanımlıyor ve üniversitelerde okutulmasını istiyor. Bunun Avrupa ve Amerika'da örnekleri bulunduğunu belirtiyorlar.

Boran, derslere katılanların, üç yıllık eğitimlerinden çok önce, yıllardır astrolojiye ilgi duyduğunu belirtti. İzmir, İzmit ve Bandırma'dan gelen öğrenciler var.

Katılımcılar ayda 80 milyon lira ödüyor ve 9-12 kişilik sınıflarda eğitim görüyor. Uzun süredir kurs ücretine zam yapmadıklarını anlatan Boran, insanların astroloğa gitmek yerine, temel kavramları öğrenerek kendi kendileri için yorumlarda bulunabilmelerini tercih ediyormuş.

Boran, "Astroloji, kendinize yepyeni bir pencereden bakmanızı sağlıyor. İnsanların bilgilenecek kendi kendilerine yardımcı olmalarını savunuyorum" dedi.

Eğitiminiz, yaşıınız, burcunuz?

Üç yıllık 'zorlu maraton'un ardından diploma alanlardan biri de işadamı Kemal Çelik. 1800 çalışanı olan ve tekstil işiyle uğraşan Çelik, iş hayatında astrolojinin büyük yararını gördüğünü söyledi.

Çelik, yurtdışındaki iş görüşmeleri için astroloji bilgisinden yararlanıyor, birlikte çalışacağı kişilerle uyum sağlayıp sağlamayacağını da bu sayede öğreniyormuş.

Astroloji derslerine başladıktan sonra kendi 'harita'sını çıkararak, kendisi için

iyi zamanları tespit ettiğini, yatırımlarını dahi buna göre ayarladığını anlatan Çelik,

"Örneğin yönetici kadroyu işe alırken astrolojiden faydalanıyorum. Aynı şekilde, önemli bir iş görüşmesine göndereceğim kişinin en iyi zamanını seçiyorum" dedi.

Çelik astrolojiden yararlanarak performansı çok iyi olan bir çalışanını İsrail'le bir iş görüşmesine göndermiş. Sonuçtan çok memnun.

"Şu an İsrail çok iyi müşterimiz" diyen Çelik, fuarlar, defileler için de astrolojiden yararlandığını, en olumlu, en pozitif olduğu zamanı tespit ederek ona göre işlerini düzenlediğini belirtti.

'Bana rehberlik ediyor'

Biyoloji öğretmeni Pınar Uygur da astrolojiyi 'rehber' olarak kullanıyor. Aldığı dersler sonucunda kendini daha iyi tanıdığını belirten Uygur, sorunlu dönem-

lerini tespit ederek, bununla mücadele yolları aradığını anlattı. Gazeteci Nesrin Tunçbilek ise verilen derslerle astrolojinin üniversitelerde okutulmasını amaçladıklarını,

bu konunun artık yadsınmaması gerektiğini dile getirdi.

İşyerlerinde, hastanelerde, okullarda ve daha pek çok yerde astroloji kullanılarak daha verimli olunabileceğini iddia eden Tunçbilek, insanların potansiyelleri hakkında çok değerli bilgiler

alındığını söyledi.

Hastalarına da uyguluyor

Astroloji derslerini tamamlayarak diploma alanlar aile hekimliği uzmanı Dr. Ender Saraç, bitkisel ilaçlar ve ayurveda başta, doğal yöntemlerle tedavi konusundaki çalışmalarıyla tanınıyor. Saraç, 'insanın kendini daha iyi tanıması, iyi olduğu alanları bilmesi ve ne tür engellerle karşılaşacağını kestirmesine imkân verdiği için astrolojiye ilgi duyuyor.

Hastaları için de astrolojiden faydalandığını vurgulayan Saraç, "Hangi hastalığa yakalanabileceğiniz konusunda astroloji size ipucu veriyor. Hastalanmadan önce nasıl beslenilmesi, nelere dikkat edilmesi gerektiğini tespit ediyorum" dedi.

2002'de iletişim kopukluğuna dikkat

Yasemin Boran, Altın Işık Astroloji Derneği'nin kuruluşunun 1. yılı nedeniyle kendisiyle görüşen Radikal'e, "Dünyanın burcu Boğa, Türkiye'ninki Akrep. Sabit burçlar değişim sürecine girdi. Dünyanın bir tıkanıklık içine girdiği açık. İnsanlar her şeyin değişmesini bekliyor. Sabit burçlardaki

(Akrep, Boğa, Aslan ve Kova) insanlar ve ülkeler potansiyellerinin ve alışkanlıklarının dışında şeyler istiyor" demiş, yorumu 8 Aralık 2000 tarihli Radikal'de yayımlanmıştı. 2001 için, "Dünyada çok büyük bir şey olacak ve tüm dünya etkilenecek. Terörizm tırmanacak" diyen Boran, 11 Eylül terörünü hatırlatıyor.

Boran mezuniyet töreninde 2002 ve sonrasını da şöyle değerlendirdi: "2002 olumlu görünüyor, en azından 2001'e göre. Dünya yeni oluşumlara gidecek ama anlaşma noktasına gelindiğinde sorunlar çıkacak. Bu 2002'nin özelliği. Yani iletişim sorunları.

İnsan ilişkilerinde ve geleceği ilişkin kararlarda karmaşa yaşanacak.

Türkiye'deki yöneticilerin kafa karışıklığı sonucu nahoş sonuçlar çıkabilir. Türkiye'nin güçlenmesi için halk yardımcı olacak. Yavaş adımlarla ilginç gelişmeler yaşanacak. 2003 gibi, halkın yaptırım potansiyeli ortaya çıkabilir."

2003 ve 2004 yılları Türkiye'si için olumlu bir görüntü çizen Boran, dünyadaki genel gidişin ise pek o kadar hoş olmayacağını belirtti ve afetlere dair işaretler olduğunu söyledi.

Derslere ilgi gösterenler için: Altın

Işık Astroloji ve Bilimsel Araştırmalar Derneği Tel: (0216) 302 33 37

2003 piyasa falı

Yiğit Bulut

02/01/2003 (656 kişi okudu)

Yılın ilk sabahı, gazetelerin ilk sayfalarında genelde astroloji ağırlıklı tahminlere ve geçmişten günümüze kehanetlere dayanan birçok manşet ve başlıkla karşılaştık. Astrologlar sayesinde 2003 yılında bizleri nelerin beklediğini öğrendik ve biraz rahatladık. Ben yine de uyarmak istiyorum: 'Türkiye süprizler ülkesidir, yıldızlar bile olan bitene şaşırabilir...' Gazetelerin bu tahminlere bu kadar yer vermesi, bugünü analiz etmekte zorlanan bizlerin, geleceği tahmin etmeye dair talebi, her zaman olduğu gibi öne çıkardığımızın en önemli göstergesi. Bu gerçekten yola çıkarak, 2003 yılında borsa endeksi, döviz kuru ve iç siyasi dinamiklerin falına sizler için baktım; yalnız bir farkla, bu fal yıldızlara ve kâhinlere değil, geçmişte yaşadığımız ve hâlâ ders almadığımız acı tecrübeler ve öngörülere dayanıyor. İşte sonuçlar:

- Olumsuzluğun aşırı algılandığı zaman diliminde, endeks 0.42-0.66 cent arasına sıkışacak. Bu sıkışmada 'algılamalarını temiz tutamayanlar', fırsat maliyetine katlandıkları senetlerini yine büyüklere kaptıracak.
- Olumsuzluğun en üst noktasında endeks yukarı dönecek ve 'Herkes alırken satılır, herkes satarken alınır' kuralını unutanlar yine ters köşe olacak.
- 10.500 altında her düşüşte maliyet oluşturanların ortalama maliyeti 0.66 cent altında kalacak ve bu seviyelerden portföy oluşturanlar, 2003 yılı içinde en az 1 cent seviyesinden satış yapma imkânı bulacak.
- Döviz kuru 2003 yılı içinde 1 milyon 700 bin direncini ilk kırdığında, 'olumsuzluğu abartanlar' oluşacak dalganın en üst seviyesinde panik halinde maliyet yapacaklar ve sonrası oluşacak gevşemede, maliyetleri yüksek kalacağı için uzun bir süre beklemek zorunda kalacaklar.
- Yılın ilk aylarında, savaş beklentisi güvensizliğe dönüşürse altın gibi 'elle tutulabilen' sınıfı yatırım araçları öne çıkacak.
- 'Tüyo' ve benzeri bilgiler ışığında işlem yapanlar, çok büyük zarar edecekler. Tüyolar yine yanlış çıkacak ve haberi yayanlar satarken, habere inananlar alıma geçecek.
- Kendi stratejilerine inanan ve uygulayan yatırımcılar, gerekli bölgelerde 'karı realize etmeyi, zararı durdurmayı' bilerek en büyük kazancı elde edecekler.
- Borsada yatırım değil, günlük işlem mantığıyla işlem yapan amatör yatırımcılar yine zarar edecek.
- 2003 yılında bazı sektörler diğerlerinden daha fazla getiri sağlayacak. Hisse seçerken, sektörel dağılıma önem verip riski dağıtabilenler, daha yüksek kazanç elde edecek.
- 2003 yılında ortaya çıkabilecek ve piyasaları etkileyecek iç siyasi gelişmelere gelince, Hükümetin benimsediği politikalar sonucu, DYP Meclis'te güçlenecek ve grup kuracak.
- Amerika'ya verilecek cevaba göre, CHP-DYP koalisyonu tartışılmaya başlanacak.
- Yeni senaryolara dayanan tartışmalar piyasaları etkileyecek.

Sevgili yatırımcılar, 1994 ve 2001 krizleri hepimize çok şey öğretti ve birçok çıkarımlar yapmamızı sağladı. Bunların en önemlisi, 'Borsada 0.66 cent altında maliyet yapanların, en az üç ay en çok 12 ay içinde dolar bazında ortalama yüzde 50 getiri sağlamasıydı. Bu gerçeği unutmaz ve olumlu algılamının abartıldığı günlerde maliyet yapmak yerine, olumsuzluğun satıldığı günleri bekleyebilirsek, her zaman kâr edebiliriz. Dolar kuruna gelince, 2001 krizi sonrası, kurun senet gibi alınıp satıldığını ve doyduğu noktada satış geldiğini gözlemledik. 2002 yılının son iki haftası gerçekleşen ve 1 milyon 700 bin sonrası iki kez 1 milyon

630 bin seviyesinin test edildiği hareket, oluşan dinamiğin ve işlem mantığının en güzel örneği.

Sonuç: Borsada her gün alım-satım yapmak zorunda değiliz. Düşüşün abartıldığı dönemlerde orta ve uzun vadeli maliyet yaparsak ve dolar almak istediğimizde, 'aşırı talep olan günleri değil gevşeme olan günleri' seçersek 2003 yılında aynı hatalara düşmeyiz...

Harfler ERDOĞAN'ı anlatıyor...(2)

İbni Arabi'nin sistemine göre 8 ve 60 sayıları Erdoğan'ın hayatında önemli. Uğurlu günü perşembe. Yaşamöyküsü, Musa Peygamber kıssasına paralel

13/01/2003 (317 kişi okudu)

Mehmet Akif BEKİ

Bu burcun gezegeni ise Neptün. Ama Hurufilerin özellikle de İbni Arabi'nin çizelgesinde esas alınan yıldız sistemi daha farklı. Burçlar feleği (felek-i buruc) olarak adlandırılan sistemde yedi gezegen yer alıyor. Modern astrolojide her bir gezegenin etkisi altında farklı burçlar (doğum tarihi dönemleri) gösterilirken, Hurufi sistem birden fazla burcu aynı gezegenle ilişkilendiriyor. Bu sisteme göre Erdoğan gibi Balık burcunda doğanlar Arapça adıyla Müşteri yıldızının etkisinde. Burçların unsurları ya da madenleriye her iki sistemde de aynı. Hava, su, ateş ve toprak. Bu dört unsur, Hurufi sisteminde de aynen geçerli. Ve modern astrolojide olduğu gibi Balık burcu ya da Müşteri feleği'nin madeni Su.

Bunları belirledikten sonra bir Hurufi artık durumuna bakılan şahsın yıldızı ve madeninden hareketle onun varlık mertebesini kolaylıkla bulabiliyor. İbni Arabi'nin çizelgesine göre Müşteri feleğinin menzili,

'semayı saniye' yani ikinci kat gökte (toplam yedi kat var). Yaradılış takvimine göre günü de perşembe, yani yaradılışın beşinci günü (pazar gününden başlatılıyor takvim). Ve bu mertebenin harfi, Arap alfabesinin 28 harfinden biri olan dad.

Harfler hiyerarşisinde bu mertebeye tekabül eden ilahi isimse, Alim. Mertebenin peygamberi de Musa Peygamber olarak gösteriliyor. Erdoğan'ın burç feleğinden, yani Müşteri yıldızından yola çıkılarak bulunanlar bu kadar. Bir de madeninin işaret ettiği bir varlık mertebesi var. (İbni Arabi'nin çizelgesinde sadece yıldızlar için değil onların unsurları için de ayrı varlık düzeyleri öngörülüyor). Madeni Su olduğuna göre, Erdoğan'ın ikinci harfi de Sin. Bu mertebede tecelli eden ilahi isimse Muhyi.

Sürünen yılan şahlanan beygir

Tütsü yakmanın uğur getirdiğine inanılan Çin'de, tapınaklar 'sis'e gömüldü. FOTOĞRAF: AP

31 Aralık gecesi 2002 yılını kutlayan Çinliler, dün de Ay takvimine göre 'Yılan Yılı' sona erdi ve 'At Yılı' başladı diye coştı. Astrolojiye göre 'At Yılı' kitle hareketlerine gebe...

13/02/2002 (190 kişi okudu)

PEKİN - Çin astrolojisine göre 'At Yılı', başladı. 12 Şubat 2002'den 31 Ocak 2003'e dek sürecek 'At Yılı', dönüm noktalarını, kaosu ve karmaşayı temsil ediyor. Uzakdoğu da, yeni yıl şerefine yollara düşen yüz milyonlar ailesini ve tapınakları ziyaret etti. Tapınaklar binlerce tütsü ve mumla birer ışık sarayı halini aldı. Geleneksel maskelerini kuşanan dansçılar, meydanlarda, sokaklarda hatta borsada yeni yıl şerefine gösteriler yaptı.

Çin astrolojisinde 'ateş' ile özdeşleştirilen

'at'a rastgelen yıllarda, kitleleri harekete geçiren büyük olayların yaşandığına inanılıyor: 1966 Büyük Kültür Devrimi ve 1906 büyük San Francisco depremi 'At Yılı'nda meydana gelmiş. 'At Yılı', parasal açıdan da 'istikrarsız'. Para bir türlü elde durmuyor, evdeki hesap çarşıya hiç uymuyor. Seyahatler de bu yılın belirgin özelliklerinden.

Aynı anda özgürlük, bağımsızlık, kararlılık, sabırsızlık ve gevezeliğin temsilcisi olan 'At Yılı'nın olumlu yönü ise girişimlerin yılı olması, küçük girişimlerin büyüüp gelişebileceğini müjdelemesi.

Yine Çin astrolojisine göre aynı 'kaotik' durum, aşk için de geçerli. Aşk hayatı hareketlenirken, hem işte hem de aşkta ani ayrılıklar görülebilir!

Astrologlar, 24 Ocak 2001'de başlayan ve dün sona eren 'Yılan Yılı'nın gelecek yüzyılı biçimlendirecek sonuçlar yaratabileceğini, ciddi petrol kazaları, patlamalar, büyük yangınlar görülebileceğini ve 'negatif' düşünce akımlarının ortaya çıkacağını söylüyordu. (Dış Haberler)

Hangi burçtansınız?

Zeki Coşkun

01/03/2002 (638 kişi okudu)

Onat Kutlar, çalıştığı reklam ajansına sekreterlik başvurusunda bulunan adayın eğitimini, deneyimini daha sonra kişisel ilgi alanlarını sormuş. Astronomi yanıtını veren aday ötekileri eleyip işe alınmış. Bir süre sonra anlaşılmış ki, sözü edilen ilgi astronomi değil, astroloji. Sekreter tüm ajansın falcısı olarak hayli ilgi ve sempati yaratmış, işe yaramış. Burçlar âleminin bizde henüz bugünkü gibi popüler olmadığı, 20 yıl önce yaşanan olayın benzeri şimdilerde astroloji alanında yaşanıyor. 2 bin yıldır güneşle yıldızlar arasındaki uzaklığın değiştiğini, bu nedenle de burçların birer basamak kaydığını öne süren Alman astrolog Regine Wachsmuth'un iddiası bu âlemde 'şok etkisi' yaratmış. Düşünsenize, kendinizi koç sanıyorsunuz ama aslında balıksınız. Günlük, haftalık, aylık halinize, falınıza göre iş, güç, para, aşk vb. hayat rotanızı izlemeye uğraşıyorsunuz. Ama referans olarak baktığınız haritadaki yerin sizinle ilgisi yok. Koç değil, balıksınız. Terazi değil, başaksınız, eğer astrolojinin 'gerçek'liği varsa... Kova sanıyorsunuz kendinizi, oysa oğlaksınız. Yanlış burç, yanlış ruh, yanlış rota, yanlış hayat!

Ruh haritasındaki durum pek yabana atılır bir 'şok' olmasa gerek. Çünkü, kendini başkası sanma, özellikle kültür endüstrisinin insana kazandırdığı bir boyut. İster yanılısama-avuntu deyin buna, ister sapma-hastalık, size kalmış.

Sinemadan televizyona, best-seller kitaplardan müziğe dek, 'kültürel' gıdanın yanında tıpkı onlar gibi, gündelik tüketim nesneleriyle; giyim-kuşamınızla, yediğiniz- içtiğiniz şeylerden edinilen 'kimlik', bu dünyadaki, bu hayattaki yerinizi belirler. Tıpkı burcunuz gibi. Astrolojiyle ilgilenmeniz de, ilgilenmeseniz de dışarıdan giydirilir, yönlendirilirsiniz daima.

Fal dahil, popüler kültür alanındaki durum sanatların en eskisi sayılan şiir için de geçerli gibi görünüyor. Şiirin temel maddesinin dil olduğunu biliyoruz. Ama hangi dil? Burçlar haritasındaki kaymaya benzer bir hal var orada da.

Dilin sözcüklerden öte bir gerçekliği, dinamiği, işleyişi var. Her şeyden önce, insanın bilgi ve deneyimini, bunların aktarımını, dolayısıyla kullanımını sağlayan bir araç dil. Yaşantımız (deneyimimiz) ile onu algılayışımız (zihinsel bakışımız) arasındaki süreçte biçimleniyor 'ifade'miz, dilimiz. Öyleyse, her koşulda çeviri ve dönüştürülme söz konusu.

Şiir, kendisi bir tür çevirmen olan dilin içinde yeniden çeviri ve dönüştürme sanatı. Öte yandan temelde söze, dile dayanan şiirin malzemesi sadece gündelik yaşantı (maddi hayat) ve sanat pratiği içinde değil, aynı zamanda teknolojik olarak da sürekli dönüşüyor. Sözlü iletişim dünyasından yazılı iletişime (özellikle matbaa sonrası) geçildi. Günümüzde ise her iki dönem ve teknik adeta birleşiyor, bir tür başa dönüş sayılan görsel (sözlü işitsel) iletişim yaşanıyor.

Tüm bu koşullarda şiirin dilini ya da dilsizleşmesini yeniden düşünmek, tartışmak gerekmez mi? Unutulmasın ki, şiir hiçbir koşulda 'kitap' olarak biçimlenmez, üretilmez. Şiirler vardır ve onların bir araya toplanması söz konusudur. 'Kapitalizm hayatın şiirini soldurur' diyen Weber ya da 'vitrinlerin ışıltılı şiiri'nden söz eden Balzac, modernitenin karşıtı ama modern şiirin kurucusu Baudlaire tam da bu uyumsuzluğu işaret ediyorlardı belki de: Teknolojinin biçimlendirdiği hayatla, büyüye dayanan söz-şiir arasındaki çelişkiden...

Teknoloji ve büyü arasında şiir, kendi dilini aramak zorunda. Şairler yüzyıllardır kendilerini yanlış burçta görüyor olmasın sakın!

ÖZET

Bu çalışmanın amacı popüler kültür ürünü olarak astroloji ve gazetelerin astroloji sayfalarına gösterilen ilginin değerlendirilmesidir. Çalışmada popüler kültür ürünü olarak ele aldığımız astroloji, kökeni batıl inançlara dayanan ve her dönem ve toplumda ilgi görmüş pratiklerden biridir. Astrolojiye kaynaklık eden inançların kökenlerinin araştırılarak insanların batıl inançlara ve bu tip inançlardan doğan pratiklere bel bağlamasının nedenleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmada ortaya çıkan her dönem ve toplumda insanların bu tip inançlara ve bunlardan doğan pratiklere başvurduğudur. İnsanları bu tip pratiklere yönelten merak, çaresizlik, geleceğe dair bilgi edinebilme, kaderini yönlendirebilme isteği gibi bazı temel eğilimlerdir.

Ancak astroloji zaman içinde geleneksel anlamı ve görünümünden uzaklaşarak çok ve çabuk tüketilen, alınıp satılan, standartlaşan bir pratiğe dönüşmüştür. Astrolojinin popüler kültür ürünü olarak değerlendirilmesinin nedenleri ortaya koyularak, astrolojinin ve gazetelerin astroloji köşelerinin gördüğü ilginin nedenleri ve boyutlarına dair somut veriler elde etmek amacı ile üniversite öğrencilerine, gazetelerde yer alan astroloji sayfalarını yazan astrologların mesleki algıları ve değerlendirmelerine dair bilgi edinebilmek amacıyla ise gazetelerde astroloji sayfalarını yazan astrologlara anket uygulanmıştır.

Anketin sonuçları değerlendirildiğinde katılımcılar arasında astrolojiye inanma düzeyinin, astroloji ile ilgili bilgi düzeyinin ve gazetelerde yer alan astroloji ile ilgili haber ve yıldız falı köşelerini okuma oranlarının azımsanamayacak boyutlarda olduğu görülmüştür. Bu ilginin en önemli nedeni bu köşelerin eğlendirici içeriğinin insanların günlük yaşamın sıkıntılarından uzaklaşmasına neden olmasıdır. Astroloji ayrıca başlıca sohbet konularından biri haline gelerek kişiler arası iletişimde de rol almaktadır.

Astrologlar ise astrolojinin bilim olduğuna inandıklarını belirterek yıldız falı kavramına karşı çıkmışlar ve köşelerinde astroloji ile ilgili verdikleri bilgileri belli kaynaklara dayanarak verdiklerini belirtmişlerdir. Astrologların bu köşelerde olumlu ve kişilerin beklentilerine yönelik ifadeleri ağırlıklı olarak kullanmadıklarını belirtmelerine rağmen incelememizde ortaya çıkan klişe sözler, vaatler ve olumlu ifadelerin sık sık kullanıldığı, zaman zaman aynı şeylerin tekrar edildiğidir. Yine astrologların astroloji ile ilgilenme nedenleri arasında idealist ifadelerin yer aldığı görülmüştür ancak astrolojik danışmanlık için alınan yüksek ücretler, bu kişiler tarafından astrolojinin sık sık reklam sektörüne hizmet edecek şekilde haber yapılması maddi amaçların önemine işaret etmektedir.

Bu anlamda astrolojiden beklenen okur kitle ve bu köşeleri yazarlar açısından farklılık göstermekte ancak iki tarafta örtüşen bir durum içinde yer almaktalar. Astroloji gibi pratiklere olan ilgi insanoğlunun merakı, kaderini yönlendirme isteği, kendine dair bir şeyler duyma ihtiyacı devam ettikçe

süreceği bu ilginin tüm popöler kùltür ürünlerine gösterilen ilgi gibi maddi manevi sarfiyatla sonuçlanmasının ise kaçınılmaz olduğu düşünölmektedir.

SUMMARY

Popular culture products give important clues about the social, cultural and politic manner of living of the public. This study is about the evaluation of astrology and astrology paper of newspapers as a popular culture product. Astrology originated from superstitious beliefs and affected people in all cultures from the beginning of the world. As time passed astrology lost its traditional meaning and transformed into a standart and consumable practise.

This study aims to determine the sources of superstitious beliefs. What is the reason of need of their rise? In which ways does it affect or not affect people? Also we aim to find out why astrology is a popular practice. In the amptic part of this study questionnaire which prepared to evaluate the university students opinion about the astrology have been applied to the university students. Quastionnaires evaluated to find out why they believe astrology, what are the reasons stimulate them to read astrology paper in the newspapers. Also quastionnaires which prepared to evaluate the astrologers opinions about their job and their methods have been applied the to astrologers.

Study shows that to underestimate the dimension of astrology belief and the level of information about astrology between the participants is impossible. Also important part of participants read astrology papers of newspapers. Astrology papers are popular because the entertaining involment of them remove people from difficulties of their life. Astrology is a major

subject of the conversations so it play an important role in the communication.

Astrologers claim that astrology is a science. They don't read fortunes in stars. They write gathering information using many sources. They say that they don't use same words periodically in the astrology explanations. Also they say that they don't give information according to the expectations of readers. Study shows that they use same words periodically and use positive expressions generally. They say that they interested with astrology because it is a mystic and important science. But the truth is quite different. They earn money in return of their astrological advisement and they use astrology in news which advertising of some products. So astrology practise is reciprocal because it seems to meeth both the expectations of astrologers and the person who interested with astrology.

It seems that astrology will be even more popular as far as the curiosity about future and fortune maintain its existence. Also it give hope and relieve people by removing them from the difficulties of life.

